سۆسیالیزمی دیجیتاڵی یان لەناوچوون: وانەی ڤێنزوێلا لە دڕندەترین قۆناغی سەرمایەداریدا.. ڕزگار ئاکرەیی

1. **وانەی ڤێنزوێلا**

لە بەرەبەیانی ڕۆژێکی ئاسایی لە سەرەتای کانوونی دووەمی ئەمساڵدا، جیهان بە هەواڵێکی ترسناک بەخەبەر هات کە لە یەکەم نیگادا کاردانەوەی ڕوون نەبوو: دەستدرێژی سەربازی دڕندانەی ئەمریکا و ڕفاندنی سەرۆکی ڤێنزوێلا نیکۆلاس مادورۆ و هاوسەرەکەی سیلیا فلۆرێس لە ئۆپەراسیۆنێکی ئاڵۆزدا کە بە وردی سەربازی و هەواڵگری ئەنجامدرا. هەرچەندە ئۆپەراسیۆنەکە بریتی بوو لە هێرشی سەربازی ڕاستەوخۆ، تێپارانکردنی چڕ و تێکشکاندنی سیستماتیکی عەمبارەکانی چەک و پلاتفۆرمی بەرگری، بەڵام زۆر پشتی بە بەکارهێنانی تەکنەلۆژیای دیجیتاڵی بەست و لێرەدا جەخت لەسەر شیکردنەوەی دەکەین. ڕووماڵی میدیای سەرەکی جەختی لەسەر لایەنە سیاسی و دیپلۆماسییەکانی ڕووداوەکە کرد، بەبێ ئەوەی سەرنجی ڕاستەقینە بدەن، چ لەخۆوە بێت یان بە ئەنقەست، بە ئەو ڕۆڵە گرنگەی تەکنەلۆژیای پێشکەوتوو لەم ئۆپەراسیۆنەدا گێڕا. ئەمە تەنها دەستوەردانێکی سەربازی تەقلیدی نەبوو وەک هەندێک میدیای ڕۆژئاوایی هەوڵیان دەدا وێنای بکەن. بەڵکو جەنگێکی دیجیتاڵی گشتگیر و ڕێکخراو بوو کە پێش دەستگیرکردنەکە چەند مانگێکی درێژ بوو، ئەگەر ساڵانێک نەبێت لە پلاندانان و چاودێری و ئامادەکاری.

پێش ئەوەی بەردەوام بم، دەمەوێت لێرەدا ئاماژە بە تێبینی خۆم بکەم سەبارەت بە سیاسەتەکانی ڕژێمی مادورۆ لە سەرکوتکردنی ناڕەزایی و سنووردارکردنی ئازادییەکان و توندکردنی دەستبەسەرداگرتنی چەپەکان و سەندیکاکانی کرێکاران. ڕەخنەی ئەمە لە دەستوەردانی سەرمایەداری ئەمریکا و پێشێلکردنی یاسای نێودەوڵەتی و بەکارهێنانی تەکنەلۆژیا وەک چەکی هەژموونی بە هیچ شێوەیەک مانای پاساو

هێنانەوەی کردارە سەرکوتکەرەکانی ڕژێمی مادورۆ لە دژی هێزە پێشکەوتووەکان و بزووتنەوەی کرێکاری ڤەنزوێلا بە تایبەتی حیزبی کۆمۆنیستی ڤەنزوێلا ناگەیەنێت. وەستانەوە لە دژی میلیتاریزمی شەڕانگێزی سەرمایەداری ئەمریکی ناکۆک نییە لەگەڵ ڕەخنەی ستەمکاری ناوخۆیی. بەڵکو هەڵوەستەکە کە لەگەڵ بەها چەپەکاندا دەگونجێت. ئەوەی لەمەڕدا تیشک دەخەینە سەر ئەو دەرسە تەکنەلۆژیای و ستراتیجییە کە ئەم ڕووداوە بە هەموو بزووتنەوە چەپ و پێشکەوتووەکان دەبەخشێت، بە گوێدانە هەڵسەنگاندنمان بۆ خودی ڕژێمی مادورۆ.

بەگوێرەی ئەو زانیاریانەی لە میدیاکاندا بڵاوکراونەتەوە، پێشکەوتووترین سیستەمی مانگی چاودێری دەستکردی ئەمریکا لە جیهاندا لەم ئۆپەراسیۆنەدا بەکارهێنراوە بۆ بەدواداچوونی جموجۆڵەکانی سەرکردایەتی ڤەنزوێلا لە ڕێگەی مانگی دەستکردی ئەمریکاوە کە بە دەوری زەویدا دەسوڕێنەوە. شیکردنەوەی داتای گەورە تەنها بۆ چاودێریکردنی جوڵە فیزیاییەکان سنووردار نەبوو، بەڵکو نەخشەی ورد و وردی تۆڕەکانی پەیوەندییەکانی حکومەتی ڤەنزوێلا بە هەموو ئاڵۆزییەکان و لقەکانیانەوە دەگرێتەوە. شکاندنی سیستەمە ئەلیکترۆنییەکان پرۆسەیەکی هەڕەمەکی نەبوو، بەڵکو بە وردی پلانی بۆ داڕێژرابوو بە لەکارخستنیان و پەیوەندییەکان لە ساتی یەکلاکەرەوەدا، سەرکردایەتی ڤەنزوێلا بە تەواوی لە بنکە و لایەنگرانی دابڕاو کرد.

بەکارهێنانی زیرەکی دەستکرد لە شیکردنەوەی ملیۆنەها پەیوەندی تەلەفۆنی، نامە و ئیمەیڵ تەنها پرۆسەیەکی سیخوڕی تەقلیدی نەبوو، بەڵکو کردارێکی ئاڵۆز بوو بۆ دیاریکردنی شوێنی سەرکردەکان بە ووردی و پێشبینیکردنی نیازەکانیان و هەنگاوەکانی داهاتوویان پێش ئەوەی بیانگرنەبەر. ئەلگۆریتمەکانی فێربوونی ئامێر شێوازەکانی هەڵسوکەوتیان شیکردەوە، چاودێری گۆڕانکارییەکانی شێوازەکانی پەیوەندییان کرد، و زانیاری زیرەکی لە بڕێکی زۆر داتای بێ پێکهاتە دەرهێنا. دەستکاریکردنی بەرنامە بە داڕێژراو و سیستماتیکی میدیا و تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان هەڵمەتێکی ڕێکخراو بوو کە پشت بە زیرەکی دەستکرد دەبەستێت بۆ دروستکردنی ڕای گشتی ناوخۆیی و نێودەوڵەتی لە بەرژەوەندی دەستوەردان، ئۆپەراسیۆنەکە وەک “ڕزگاربوون لە دیکتاتۆری و قاچاخچێتی مادەی هۆشبەرەکان” وەسف دەکات، نەک دەستدرێژی بۆ سەر سەروەری دەوڵەتێکی سەربەخۆ و پێشێلکارییەکی ئاشکرای یاسا

نێودەوڵەتییەکان. ئەم هەموو ئامادەکارییە میدیایی و دیجیتاڵییە خۆی لە خۆیدا ئامانج نەبوو، بەڵکو ئامرازێک بوو بۆ توندکردنی دەستگرتن بەسەر تواناکانی وڵات و تاڵانکردنی سەرچاوە زۆرەکانی، ڕێگەخۆشکەر بوو بۆ دامەزراندنی رژێمێکی “کارتۆنی” کە لە خواستی خۆی داماڵراوە و لە خولگەی ئەمەریکا دەخولێتەوە و ئەجێندای خۆی جێبەجێ دەکات.

ئەمانە سیناریۆی فیلمی خەیاڵی زانستی نین، بەڵکو واقیعێکی بەڵگەنامەیی و بەرجەستەن کە ئەمڕۆ دەژین. ئاژانسی ئاسایشی نەتەوەیی ئەمەریکا پرۆگرامی PRISM ی هەیە کە لەلایەن ئەدوارد سنودن، کارمەندی پێشووی هەواڵگری ئەمەریکا، ئاشکرا کراوە، کە چاودێری پەیوەندییە جیهانییەکان دەکات بەبێ جیاوازی و سنوور. کۆمپانیاکانی وەک Palantir Technologies کە بە پارەی دەزگای هەواڵگری ناوەندی دامەزراوە، سیستەمی شیکردنەوەی داتای زۆر ئاڵۆز بە دەزگای هەواڵگری ئەمریکا دابین دەکەن، کە لەژێر ناوەکانی جەنگی دژی تیرۆر و بەدواداچوونی ئامانجە ستراتیژییەکان بەکاردەهێنرێن.

سیستەمی تەکنەلۆژیای سەرمایەداری ئەمڕۆ تا ڕادەیەکی زۆر توانای چاودێریکردنی تەواو، چاودێریکردنی ورد و بەدواداچوونی سیستماتیکی بزووتنەوە سیاسییەکان، ڕێکخراوەکان و ئەکتەرە سیاسییەکان هەیە. لەوەش مەترسیدارتر، لەوانەیە زۆر تەکنەلۆژیا و چەکی دیجیتاڵی هەبێت کە هێشتا لە بواری خەیاڵی زانستی یان توێژینەوەی مەجازیدا بێت، یان هێشتا ڕانەگەیەنرابێت، وەک زۆربەی پێشکەوتنە تەکنەلۆژیاییەکان کە بە نهێنی پەرەیان پێدەدرێت و بەکاردەهێنرێن پێش ئەوەی ببنە بەردەست خەڵک. مێژوو شایەتی ئەوە دەدات کە ئینتەرنێت خۆی و زۆر تەکنەلۆژیای پێشکەوتووی تر بۆ ڕای گشتی ئاشکرا نەکراون تاوەکو چەندین ساڵ دوای بەکارهێنانیان لە بازنەی سەربازی و هەواڵگری و ئاسایش و پیشەسازیدا ئاشکرا نەکراون.

2. تەکنەلۆژیا وەک ئامرازێک بۆ کۆنترۆڵ و هەژموونی سەرمایەداری

ئەوەی لە ڤەنزوێلا ڕوویدا ڕووداوێکی تاک و نائاسایی نییە لە مێژووی هاوچەرخدا. ئەمە بەشێکی گرنگە لە ستراتیجی سەرمایەداری دیجیتاڵی گشتگیر و یەکخراو کە لە چەندین شوێنی جیهاندا گەشە دەکات و دووبارەدەبێتەوە و لە خەباتی دیجیتاڵی تەریبی خەباتی شەقام و گۆڕەپانەکاندا بەکارهاتووە. قورسترین و ڕوونترین دەرس لە ڕووداوی دەستگیرکردنی مادورۆ ئەوەیە کە سەرمایەداری لە قۆناغی

ئەستایدا چیتر تەنها پشت بە هێزی سەربازی توند و تەقلیدی نابەستێت، هەرچەندە هێشتا لە کاتی پێویستدا دەیپارێزێت و بەکاری دەهێنێت. سیستەمەکی دیجیتاڵی ئاڵۆز و تێکەڵاوی پەرە پێداوە کە توانای تێپەڕاندنی سنوورە جوگرافی و سیاسییەکان و چاودێریکردنی تاک و گرووپەکان بە وردی سەرسوڕهێنەر و دەستکاریکردنی زانیاری و دروستکردنی هۆشیاری گشتی بەشێوەیەک کە لە هیچ سەردەمێکی پێشوودا نەکراوە و سنووردارکردن و ئیفلیج کردنی بزووتنەوە چەپ و پێشکەوتووەکان پێش ئەوەی بگەنە قۆناغی مەترسی ڕاستەقینە لەسەر بەرژەوەندییەکانی ئەم جەنگەکە کە بە چاوی ئاسایی نابینرێت، زۆرێک لە شەڕەکانی لە بۆشایی ئینتەرنێتی دیجیتاڵی و سێرڤەرەکانی داتا و ئەلگۆریتمەکان و تۆڕە دەماری دەستکردەکاندا ڕوودەدەن، بەڵام لە ڕووی سیاسی و ماددییەوە کاریگەرترە و تێچووی کەمترە لە بۆمب و فڕۆکە و تانک و سەرباز و دەزگا سەرکوتکەرەکان. زیرەکی دەستکرد بووە بە بڕبڕەی پشتی ئەم جەنگە دیجیتاڵییە، توانای بێ وێنە لە شیکردنەوەی پێشبینیکەر، چاودێری تەواو، و جەنگی دەروونی بە وردی ئاراستە کراوە.

ئەم واقیعە نوێیە پرسیارێکی چارەنووسساز و وجودی دەخاتە بەردەم هێزە چەپەکان و بزووتنەوە پێشکەوتووەکان لە سەرانسەری جیهاندا، پرسیارێک کە وەڵامەکەی ناتوانرێت دوابخرێت: چۆن بزووتنەوە ئازادیخوازەکان کە هێشتا لە ڕێکخراوەکانیاندا پشت دەبەستن بە کۆبوونەوە تەقلیدییەکان و دابەشکردنی نامیلکەی کاغەزی لە شەقامەکان و بەکارهێنانی تەلەفۆنی بێ کۆدکردن بۆ ڕێکخستنی چالاکییەکانیان و ئینتەرنێت بە شێوازێکی سەرەتایی و تەقلیدی بەکار بهێنین، و لە بازنەی گفتوگۆی سنووردار کە چاودێریکردنی ئاسانە، ڕووبەڕووی سیستەمێکی دیجیتاڵی سەرمایەداری ببنەوە لەگەڵ ئەم ئاستە سەرسوڕهێنەرە لە گەشەسەندن و ئاڵۆزی؟ وەڵامەکە ڕوون و لە هەمان کاتدا ئازاربەخشە: ناتوانرێت تا ڕادەیەکی زۆر بێت، مەگەر بڕیار بدات بە جددی، قووڵ و ستراتیجی بچێتە ناو بواری تەکنەلۆژیا، نەک وەک بەکارهێنەری پاسیڤ بە تەکنەلۆژیای سەرمایەداری وەک ئێستا، بەڵکو وەک گەشەپێدەر و داهێنەر و بەرهەمهێنەری بەدیلی دیجیتاڵی سەربەخۆ کە تێکۆشانەکە پەرە پێدەدات و لە دزەکردن و سەرکوتکردن دەیپارێزێت. و بەهێزکردنی بە ئامرازی کاریگەر کە لەگەڵ ڕۆحی سەردەم و پێداویستییەکانی بگونجێت.

زیرەکی دەستکرد: چەکی نوێی هەژموونی سەرمایەداری

ئەمڕۆ بەبێ هیچ گومانێک ڕوون بۆتەوە کە زیرەکی دەستکرد، سەرەڕای توانا گەورە و بەڵێندەرەکانی لە خزمەتکردنی هەموو مرۆڤایەتیدا، چیتر تەنها پێشکەوتنێکی زانستی بێلایەن نییە کە چاوەڕێی کەسێک بکات بەرەو چاکە یان خراپە ئاراستەی بکات. لە ڕاستیدا چەکێکی زۆر پێشکەوتوو و ئاڵۆزە لە دەستی سەرمایەداری جیهانی، کە سیستماتیک و بە ئەنقەست بەکاردەهێنرێت بۆ قوڵکردنەوەی کۆنتڕۆڵی خۆی بەسەر کاری مرۆڤ، هۆشیاری کۆمەلایەتی، و داتای گەورە کە بووەتە نەوتی نوێ لە سەردەمی دیجیتاڵدا و بەسەر کۆمەڵگادا بە گشتی لە هەموو لایەنە ئابووری، سیاسی، کەلتووری و ڕۆشنبیرییەکانیدا.

کۆمپانیا گەورەکانی سەرمایەداری مۆنۆپۆل ئەمڕۆ پەرەپێدان و کارپێکردنی بەهێزترین سیستەمی زیرەکی دەستکرد لە جیهاندا قۆرخیان کردووە. ئەم کۆمپانیایانە قەوارەی تەکنیکی بێلایەن نین کە لە بۆشایی سیاسی و ئابووریدا کار دەکەن کاتێک هەوڵ دەدەن خۆیان نیشان بدەن. لە ڕاستیدا ئامرازی ڕاستەوخۆی سەرمایەی جیهانین و بە پەیوەندییەکی نزیک و تێکەڵاویان لەگەڵ پنتاگۆن و دەزگا هەواڵگرییەکانی ئەمریکا و دامەزراوەکانی دەوڵەتی قووڵی سەرمایەداری گرێدراون.

بەرهەمهێنانەوەی چەوساندنەوەی چینایەتی بە مەبەستی دیجیتاڵی

ئەوەی ئەمڕۆ لە هەموو شوێنێکی دەوروبەرماندا دەیبینین بەرهەمهێنانەوەی هەمان چەوساندنەوەی مێژوویی چینایەتییە، بەڵام بە ئامرازی زانستی، پێشکەوتووتر، ئاڵۆزتر و شاراوە. ئەم چەوساندنەوە چیتر لە دیواری کارگەکاندا سنووردار ناکرێت کە کرێکاران لەسەر هێڵەکانی بەرهەمهێنان کار دەکەن، یان لەو کێڵگانەی کە جوتیاران لە ژێر خۆردا ڕەنج دەکێشن. ئەم چەوساندنەوە بۆشایی دیجیتاڵی خۆی دەگرێتەوە، کە زۆر کەس وەک بۆشاییەکی ئازاد و کراوە وێنای دەکەن. ئەمڕۆش دەبینین چۆن ئەلگۆریتمەکان لە کۆمپانیا دیجیتاڵییەکاندا بەکاردەهێنرێن بۆ چەوساندنەوەی کرێکارانی دەستی و ڕۆشنبیر بە شێوازێکی وردتر و دڕندانەتر لە هەر بەڕێوەبەرێکی مرۆڤ لە مێژوودا. ئەم ئەلگۆریتمانە مووچە لەسەر بنەمای خستنەڕوو و خواست لە هەموو ساتێکدا دیاری دەکەن، کاتژمێری کارکردنی ماندووکەر دەسەپێنن بەبێ هیچ ڕەچاوکردنێک بۆ تەندروستی یان دۆخی خێزانی کرێکار، و سزای ئۆتۆماتیکی دەردەکەن بۆ هەر دواکەوتن یان هەڵەیەک بەبێ هیچ ئەگەرێکی پێداچوونەوە یان

دانوستاندن. کرێکارە دەستییەکان و ڕۆشنبیرەکان لە ڕێ ڕووبەڕووی خاوەنکارێک نابنەوە کە بتوانن پێشتر گفتوگۆی لەگەڵدا بکەن یان ناڕەزایی دەرببڕن، بەڵکو ڕووبەڕووی ئەلگۆریتمێک دەبنەوە کە هیچ بەزەیی نازانێت و لە بارودۆخی مرۆڤ تێناگات.
لە بواری هۆشیاری و ئایدۆلۆژیا: ئەلگۆریتمی پلاتفۆرمە زەبەلاحەکانی وەک فەیسبووک، تویتەر (X)، یوتیوب و تیک تاک بەکارهێنراون بۆ دروستکردنی هۆشیاری ملیارەها کەس لە سەرانسەری جیهاندا. ئەم ئەلگۆریتمانە بێلایەن کار ناکەن وەک کۆمپانیاکان بانگەشەی بۆ دەکەن، بەڵکو بەشێوەیەکی سیستماتیک ئایدیۆلۆژیای بەکاربردنی سەرمایەداری و کەلتووری تاکگەرایی، کەبەکە و هەتاهەتایی سیستەمی سەرمایەداری بەرز دەکەنەوە، لە کاتێکدا شەڕی ناوەڕۆکی چەپ و پێشکەوتووخواز دەکەن لە ڕێگەی تەکنیکەکانی "کەمکردنەوەی گەیشتن" و "قەدەغەکردنی سێبەر" کە ناوەڕۆکەکە نادیارە بەبێ ئەوەی بە فەرمی بیسڕێتەوە. ملیۆنەها نەوەی گەنج ئەمڕۆ هۆشیاریان لە ڕێگەی خوێندنەوە و بیرکردنەوەی ڕەخنەگرانەوە دروست نەکراوە، بەڵکو لە ڕێگەی ئەلگۆریتمەکانەوە کە بڕیار دەدەن چی ببینن و چی نابینن، چی دەزانن و چی نازانن.
لە بواری چاودێری و کۆنتڕۆڵی ئاسایش و جەنگە هاوچەرخەکان: تەکنیکەکانی زیرەکی دەستکرد ئەمڕۆ وەک ئامرازێکی سەرەکی بەکارهێنراون بۆ قوڵکردنەوەی کۆنتڕۆڵی سیاسی و کۆمەڵایەتی بە شێوەیەک کە لە هیچ قۆناغێکی پێشوودا نەکرابوو. سیستەمەکانی ناسینەوەو شیکاری ئەلگۆریتمی ڕێگە بە بەدواداچوونی چالاکوانانی سیاسی و چاودێریکردنی هەڵسوکەوت و تۆڕ و جموجۆڵەکانیان بە وردی بەرز دەدەن و ئەم تەکنیکانە تەنها بۆ ئەو وڵاتانە نامێننەوە کە پەرەیان پێداوە، بەڵکو بە شێوەیەکی گەورە دەخرێنە بازاڕەوە و هەناردە دەکرێن بۆ ڕژێمە دیکتاتۆر و سەرکوتکەرەکان و فەزای دیجیتاڵی و گشتی وەک یەک دەگۆڕن بۆ بوارێکی چاودێری هەمیشەیی. لە هەمان چوارچێوەیەدا، زیرەکی دەستکرد لە بەڕێوەبردنی توندوتیژی و جەنگدا بە شێوەیەکی سیستماتیک بەکار دەهێنرێت، چونکە بڕیاری چارەنووسساز پەیوەست بە ژیان و مردن بە سیستەمە بیرکارییەکان دادەنرێت کە پۆلێنکردن، خەمڵاندن، و بڕیاردان بە پێی لۆژیکێکی تەکنیکی سارد، دابڕاو لە هەموو ڕەچاوکردنێکی مرۆیی یان ئەخلاقی. بەم شێوەیە تەکنەلۆژیا کە گوایە بەرهەمی پێشکەوتنی مرۆڤایەتی بێت دەبێتە ئامرازێک بۆ

بەرهەمهێنانەوەی کوشتن و سەرکوتکردن بە کارایی بەرزتر، لە خزمەتی لۆژیکی هەژموونی سەرمایەداری و میلیتاریزمدا، نەک لە خزمەتی مرۆڤ و مافی ژیان و ئازادی.

3. گرەوی مێژوویی چەپ

فاکتەری تەکنەلۆژیا چیتر تەنها زیادەیەکی لاوەکی یان خۆشگوزەرانی نییە لە شەڕی چەپ دژی سەرمایەداری ناوخۆیی و جیهانی. بۆتە مەرجێکی بنەڕەتی و گرنگ بۆ مانەوە و کاریگەری و کاریگەری. ڕووبەڕووبوونەوەی ئەم واقیعە ناتوانێ تەنها بە ڕەخنە و دەستنیشانکردن سنووردار بێت، بەڵکو پێویستی بە هەڵوێست و سیاسەتی دیاریکراو و بەرجەستە هەیە، کە تەنها خستنەڕووی هەژموونی سەرمایەداری تێدەپەڕێت بۆ کارکردن لەسەر هەڵوەشاندنەوەی و دووبارە ئاراستەکردنی تەکنەلۆژیا بە گشتی و زیرەکی دەستکرد بە تایبەتی بۆ خزمەتکردنی جەماوەری گشتی لە جیاتی کۆیلەکردنیان.

پێویستی بەدیلی پێشکەوتووخواز

لەجیاتی بەجێهێشتنی تەکنەلۆژیا لە دەستی ژمارەیەکی کەم لە کۆمپانیا و دەوڵەتە سەرمایەدارەکان، دەبێت پەرەپێدانی سیستەمی زیرەکی دەستکردی چەپی پێشکەوتووخواز پاڵ پێوە بنرێت. بەڵام گۆڕانەکە بەبێ گۆڕانکاری بنەڕەتی لە پێکهاتەی سیاسی و ڕۆشنبیری و ڕێکخراوەیی هێزە چەپەکان و تێڕوانین و بۆچوونیان بۆ تەکنەلۆژیا ڕوو نادات بەس نییە کە بە بیانووی ئەوەی کە تەکنەلۆژیا ئامرازێکی تایبەتی سەرمایەدارییە مامەڵە لەگەڵ تەکنەلۆژیا بکەین یان بە شێوەیەکی سنووردار و ڕووکەشانە بەکاری بهێنرێت، بەڵکو دەبێت بە قووڵی شارەزا بێت و لێی تێبگات و قەڵاکانی ببەدرێت و دووبارە ئاراستە بکرێت بۆ خزمەتکردنی بەرژەوەندییەکانی کرێکارانی دەستی و ڕۆشنبیر و جەماوەری گشتی.

پەرەپێدانی تواناکانی چەپ لە بواری تەکنیکیدا پێویستییەکی گرنگە لە پەرەپێدانی تواناکان لە بوارەکانی سیاسی و ڕۆشنبیری و ڕێکخراوەیی و میدیایی و کاری جەماوەری. هەروەک چۆن هێزە چەپەکان ناتوانن پشت بە میدیای سەرمایەداری ببەستن و هەوڵی بنیاتنانی میدیای سەربەخۆی خۆیان بدەن و هەروەک چۆن بیروبۆچوون و سیاسەت و ئامرازە ڕێکخراوەییەکانیان بە سەربەخۆیی دوور لە قاڵبی هەژموونی سەرمایەداری پەرەیان پێداوە، دەبێت ئەوانیش کار لەسەر بنیاتنانی ئەلتەرناتیفی تەکنەلۆژیای سەربەخۆی خۆیان بکەن،

چ لە تۆڕە کۆمەڵایەتیەکاندا بێت یان لە زیرەکی دەستکرد و ئەوانی تردا، بۆ خزمەتکردنی پڕۆژەی ڕزگاریخوازی گشتگیر.

چارەسەری گونجاو و بنەڕەتی

چارەسەری گونجاو ئێستا پەر□ پێدانی سیستەمێکی سەرچاوەکراوە، شەفاف و بێلایەنە کە بە شێوەیەکی دیموکراتی و کۆنتڕۆڵی کۆمەڵایەتی بەڕێوە ببرێت، سەرەڕای هەوڵدان بۆ دەرکردنی یاسای نێودەوڵەتی کە کاری زیرەکی دەستکرد ڕێکدەخات و خزمەتی بە کۆمەڵگا بە گشتی مس□□گ□ر دەکات، نەک بەرژەوەندییەکانی دەوڵەتە گەورەکان و کۆمپانیا سەرمایەدارەکان.

بەڵام ئەمە بەس نییە. چارەسەری پێویست و ڕادیکاڵ بنیاتنانی بەدیلی تەکنەلۆژیای چەپی ڕاستەقینەیە بە ئاراستەی پێشکەوتووخواز و خاوەنداری□تی کۆمەڵایەتی، کە لە ڕێگەی ئەوەوە ئەم تەکنەلۆژیایە لە چنگی بازاڕ دەردەهێنرێت و لە هەڵوەشاندنەوەی پەیوەندییەکانی چەوساندنەوە بەکار دەهێنرێت و بەشداری لە بنیاتنانی کۆمەڵگایەکی نوێ، دادپەروەرانەتر و مرۆڤانەتر دەکات، لەسەر بنەمای یەکسانی، هاوکاری و ڕازیکردنی دادپەروەرانەی پێداویستییەکان.

بەکارهێنانی هۆشیارانە و هۆشیارانەی زیرەکی دەستکرد

بەکارهێنانی زیرەکی دەستکردی ئێستا لەلایەن چەپەکانەوە دەبێت ورد و بە ئەنقەست و وریایانە بێت. ئەو ئەپڵیکەیشنانەی کە لە ژینگەیەکی سەرمایەداریدا و لەلایەن مۆنۆپۆل و کۆمپانیاکانەوە پەرەیان پێدراوە ناتوانن متمانەیان پێبکرێت بەبێ هۆشیارییەکی ڕەخنەیی قووڵ لە میکانیزمی کارکردنیان. لە کاتێکدا زۆرێک لەم ئامرازانە ڕێگە بە شیکردنەوەی ورد و پلاندانان و چاودێریکردنی ئاڕاستەی ڕای گشتی و باشترکردنی سیاسەت و میتد□کانی رێکخراو و ب□گ□□ستن و پەیوەندییەکان دەدەن، ب□□□ام لەوانەیە لە پێکهاتەی خۆیاندا لایەنگری شاراوە هەڵبگرن کە هەژمووونی سەرمایەداری لە کاری ڕێکخراوە چەپەکاندا بەرهەم دەهێنێتەوە. کاتێک ما□□□□ ل□گەڵ داتا و زانیارییە هەستیارەکاندا دەکرێت زۆر ئاگادار بن، چونکە بەکارهێنانی نەخوێندراوی ئەم ئامرازانە لەوانەیە ببێتە هۆی دزەکردنی ئاسایش یان دزەکردنی زانیاری کە ڕێکخراوە چەپەکان دەخاتە مەترسییەوە، بەتایبەتی لە دەوڵەتە دیکتاتۆرەکاندا. بۆیە

پێویستە پرۆتۆکۆلی ئاسایشی دیجیتاڵی پێشکەوتوو پەرە پێبدرێت و ئەپڵیکەیشنی سەرچاوەی کراوەی سەربەخۆتر بەکار بهێنرێت و ئەندامان لەسەر کردارەکانی ئاسایشی دیجیتاڵی ڕابهێنرێت بۆ دڵنیابوون لەوەی کە بەکارهێنانی زیرەکی دەستکرد لە خزمەتی خەباتدایە نەک ئامرازێکی سەرکوتکەر و زیرەکی کە دژی بەکار بهێنرێت.

بەرەو شۆڕشێکی دیجیتاڵی ئازادیخوازانە

ئەوەی شۆڕشی دیجیتاڵی ئێستا دەردەخات، و بەتایبەتی پەرەسەندنی زیرەکی دەستکرد، ئەوەیە کە ئێمە لە ساتەوەختێکی مێژوویدا دەژین کە تێیدا دژایەتییەکانی نێوان گەشەسەندنی گەورەی هێزەکانی بەرهەمهێنان و پەیوەندییە کۆمەڵایەتییە سەرمایەدارییەکان کە چیتر توانای کۆنترۆڵکردنی ئەم پەرەسەندنەیان نییە یان ئاراستەی دەکەن بۆ بەرژەوەندی جەماوەر. هەرچەندە ئەو توانا گەورەیەی ئەم شۆڕشە دیجیتاڵییە پێشکەشی دەکات بۆ ئازادکردنی مرۆڤ لە کاری ماندووکەر و پێداویستییەکانی ژیان، بەڵام لە چوارچێوەی لۆژیکی هەژموونی سەرمایەداری و قازانج سنوردارکراون و دووبارە ئەندازیاری دەکرێنەوە.
خەبات لەم فەزای دیجیتاڵییەدا دەبێت ببێتە درێژکراوەیەکی ئۆرگانیکی خەباتی سۆسیالیستی لەسەر ئەرزی واقیع، نەک تەنیا گۆڕەپانێکی کار و گفتوگۆی جیا لە واقیعی سیاسی و کۆمەڵایەتی و ئابووری. ئەم خەباتە لە دژی هەژموونی دیجیتاڵی تەنها بۆ فەزای مەجازی سنووردار ناکرێت بەڵکو دەبێت درێژکراوەی بزووتنەوە و خەباتی کرێکارانی دەستی و ڕۆشنبیری و بزووتنەوەی جەماوەری مەیدانی بێت. بەستنەوەی خەباتی تەکنەلۆژیا و خەباتی چینایەتی لەسەر زەوی گرنگە، چونکە هەژموونی دیجیتاڵی تەنها درێژکراوەی هەژموونی سەرمایە بەسەر بەرهەمهێنان و کۆنترۆڵکردنی هێزی کاردایە.

4. ساتەوەختی مێژوویی یەکلاکەرەوە بۆ چەپ

ئەوەی لەگەڵ سەرۆکی ڤەنزوێلا مادورۆ ڕوویدا ڕووداوێکی تەنهایە و هەڵاواردنێکی تێپەڕ نییە لە ململانێی دەسەڵات لە جیهاندا، بەڵکو ئاگادارکردنەوەیەکی تیژ و بەرزە بۆ هەموو ڕژێمە پێشکەوتووخوازەکان و بزووتنەوە چەپەکان لە جیهاندا.
ئەمە ڕاگەیاندنێکی پراکتیکییە کە شەڕی دیجیتاڵی گۆڕاوە بۆ گۆڕەپانێکی سەرەکی و گرنگی خەباتی چینایەتی کە لێرە و

ئێستا ڕوودەدات و هەڕەشە لە بوونی سیاسی و ڕێکخراوەیی هەموو پڕۆژەیەکی ئازادیخوازی دەرەوەی گوێڕایەڵی سەرمایەداری و بەتایبەتی ئەمەریکا لە سەردەمی ترەمپ دەکات. ئەوەی لە ڤەنزوێلا ڕوویدا ئەوە دەردەخات کە سەرمایەداری دیجیتاڵی پشت بە بۆشایی تەکنیکی دەبەستێت کە ئەگەری کاریگەری لەسەر سەقامگیری ڕژێمە پێشکەوتووەکان و هەوڵدان بۆ ئیفلیج کردنی سەرکردایەتییەکانیان یان سەرلێشێواندنی بزووتنەوەکانیان و گرەوکردن لەسەر ئەندازیاریی هۆشیاری کۆمەڵگاکانیان بە دیجیتاڵی . کە بژاردەی هێرشبردنی پێدەبەخشێت کە هەندێک جار کاریگەری زیاترە لە شێوازەکانی دەستێوەردانی سەربازی تەقلیدی یان داگیرکاری راستەوخۆ.
مەترسییەکە تەنها لەسەر ڤەنزوێلا نییە، بەڵام دەشێت هەڕەشە لە هەموو ئەزموونێکی چەپ و پێشکەوتووخواز بکات، هەموو حکومەتێک کە هەوڵ دەدات لە لۆژیکی بازاڕ و هەژموونی سەرمایەداری دەربچێت، و هەموو بزووتنەوەیەکی کرێکاری یان جەماوەری کە بەدوای گۆڕانکارییەکی ڕیشەییدا دەگەڕێت. ئەمە لە قۆناغێکی نوێی خەباتی چینایەتیداین کە تێیدا تەکنەلۆژیا و زیرەکی دەستکرد وەک چەکێکی ستراتیژی بەکاردەهێنرێن بۆ لێدانی بزووتنەوە چەپ و پێشکەوتووەکان لە بەشێکەکانیاندا و گەمارۆدانی هەر ئەگەرێک بۆ بنیاتنانی ئەلتەرناتیڤی سەربەخۆی پێشکەوتووخواز. خەباتی سۆسیالیستی جیهانی ئەمڕۆ راستەوخۆ ئامانجی نەک تەنها سەرکوتی سەربازی و ئابووری بەڵکو دزەکردنی دیجیتاڵی و چاودێری تەواو و وشکبوونی پێشوەختەی هەر چالاکییەکی شۆڕشگێڕی شاراوە.
پرسیاری بنەڕەتی، کە بوونیی و چارەنووسسازە: ئایا ئێمە وەک هێزێکی چەپ و پێشکەوتووخواز بەڕاستی ئامادەین بۆ شەڕکردن لەم جەنگە ئاڵۆزە، درێژ و فرە بەرەی دیجیتاڵی؟ پاش ئەو هەموو پۆستانەی لەدەستمان داوە و پاش ئەو هەموو پاشەکشەی و دابەشبوون، ئایا بوێری ئەوەمان هەیە کە چەپ لە ڕووی ڕۆشنبیری و ڕێکخراوەیی و تەکنیکییەوە بنیات بنێینەوە بۆ ڕووبەڕووبوونەوەی سەرمایەداری لە بەرزترین ئاستی زانست و تەکنەلۆژیای دیجیتاڵی؟ ئایا ئێمە ئامادەین پەرتەوازەیی ناوخۆیی و دابەشبوونی جیهانی و ململانێی نێوان هێزە چەپەکان تێبگەین و لەوە تێبگەین کە چارەنووسی هەموو ئەزموونێکی پێشکەوتووخواز بە چارەنووسی ئەوانی ترەوە گرێدراوە؟
ساتەوەختی مێژوویی بێ بەزەییە، و سەرمایەداری دیجیتاڵی چەکدار بە تەکنەلۆژیای پێشکەوتوو و زیرەکی دەستکرد چاوەڕێی

دوودڵی و خاوبوونەوەمان ناکات. یان ئەمە لەم شێوەدا لەگەڵ هۆشیاری، خەبات و ڕێکخستندا تێکەڵ دەبین و پڕۆژەیەکی سۆسیالیستی ئەڵتەرناتیف دادەڕێژینەوە کە توانای ڕووبەڕووبوونەوەی سەردەمی دیجیتاڵی هەبێت، یان لە پەراوێزی مێژوودا بەجێ دەهێڵین، لەژێر کاریگەری شێوازی نوێی چەوساندنەوە و سەرکوتکردندا کە نەرمتر و کاریگەرترن.

قبووڵکردنی ئەم چارەنووسە بەتەواوی لەناوچوونێکی حەتمییە.

بەم پێیە، گرەوی ڕاستەقینە و تاکە مێژوویی بۆ پڕۆژەی ئازادی، سەرەڕای هەموو ئاڵۆزیەکانی ڕێگاکان، ئەوەیە کە بگەڕێت بۆ پرۆژەیەکی دیجیتاڵی لەگەڵ هۆشیاری و رێکخستن.

هیچ بژاردەیەکی سێیەمی نییە جگە لەوەی ببێتە دیجیتاڵ بە ئەوەی بمێنێتەوە.

زانیاری تەکنیکی دیجیتاڵی و تێگەیشتن لە میکانیزمەکانی کاری زیرەکی دەستکرد دەبێت ببێتە بەشێکی دانەبڕاو لە کەلتووری چەپی هاوچەرخ، و لێرەدا ڕۆڵی گرنگی گەنجان وەک پێشەنگی ئەم گۆڕانکارییە دەردەکەوێت. ئەوان زۆرترین توانایان هەیە بۆ سوودوەرگرتن لەم ئامرازانە و ڕابەرایەتی کردنی داهێنانی دیجیتاڵی لەناو بزووتنەوە پێشکەوتووەکاندا.

پێویستە کادری تەکنیکی چەپ دروست بکەین و وزەی نەوەی گەنج بۆ پەرەپێدانی ئامرازی دیجیتاڵی و سیستەمی زیرەکی دەستکردی خزمەتگوزاری تەرخان بکەین نەک چەوسێنەر و تۆڕی پەیوەندی کە ژێر کاریگەری ئەلگوریتمی سەرمایە نەبێت. ئەمە دەبێت لە کۆدی پرۆگرامکردن تێبگەین هەروەک چۆن لە دەقی سیاسی تێدەگەین، و شارەزایی لە ئەلگۆریتمەکان بکەین کاتێک شارەزایی لە شیکردنەوەی پۆل دەکەین، وە داتای گەورە وەک بوارێکی خەبات سەیر بکەین، نەک تەنها وەک ژمارەیەکی بێلایەن.

ئەم هەوڵە پێویستی بە هەماهەنگی و کاری هاوبەش لە ئاستی جیهاندا هەیە لە ڕێگەی بنیاتنانی هاوپەیمانی دیجیتاڵی و نێودەوڵەتی کە ئامانجیان پەرەپێدانی خەباتی دیجیتاڵی چەپە لە هەموو جیهاندا. هەروەک ئینتەرناسیۆنالی یەکەم و دووەم و سێیەم وەڵامێکی مێژوویی بوون بۆ قۆناغەکانی گەشەی سەرمایەداری، ئینتەرناسیۆنالی دیجیتاڵی ئەمڕۆ پێویستییەکی ستراتیژییە بۆ ڕووبەڕووبوونەوەی سەرمایەداری لە دڕندەترین قۆناغی دیجیتاڵیدا. لەگەڵ ئەوەشدا، بنیاتنانی ئەم بەدیلانەی تەکنەلۆژیای سەربەخۆ پڕە لە کێشەی جددی: کێشەی پشت بەستن بە زانیاری و ئامرازەکانی پەرەپێدراو لە باوەشی خودی

سیستەمی سەرمایەداری، کێشەی سەرچاوە ز□ بەلاحەکانی پێویست بۆ کێبڕکێ، و کێشەی هەماهەنگی نێوان هێزە چەپە ناکۆکەکان.

کەواتە، ئەم پڕۆژەیە ناتوانێ پڕۆژەیەکی یۆتۆپیای جیا بێت. بەڵکو دەبێت تاکتیکێکی ستراتیجی بێت کە لە بەکارھێنانی ڕەخنەیی و هۆشیارانەی ئامرازەکانی بەردەست دەست پێبکات و تۆڕی تەکنیکی هاوپشتی لەسەر بنەمای پرسە پراکتیکییە هاوبەشەکان بنیات بنێن و هەوڵ بدەن ناوکێکی جێگرەوە لە بۆشای□ی□کانی تەکنەلۆژیای سەرچاوە کراوە و تۆڕە لامەرکەزییەکان دابین بکەن، لەگەڵ دان□پ□دانان بەوەی کە ئەمە پرۆژەیەکی کەڵەکەبووی درێژخایەنە نەک چارەسەرێکی جادوویی دەستبەجێ. کە ئەرکێکی مێژووییە کە دەکەوێتە سەر شانی گەنجەکانمان بۆ تێکەڵکردنی بەهاکانی دادپەروەری لەگەڵ ئاسۆکانی تەکنەلۆژیا.

چەپ کە ڕۆڵێکی ناسراوی گێڕاوە لە بەرەو پێشبردنی ئازادی و یەکسانی و دادپەروەری دەتوانێت بەسەر بارودۆخی ئێستادا زاڵ بێت هەروەک چۆن سەرمایەداری خۆی لە ئاستێکی گەورەدا گەشەی کردووە، با ئەم خەباتە دیجیتاڵییە ببێتە ساتەوەختی گەشەی چۆنیەتی چەپی ئێستا بەرەو چەپێکی ئەلیکترۆنی دیجیتاڵی تێکەڵ بە خەباتی سەر زەوی، بوێرتر و ڕادیکاڵتر و زانستیتر و توانای نوێبوونەوە و سەرکردایەتی خەباتی سەردەمی خۆی و بەرگری کردن لە ئایندەی ئەلتەرناتیڤی سۆسیالیستی لە بەرامبەر مەترسیدارترین هێرشی کە ڕووبەڕووی بۆتەوە مێژووی هاوچەرخ. ململانێ بۆ کۆنتڕۆڵکردنی تەکنەلۆژیای دیجیتاڵی تەنها ململانێیەکی تەکنیکی نییە، بەڵکو ململانێیە لەسەر داهاتووی مرۆڤایەتی خۆی.

سۆسیالیزمی دیجیتاڵی لەم ڕوانگەیەوە یەک بژاردە نییە لەنێو ئەوانی تردا. ئەمە مەرجی وجودییە بۆ مانەوەی خودی پڕۆژەی سۆسیالیستی لە سەدەی بیست و یەکدا.

ڕزگار ئاکرێی

لایەنە ئیسلامییە سیاسییەکان، تابووری پێنجەم و دەستی رەشن لە باشووری کوردستاندا و دوژمنێکی نوێن بۆ کورد و کوردایەتی..

ئیسلام وەك دیاردەیەکی کۆمەڵگای عەرەبی، زۆرتر لە 1400 ساڵە لە نیوەدوڕگەی عەرەبی، لە عەرەبستانی سعودیدا سەریهەڵداوە. ئاشکرایە کە ئەمڕۆ ئەم ئایینە هەر ئایین نییە بەتەنها، بەڵکو فەرهەنگ و سیاسەت و ناسیۆنالیزمی عەرەبیشە. لەراستیدا ئێرە شوێنی باسکردنی ئەم بابەتە نییە و ئەوەی پێویست بێت سەبارەت بە پێوەندییەکانی کورد و عەرەب و ئیسلام بنووسرێت، دەبێت بە مێژوونووسان و باسکارانی ئەو بوارە بسپێردرێت. ئەوەی ئەمڕۆ گرنگە و پێویستە هەڵوێستەی لەسەر بکرێت، سەرهەڵدان و بوونی ئەو گروپە ئیسلامییە سیاسییە توندڕەوانەیە کە ئیسلام بەکاردەهێنن بۆ مەرامە ناڕەوا و خراپەکانی خۆیان و ئەو دەوڵەتانەی کە دروستیان کردوون و بەکاریان دەهێنن. ئەم گروپە ئیسلامییە بەکرێگیراوانە، بوونەتە کێشەیەکی گەورە و مەترسیدار بۆ سەر فەرهەنگی رەسەنی کوردەواری و ئاسایشی نەتەوەیی کورد و چارەنووسی باشووری کوردستان و دەسەڵاتی کوردی، بەتایبەتی بۆسەر یەکیێتی و پارتی.

لێرەدا دەبێت ئەو پرسیارە بکەین و بپرسین بۆچی دوای 1400 ساڵ لە تێپەڕبوون بەسەر ئایینی ئیسلامدا، لە سەرەتای ساڵانی نەوەدەکانەوە، دوای نەمانی دەسەڵاتی بەعس لە باشووری کوردستاندا، چەندین دەستە و کۆمەڵ و گروپی جۆراوجۆری ئیسلامی سیاسی سەرهەڵدەدەن و پەیدادەبن؟ ئەمە پرسیارێکی پێویست و گرنگە و دەسەڵاتی ئەمڕۆی باشووری کوردستان و پارتی و یەکیێتی دەبێت هەڵوێستەی لەسەر بکەن و لێیبکۆڵنەوە و بەدواداچوونی بۆ بکەن. بەرژەوەندی کوردایەتی و پارتی و یەکیێتیی خۆیشیان ئەوە دەخوازێت کە هەوڵ بدەن، سنوور و بەربەستێك بۆ بڵاوبوونەوە و پەرەسەندن و بەهێزبوونیان دابنێن.

ئەگەر ئاوڕێك لە رابردوو بدەینەوە، دەبینین لە سەردەمی شۆڕشی مەزنی ئەیلوولدا، هیچ لایەنێکی ئیسلامی بوونی نەبووە و بەبیری

کەسیشدا نەهاتووە ئایینی ئیسلام لە کوردستاندا بەسیاسی بکرێت. لە نێو شۆڕشدا هیچ کەس و هیچ لایەنێك بەبێ ئاگاداری و رازی لەسەربوونی سەرۆك بارزانی و سەرکردایەتیی شۆڕش، نەیانتوانیوە و بۆیان نەبووە هیچ جۆرە پێوەندییەك لەگەڵ هیچ کەس و لایەنێکی دەرەکیدا دروست بکەن. ئەم کارە گرنگ و هەستیارە پاوانکراو بوو بۆ شۆڕش و سەرکردایەتیی پارتی. ئەمەش سیاسەتێکی کوردانە و کوردپەروەرانەی راست و دروست بووە کە بارزانیی نەمر و سەرکردایەتیی ئەو سەردەمەی پارتی پێڕەویان کردووە. ئەمڕۆ بە پێچەوانەوە، سەرانی ئەم گروپە ئیسلامییە سیاسیانە بە ئارەزووی خۆیان و بەبێ هیچ رێگرییەك و پرس و رایەك بە دەسەڵاتی کوردی و بەبێ هیچ تێخوێندنەوەیەك بۆ پارتی و یەکیێتی، بە ئاشکرا و بە ئارەزوو و ویستی خۆیان پێوەندیی بە دەوڵەتە داگیرگەرەکانی کوردستانەوە دەکەن و هەر هەمووشیان پێوەندیی گومانلێکراوانەیان لەگەڵ دامودەزگا سیخوڕییەکانی ئەو دەوڵەتە داگیرکەرانەی کوردستاندا هەیە و بەردەوام کۆمەکی جۆراوجۆریان لێوەردەگرن. دەسەڵاتی کوردیش تەنها سەیرکەرە و لە هەڵوێستی دەستەوسانی و بێهەڵوێستیدایە بەرامبەریان.

ئەم گروپە ئیسلامییە سیاسیانە لە ماوەیەکی زۆر کەمدا زۆر بە خێرایی پەرەیانسەندووە و ئەمڕۆ بوونەتە هێزێکی گەورەی دەسەڵاتدار و بەهەزاران لاوی کوردیان لە کوڕان و لە کچان لەدەوری خۆیان کۆکردووەتەوە و بە سەدان کادریان دروستکردووە و رۆژ بە رۆژیش لە بڵاوبوونەوە و گەشەکردن و بەهێزبووندان.

ئەم گروپە ئیسلامییانە جگە لە دەوڵەتە داگیرکەرەکانی کوردستان، وابەستەشن بە عەرەبستانی سعودی و میرنشینە عەرەبییەکانی کەنداوەوە. ئەم دەوڵەتانە بەئاشکرا پشتیوانییان دەکەن و کۆمەکیان پێدەکەن و دژی کورد و بزووتنەوەی کوردایەتی بەکاریان دەهێنن. بەرژەوەندیی عەرەبستانی سعودییە لە هەبوون و پەرەسەندن و بەهێزبوونی ئیسلامدایە لە باشووری کوردستاندا.

با لێرەدا لەڕووی ئابوورییەوە نموونەیەك باس بکەین: هەتا ئیسلام زۆرتر لە نێو جەماوەری کوردستاندا بڵاوبێتەوە و گەشەبکات، رێژەی ئەو موسڵمانانەی کە بۆ حەجکردن سەردانی سعودییە دەبێ بکەن، بەرزتر دەبێتەوە، ئەمەش سەرمایەیەکی زۆر دەباتە نێو سعودییەوە کە ئەمە لە بەرژەوەندی بەهێزبوونی ئابوورییاندایە. حەجکەرانی کورد بە گیرفانی پڕەوە دەڕۆن بۆ سعودییە و بە گیرفانی بەتاڵەوە دەگەڕێنەوە بۆ کوردستان .

ئەگەر هەر حەجکەرێك بڕی 5 هەزار دۆلار (بە لایەنی کەمەوە)، لە گەشتی حەجکردندا خەرج بکات، ئەگەر هەر ساڵێك 10 هەزار موسڵمانی

کوردستان حەج بکەن، هەر ئەمە دەکاتە 50 میلیۆن دۆلاری ئەمریکی. بێگومان ئەگەر دەسەڵاتی کوردی و دەوڵەتی سعودیە ڕێگا بدەن، ژمارەی حەجکەران چەندین ئەوەندەی ئەو ژمارەیە زۆرتر دەبێت کە باسکراوە.

سەرمایەی داهاتی حەج بۆ سعودییەکان لە داهاتی نەوتی وڵاتەکە زۆرترە. ئەگەر لە رووی ئابووری و مێژووییەوە، ئامارێکی ئەو سەرمایەیە بکرێت کە لەماوەی ئەو 1400 ساڵەی رابردوودا لە کوردستانەوە براوەتە سعودییە، ئەوسا باشتر تێدەگەین کە کورد چ زەرەرێکی ماددیی لە بە ئیسلامبوونیدا کردووە. بێگومان بەفیڕۆچوونی کات و ووزە و ماندووبوونی حەجکەرانیش زەرەر و زیانێکی دیکەیە و هەر کارەسات بووە و دەبێت بۆ کورد و کوردستان. حەجکردنی کورد، لە مێژوودا، هەر بنبڕشبوونی ئابووری کوردستان و خەسارەت بوونی وزە و توانای مرۆیی کورد بووە.

سەرباری ئەمەش لەرێگای ئەم کۆمەڵ و گرووپە ئسلامیانەوە، دەوڵەتە داگیرکەرەکانی کوردستان و سعودییە و میرنشینەکانی کەنداو بە ئاسانی دەتوانن دەست بخەنە نێو کاروباری ناوخۆیی باشووری کوردستانەوە و هەر کارێکی سیخوڕییانە و تێکدەرانەیان بوێت، دەتوانن لە ڕێگای ئەو گروپە ئیسلامییە کوردییانەوە جێبەجێی بکەن. باشترین نموونەی تێرۆر لە ڕێگەی ئەو گروپەڵ ئیسلامییانەوە، رووداوە دڵتەزێنەکەی هەولێری پایتەخت بوو کە زەڕبرێکی کوشندەیان لە کورد و پارتی و یەکێتی وەشاند.

بەهۆی ئەو گروپە ئیسلامییانەوە، سیمای کوردەواریی کوردستان شێوێندراوە و وا بڕوا ساف لە سافی کورد و کوردستان لە ڕێگای ئیسلامی عەرەبییەوە، بەعەرەب و بە ئیسلامی دەکرێت و ئەوەی سەددام و بەعسییەکان نەیانتوانی و بۆیان نەکرا ئەنجامی بدەن، ئەم گروپە ئیسلامیانە بۆیان تەواو دەکەن.

لەراستیدا ئەگەر سەددام و بەعسییە فاشیستەکان بیانزانیبایە کە وا بە ئاسانی و بێ شەڕ و خوێنڕشتن لە ڕێگای ئایینی ئیسلامەوە کورد بەعەرەب دەکرێن و کوردستانیش بە ئیسلامی دەکرێت، نە سەربازی عەرەبیان رەوانەی کوردستان دەکرد و نە شەڕیان لەگەڵ کورددا دەکرد و نە چەکی کیمیاوییان بەسەر کوردستاندا دەباراند. بەڵکوو لە هەموو گەڕەکێکدا چەند مزگەوتێکیان دەکردەوە و چەند گروپێکی ئیسلامیی وەکوو ئەمانەی ئێستایان دروست دەکرد و لەم ڕێگایەوە بێ شەڕوشۆڕ و خوێنڕشتن و وێرانکاری، کوردیان بەعەرەب دەکرد و لە ڕێگای ئیسلامەوە، هەموو کوردستانیان تاڵان دەکرد. ئەو هەموو خەرجی و تێچوونەی شەڕی کوردستانیان بۆ دەمایەوە و یەك عەرەب و یەك بەعسیشیان لە کوردستاندا بەکوشت نەدەدا.

ئەم گروپە ئیسلامییانە توانیویانە بە هۆی ئیسلامەوە مێشکی هەزاران لاوی کورد بشۆنەوە و وا لەو لاوانە بکەن تەنها هەر بیر لە ئیسلام و خۆشیی بەهەشت و ئازار و ناخۆشیی دۆزەخ بکەنەوە و هیچ بیر و هۆشێکیان لای کورد و کوردایەتی نەمێنێت، ئیسلامییەکان بە شانازییەوە دەڵێن: ئێمە پێش ئەوەی کورد بین ئیسلامین!؟ ئەمە مەترسییەکی گەورەیە و وا بڕوا ئیسلام و ئیسلامچیێتی جێگەی کوردبوون و کوردایەتی دەگرنەوە.
زۆر بە ئاسانی لە ڕێگای ئیسلامەوە کورد بە عەرەب دەکرێت و سیمای کوردەواریی کوردستان بەرەو سڕینەوە دەچێت و هەست و گیانی کوردایەتی و کوردستانیێتی و نیشتمانپەروەری لەنێو جەماوەری لاواندا وردە وردە بەرەو نەمان دەڕوات.
ئەمڕۆ بەهۆی نەبوونی ڕێکخستنێکی بەهێزی ناسیۆنالیستی کوردییەوە، گۆڕەپانی سیاسەتکردن و جەماوەر پەیداکردن بۆ ئەو گروپە ئیسلامییانە تەخت و هەموار بووە و بەئارەزووی خۆیان پڕوپاگەندە بۆ بەرژەوەندی عەرەب و ئیسلام و ئیسلامچیێتی دەکەن و جەماوەر، بەتایبەتی لاوان بەلای خۆیاندا ڕادەکێشن.
لە ئێستا و لە داهاتووشدا، تاکە هێز و هۆکارێك کە بتوانێت بەرامبەر بەو گروپە ئیسلامییانە بوەستێتەوە، ڕێکخستنێکی نەتەوەیی کوردی و بیری نەتەوەیی کوردی (ناسیۆنالیزمی کوردی) یە. ئیدیۆلۆژی و بیروباوەڕی کوردایەتی دەتوانێت بەربەرەکانی هەموو فەرهەنگێکی بێگانەی زیانبەخش بکات.
ئەو گروپە ئیسلامییانە بە خێراییەکی سەیر پەرەدەستێنن و ڕۆژ بە ڕۆژ ژمارەیان زۆرتر دەبێت و بەهێزتر دەبن، ئەم ڕەوت و پەرەسەندنە خێرایە، مەترسیدارترین و گەورەترین هێز و هۆکارە بۆ نەمانی پارتی و یەکیێتیش لە داهاتوودا. ڕەوتی ئیسلامی لەم سەدەی بیستویەکەمەدا گەورەترین هەڕەشە و زیان و کارەسات و مەرگەسات بۆ کورد و کوردستان.
کارکردن و کاریگەریی ئەو گروپە ئیسلامییانە، بەزۆری لە نێو خەڵکی گوندنشین و جەماوەری لاواندایە. زۆر بە دەگمەن خەڵکی ڕەسەنی شارهکان، بەتایبەتی خەڵکی شاری سلێمانی، دەکەونە ژێر کاریگەریی ئەو گروپە ئیسلامیانەوە. زۆربەی سەرکردە و ئەندامانی ئەو گروپە ئیسلامیانە هەر خەڵکی لادێن و ئەوەش بۆ ئەوان ئاسانە، چونکە خەڵکی گوندنشین سادە و ساکارن و هەستی ئاینیی لەنێویاندا بەهێزە و ئاسانتر دەکەونە ژێر کاریگەریی پڕوپاگەندەی ئەو گروپە ئیسلامیانەوە.
شێوازی کارکردنی ئەو ئیسلامە سیاسییانە بەبەرنامەیە و هەتا ئێستا لە خەڵك کۆکردنەوە و جەماوەر پەیدا کردندا زۆر سەرکەوتوو بوون و

ئێستا خاوەنی هەزاران کادر و ئەندام و دۆست و لایەنگرن. لە هەموو شار و شارۆچکەیەکی باشووری کوردستاندا بڵاوبوونەتەوە و ئەندام و دۆست و لایەنگیریان بۆخۆیان پەیدا کردووە.
ئێستا زۆربەی گەڕەکە هەژارنشینەکانی سلێمانی، لایەنگیری ئەو گروپە ئیسلامیانەن و هۆیەکەشی ئەوەیە کە ئەو گەڕەکانە، خەڵکی گوندنشین و لە کارەساتی رووخاندنی گوندەکان و ئەنفالەکاندا بۆ سلێمانی راگوێزراون. بەڵگەش بۆ بەهێزیی ئەو گروپە ئیسلامیانە ئەوەیە کە لە هەموو شار و شارۆچکەیەکدا دوکانی پەڕتووکفرۆشیی تایبەت بەخۆیان هەیە و بازاڕەکانی کوردستانیان پڕکردووە لە پەڕتووك و نامیلکەی ئیسلامی. لە بواری وەرگێڕانی بابەتی ئیسلامیشدا زۆر چالاکن و بەسەدان وەرگێڕیان هەیە. جگە لەمانەش، بازاڕەکانیان بە سی دی و دی ڤی دیی ئیسلامی پڕکردووە و فرۆشێکی زۆری لە نێو گەنجاندا هەیە. زۆربەی مەلا و فەقێکانیش هەر لە خزمەتی ئەواندان و ئەو مەلایانە لە وتاردانی رۆژانی هەینیدا بەئاشکرا پڕوپاگەندە بۆ ئەوان دەکەن و هەموو بۆنەیەك بۆ خزمەتی ئەوان بەکاردەهێنن، بەبێ ئەوەی هیچ کەس و لایەنێك لێپرسینەوەیەکیان لەگەڵدا بکەن. مزگەوتەکان کراون بە بنکەی بەعەرەبکردنی لاوانی کورد و پشتیوانیکردن و پڕوپاگەندەکردن بۆ ئەوان.
لێرەدا پێویستە ئەو دیاردەیەش باس بکەین کە زۆر لەمێژە گروپە ئیسلامییەکانی کوردستان، لە بواری وێبسایت و راگەیاندنی دیجیتاڵیدا، لە ئینتەرنێتدا زۆر چالاکن و رۆژانە لە پێشکەوتن و پەرەسەندندان، بێگومان بۆ مەبەستە چەواشەکارییەکانی خۆیان. لە ئینتەرنێتدا خاوەنی سەدان ماڵپەڕ و ژووری ئاخاوتنی وەکوو پاڵتۆڵکن. هەر بەهۆی ئەو ژوورانەی پاڵتۆڵك و بەهۆی ئەو وێبسایتانەوە بەئاسانی بەرهەمی ئیسلامی و پڕوپاگەندەکانی خۆیان بە جەماوەر، بەتایبەتی جەماوەری لاوان دەگەیەنن.
هەروەها بە دەیان کەناڵی تەلەفیزیۆنی و رادیۆ و ساتەلیتیان هەیە. بەکورتییەکەی ئەو گروپە ئیسلامیانە ئێستا لە باشووری کوردستاندا بوونەتە هێز و دەسەڵات و لە ململانێی دەسەڵاتی سیاسیدان لەگەڵ یەکێتی و پارتیدا. لە ئێستا و داهاتوودا، تاکە جێگرەوەی پارتی و یەکێتی هەر ئەو گروپە ئیسلامیانەن.
ئەوانە هێشتا نەهاتوونەتە سەر کورسیی دەسەڵات، هەڕەشە لە هەموو دیاردەیەکی سەردەمیانە و پێشکەوتووانە دەکەن و داوا لە کچان و ژنانی کورد دەکەن کە باڵاپۆش و سەرپۆشی مۆدێلی عەرەبستانی سعودی و میرنشینەکانی کەنداو بپۆشن و واز لە میکیاج و خۆرازاندنەوە و جلوبەرگی کوردی و پۆشاکی مۆدێرن بهێنن و پۆشاکی ئیسلامیانە بپۆشن. بۆ ئەم مەبەستەش لە زۆربەی شار و شارۆچکەکانی کوردستاندا دوکانی

فرۆشتنی جبە و باڵاپۆش و سەرپۆشی مۆدێلی عەرەبستانی سعودی و میرنشینەکانی کەنداویان بۆەو پێداوە.

ئەمڕۆ لە باشووری کوردستاندا، گەورەترین و سەرسەخترین دوژمنی کوردایەتی، هەر ئەم گروپە ئیسلامییە سیاسیانەن و لەداهاتوودا دەبنە گەورەترین مەترسی بۆ سەر ئاسایشی نەتەوەیی کورد و هەست و گیانی کوردستانیێتی و کوردایەتی لەنێو کورددا ناهێڵن.

دیسانەوە دەبێت ئەو هۆشدارییە بدرێتەوە بەدەسەڵاتی کوردی، بەتایبەتی یەکیێتی و پارتی کە پێویستە و دەبێت سنوورێك بۆ ئەو ئیسلامییە سیاسیانە دابنێن و ڕێ لە بەهێزبوون و پەرەسەندن و بڵاوبوونەوەیان بگرن.

ئەوانە تەنها بۆ ئەوە دروستکراون کە هەوڵی بەئیسلامکردن و بە عەرەبکردنی کۆمەڵگای کوردستان بدەن و لە ڕێگای ئایینی ئیسلامی عەرەبییەوە، کورد و کوردستان بکەن بە پارووەیەکی چەور و ئاسان بۆ دوژمنانی کورد و دەوڵەتە داگیرکەرەکانی کوردستان و میرنشینەکانی کەنداو و عەرەبستانی سعودییە.

لە رابردووشدا بەهۆی شەڕی نێوان یەکیێتی و پارتییەوە، ئەو گروپە ئیسلامییە سیاسیانە زۆر زیرەکانە توانیان کەڵك لەو بارودۆخەی شەڕ وەربگرن و خۆیان بەهێز بکەن و جەماوەر بۆ خۆیان پەیدا بکەن و جەماوەرێکی زۆریش بکەن بە دوژمنی هەر دوو لایان. بەداخەوە، چ یەکیێتی و چ پارتیش، دژی یەکدی، کۆمەکی زۆریان بەو کۆمەڵ و گروپە ئیسلامییانە کرد. ئایا باشتر نەبوو لەبری پشتیوانیکردن و کۆمەککردن بەو گروپە ئیسلامییە سیاسییە بەکرێگیراوانەی بێگانە، ئەوەیان بۆ دروستبوون و پەرەسەندنی ڕێکخستنێکی نەتەوەیی کوردپەروەر و نیشتمانپەروەر و دڵسۆزی کورد و کوردستان بکردایە؟

پێویستە بەردەوام لە لایەن جەماوەری دڵسۆزەوە ئەو هۆشدارییە بە دەسەڵاتی باشووری کوردستان و بەتایبەتی بە پارتی و یەکیێتی بدرێت کە مانەوە و پەرەسەندنی ئەو گروپە ئیسلامییە سیاسیانەی ئەمڕۆی باشووری کوردستان، زەنگی مەترسی و کارەسات و لەناوچوونی ئەم دەسەڵاتە کوردییە و خودی پارتی و یەکیێتیشە لە داهاتوودا. وەك ڕۆژی رووناك ئاشکرا و دیارە کە ئەم لایەنە ئیسلامییە سیاسیانە ئەو دەوڵەتە دوژمنانەی کورد و داگیرکەرانەی کوردستان دروستیان کردوون و کۆمەکیان پێدەکەن، لە داهاتووشدا بۆ رووخانی ئەم دەسەڵاتە کوردییە و دەرپەڕاندنی پارتی و یەکیێتی، چەکدار و پڕچەکیان دەکەن و گەورەترین کارەساتی ئاژاوەنانەوە و ماڵوێرانی و خوێنڕشتن لە باشووری کوردستاندا بەرپادەکەن. دەبێت دەسەڵاتی ئەمڕۆی کوردی و بەتایبەتی پارتی و یەکیێتیی هەوڵی لاوازکردن و نەهێشتنی ئەم گروپە تێرۆریستە ئیسلامییە بەکرێگیراوانە بدەن و بەر بەو

کارەساتی خوێنڕشتن و ماڵوێرانییەی کە لەداهاتوودا بەهۆی ئەو گروپە ئیسلامییە سیاسیانەوە چاوەڕوان دەکرێت، بگرن و ڕێگا نەدەن کە ئەوانە ببنە جێگرەوەی ئەم بەڕێوەبەرێتی و دەسەڵاتە کوردییەی ئەمڕۆی باشووری کوردستان. ئەوە راستییەکی بەڵگەنەویستە کە ئەم لایەنە ئیسلامییە سیاسییە بەکرێگیراوانە دەسەڵات بگرنە دەست، کوردستان دەکەنە تاریکستان و هەموو خەونی کورد و ئامانجە پیرۆزەکانی کوردایەتی لەگۆڕ دەنێن و کورد و کوردستان دەگەڕێننەوە بۆ ژیانی سەدە تاریکەکانی مێژوو.

هەر شەکاوە بێت ئاڵای سووری کوردایەتی.
هەر بژی بیری نەتەوەیی کوردی.
سەرکەوتوو بێت هەوڵ و تێکۆشانی دروستکردنی دەوڵەتی ناسیۆنالی کوردی.
هەزاران دروود و سڵاو لە گیانی پاکی گیانبەخشیوانی ئازادیی کورد و سەربەخۆیی کوردستان.

هاوبیرانی نەتەوەیی لە باشووری کوردستان

٤/٤/٢٠١١

(بانگەوازێکی دڵسۆزانە لە هاوبیرانی نەتەوەییەوە)

بەهەر نرخ و شێوە و شێوازێك بێت، پێویستە و دەبێت ئەم ئازادی و ئەزموون و دەستکەوتانەی باشووری کوردستان بپارێزین …..

ئێمەی کورد وەك نەتەوەیەکی بێ دەوڵەت و نیشتمان داگیرکراو و دابەشکراو، چ لە کوردستان و چ لە هەر شوێنێکی دیکەی جیهاندا بین، ئەمڕۆ هەموومان چاوی هیوا و ئومێدمان بڕیوەتە ئەم ئازادی و ئەزموون و دەستکەوت و دەسەڵاتە کوردییەی باشووری کوردستان. بێگومان هەموومان ئەو راستییە باش دەزانین کە ئەم ترووسکەی ئازادی و سەربەرزییە، ئەم پێشکەوتن و دەستکەوتە هێژایانە هەروا بەئاسانی بەدەست نەهاتوون و لە ئاسمانەوە بۆمان نەباریون، ئەم ئازادی و دەسەڵاتە کوردییەی ئەمڕۆی باشووری کوردستان، بەرهەمی دەریایەك لە خوێنی ئازاترین و پاکترین و دڵسۆزترین ڕۆڵەکانی کورد و کوردستانە، بەرهەم و ئەنجامی تێکۆشانێکی دەیان ساڵەی سەخت و خوێناویی پڕ لە هەوراز و نشێوی بزووتنەوەی رزگاریخوازی نەتەوەیی کوردە، بەری رەنج و ماندووبوون و کۆڵنەدان و خوێنی هەزاران پێشمەرگەی خەباتکار و شۆڕشگێڕە. بەرهەمی تێکۆشان و نەسرەوتن و لەخۆبووردوویی هەزاران هۆزانڤان و هونەرمەند و مامۆستا و

خوێندکار و هونەرپیشە و هەزاران زیندانی و هەزاران گیانیەخشیوی رێبازی پیرۆزی کوردایەتییە. ئەنجامی ماندووبوونی بێ پسانەوەی هەزاران هەزار لە ژنان و پیاوان و کچان و کوڕانی تێکۆشەر و کۆڵنەدەری کورد و کوردستانە، بەرهەمی پێکەوەژیانی ئاشتیخوازانە و ئارامانەی سەدان ساڵەی هەموو نەتەوە و کەمەنەتەوەیی و ئایینە هەمەچەشنەکانی نێو کورد و کوردستانە. بەرهەمی رووخان و وێرانبوونی زۆرتر لە پێنج هەزار گوند و دەیان شارۆچکە و وێرانبوون و سووتانی هەزاران هەزار رەز و باخ و بێستان و بەتاڵانبردنی سامانی نەتەوەیی و نیشتمانیی باشووری کوردستانە.
سەرەنجامی رەشبکووژی کردنمان و وێرانکردن و سووتاندن و پیسکردنی ژینگەی ئەو نیشتمانە جوانەی هەمووومانە. رابردوو سەلماندی کە هیچ تاوان و دڕندەیەتییەك نەمابوو کە بەعسییە فاشیستەکان و سوپا دڕندەکەی دەوڵەتی ئێراق و باڵی شۆڤێنیزمی عەرەبی بەرامبەر بە کورد و هەموو جەماوەری باشووری کوردستانی نەیکەن. ئەو هەموو هەڕەشە و سووکایەتیپێکردن و ئەشکەنجەدان و جینۆساید و کیمیاباران و ئەنفال و ماڵوێرانکردنەی کە بەرامبەر بە کورد و هەموو کەمەنەتەوەییەکانی کوردستان ئەنجامیاداوە، هاوشێوەی لە مێژوودا، بێوێنە و دەگمەنە. با ئێمەی کورد،ئەو رابردووە پڕ لە کارەسات و مەرگەسات و ئازار و ئەشکەنجەدانە و ماڵوێرانی و خوێنڕژانەی خۆمانمان بەدەستی دوژمنان و داگیرکەرانمان بیر نەچێتەوە، ئەمڕۆ کە ئەم پرۆسەی ئازادی و ئاشتی و ئاوەدانی و خۆشگوزەرانی و پێکەوەژیانە لەئارادایە و بەردەوامە، هەموو دەوڵەتە داگیرکەرەکانی پارچەکانی دیکەی کوردستان و هەموو دوژمنان و نەیارانی کوردی سەرگێژ و بێزار و هەراسان کردووە و چاویان بەم ئارامی و ئاوەدانکردنەوەیەی کوردستان و بەم ئاشتی و خۆشگوزەرانی و پێکەوەژیانەی هەموو جەماوەری کوردستاندا هەڵنایە و بە هەموو شێوە و شێوازێك لە هەوڵی لەکەدارکردن و شێواندن و پێشگیریکردنی ئەم پرۆسەی ئازادی و ئارامی و ئاشتی و ئاوەدانییەدان، بەهەزاران سیخوڕ و بەکرێگیراوی خۆیان دەنێرنە باشووری کوردستان و کاری تێرۆر و تێکدەرانە ئەنجامدەدەن. بەردەوام لە هەوڵی کێشە بۆ دروستکردن و تێکدانەوەی ئەم ئەزموونی دەسەڵات و خۆبەڕێوەبەرێتییە کوردییەی باشووری کوردستاندان. بەڵام ئەوانە خەیاڵیان خاوە، ئەم پرۆسەیە هەر بەردەوام دەبێت، دروشمی کوردایەتیی کورد ئەمڕۆ ئەمەیە: تێکۆشان و نەسرەوتن تا سەرکەوتن.
ئێمەی هاوبیرانی نەتەوەیی، لە روانگەی بەرژەوەندیی باڵای نەتەوەیی و نیشتمانیمانەوە، داوا لە هەموو کوردێکی پاك و دڵسۆز و لە هەموو دایکان و باوکان و کچان و کوڕان و نەوەی نوێی سەربەرز و

ئازا و تێکۆشەری کوردستان دەکەین، داوا لە هەموو کۆڕ و کۆمەڵ و لایەنێکی کوردپەروەر و نیشتمانپەروەر دەکەین کە بە هەر نرخ و شێوە و شێوازێك بۆمان دەکرێت و لەتوانامان‌دا هەیە، هەوڵی پاراستن و مانەوە و بەردەوامیی ئەم ئەزموون و دەسەڵاتە کوردییەی خۆمان و ئەم دەستکەوتە مێژووییانەمان بدەین و بوار بە گێرەشێوێنان و بەکرێگیراوانی دوژمنانی کورد و داگیرکەرانی کوردستان نەدەین کە بە ناوی (ئازادی و دیموکراسی و خۆپیشاندان و هات و هاوار و دروشمی رەنگاوڕەنگی بێ ناوەڕۆکەوە) ئەم ئەزموونی دەسەڵات و ئازادی و ئاوەدانی و خۆشگوزەرانییەمان لێتێکبدەنەوە و کورد و کوردستانییانی باشووری کوردستان بەرەو هەڵدێری تێشکان و نەمان و کۆیلەیێتی و ژێردەستەیی دوژمنان و بێگانەی داگیرکەر بەرنەوە. ئەم دەسەڵاتە کوردییەی باشووری کوردستان، بە گشت ناتەواوی و کەموکوڕییەکییەوە، هەر تاکە دەرفەت و دوا ترووسکەی هیوا و ئاواتی هەموو کورد و کوردستانییانە لە کوردستان و لە سەرتاسەری جیهاندا.

دەبێت دەسەڵات و پەرلەمان و جەماوەری تێکۆشەر و دڵسۆز رێگا بەو کەس و کەمەڵ و لایەن و گروپە ئیسلامییە سیاسییە بەکرێگیراوە تیرۆریست و تێکدەرانە نەدەن کە گێرەشێوێنی بکەن و بەناوی گوایە (ئازادی و چاکسازی و دوژمنایەتیی گەندەڵی و نادادپەروەرییەوە، کە ئەو لایەنە ئیسلامییە سیاسییە نامۆیانە بە کورد و کوردستان، خۆیان بەرهەمی گەندەڵین و دەستی رەشن و دروستکراوی دوژمنانی کورد و داگیرکەرانی کوردستانن)، ئەم ئەزموونە کوردییە بەرەو نەمان و تێشکان بەرن و خۆیان کە هیچ کاتێك و لە هیچ سەردەمێکدا نە کوردایەتییان کردووە و نە بۆ کورد و کوردستان ماندووبوون و نە ئەشکەنجە و تاڵی و ناخۆشی و ماندووبوونیان بۆ چەشتووە، نە خاوەنی تاکە کەسێکن کە لەپێناوی ئازادیی کورد و سەربەخۆیی کوردستاندا گیانی بەخشی بێت، نە هەرگیز رابردوویەکییان هەبووە لە شۆڕشەکان و راپەڕینەکان و بزووتنەوە ئازادیخوازەکانی کوردستاندا، ئێمە دەپرسین: کە کورد ئەنفال و کوردستان تاڵان و وێرانکرا، ئەم لایەنە ئیسلامییە سیاسییە دروستکراوە بەکرێگیراوانەی ئەمڕۆ لەکوێ بوون!؟ کە بەعسییە فاشیستەکان و سوپای دڕندەی ئێراق زۆرتر لە پێنج هەزار مزگەوتیان وێرانکرد و بە هەزاران قورئانیان بەئاشکرا سوتاند، ئەوان لە کوێ بوون و بۆ هیچ دەوڵەتێکی موسوڵمانی عەرەبی هەڵوێستیان نەبوو بەرامبەر بە جینۆسایدکردنی موسوڵمانانی کوردستان، ئەی ئەوانەی ئەنفال کران و زیندووبەچاڵ کران، مرۆڤ نەبوون و موسوڵمان نەبوون!؟ بۆچی هیچ مەلا و کۆلکە مەلایەکی کورد تەنها تاکە وشەیەکیشیان لەدەم نەهاتەدەر و هیچ هەڵوێستێکیان نەنواند، ئەی ئەمڕۆ بۆچی بە هاندانی ئەو لایەنە ئیسلامییە سیاسییە

بەکرێگیراوانە، ئەو مەلایانە شێتگیرانە سەنگەری دوژمنایەتییان لە کوردایەتی و ئـەم دەسـەڵاتە خۆمـاڵییە کـوردییە گرتـووە و داوای رووخان و لەناوچوونی دەکەن!؟ پاش ئەو مێژووە پڕ لە کارەسات و خوێنڕێژان و ماڵوێرانییەی کە بەسەر کورددا هاتووە کە ئەمان بەهیچ شێوەیەك تێیدا زەرەرمەند و بەشدار نەبوون، ئەمڕۆ هەروا بەئاسانی دەیانوێت بێنە سەر سفرە و خوانی ئامادە و لە تەڕ بخۆن و لە وشك پـاڵی لێبـدەنەوە. هەمـوو هـەوڵ و مەبەسـتێکی ئیسلامیـی سیاسـیی دوژمنایەتیکردنی ئەم دەسەڵاتە کوردییەیە و هەموو وزە و توانایەکی خۆیـان بۆ لەکـەدارکردن و تێشکـان و لەنـاوبردنی ئـەم دەسـەڵاتە کوردییە دەخەنەکار، بەو مەرج و ئامانجەی خۆیان بەری رەنج و مانـدووبوون و مـاڵوێرانی و خـوێنرژانی هەمـوو راپەڕیـن و شۆڕش و بزووتنەوەکانی کوردایەتی بۆ خۆیان بەرن و هەروا بە ئاسانی بێنە سەر کورسیی دەسەڵات. ئەم لایەنە ئیسلامییە سیاسییە توندڕەوە تێرۆریسـتانە دەسـەڵات بگرنەدەسـت، ژیـان لـە هەمـوو کـورد و کوردسـتانییەکی بیرئـازاد و پێشکەوتنخـواز دەکەنـە تاریکسـتان و دۆزەخ. دەبێت ژنان و کچانی کوردستان وەك کۆیلە و ژێردەستە پێڕەو لـەو بەرنـامە دواکەوتـووەی ئـەوان بکـەن و ئـەوەی لەچکبەسـەر و جبەلەبـەر و باڵـاپۆشی ئیسلامیـی مۆدێلـی عەرەبسـتانی سـعودییە و میرنشینەکانی کەنداو نەبێت، بەئاشکرا یان دەیکوژن و دەست و زمانی دەبڕن و بە پەرەمێز جەستەی دەسووتێنن، یان دەبێت بۆ هەمیشە هەر بە کۆیلەیی و ژێردەستەیی لەو سیستەمە تاریکستان و پاشکەوتووەکەی ئەواندا، لە دۆزەخی ئەو کۆمەڵگا زیندانییەی ئەواندا، هەموو تەمەن و ژیانیان بەو شێوەیە بەسەربەرن.

ئێمەی هاوبیرانی نەتەوەیی، بانگەوازی دڵسۆزانە لە هەموو جەماوەری تێکۆشەر و دڵسۆزی کوردستان دەکەین کە هیچ هاوکارییەکی ئەو لایەن و گروپ و کۆمەڵە ئیسلامییە سیاسییە ئاژاوەگێڕ و تێکدەرانە نەکەن و وەکو پاشماوەکانی بەعسییە دڕندە و فاشیستەکان تێیان بڕوانن. ئەمانە دوژمنی کوردایەتین و دەستی رەشن و لەلایەن دوژمنانی کورد و دەوڵەتە داگیرکەرەکانی کوردستانەوە بۆ دوژمنایەتی کردنی کورد و کوردایەتی و بۆ بەئیسلامکردن و بەعەرەبکردنی کۆمەڵگای کوردەواری و لەناوببردنی ئەم دەسەڵاتە کوردییەی باشووری کوردستان دروستکراون.

داوا لە هەموو کورد و کوردستانییەکی تێکۆشەر و دڵسۆز دەکەین کە هێمنی و ئارامی گشت شار و شارۆچکە و گوندەکانی باشووری کوردستان بپارێزن و کۆتایی بە گێرەشێوێنی و بەردهاویشتن و شتومەك شکاندن و سووتانـدن و وێرانکـردن بهێنـن و ئـاشتی و ئـاوەدانی و ئـارامی کوردستان بپارێزن.

داوا لە پەرلەمانی کوردستان و هەردوو لایەنی دەسەڵاتدار، پارتی و

یەكێتی دەكەین كە لەڕاستیدا ئەوە ئەركی سەرشانیشیانە (ئەگەر خۆپیشاندان و ناڕەزایی دەربڕین هەبێت یان نەبێت)، پێویستە و دەبێت بەرنامەی چاكسازیی و خزمەتگوزاریی پێویست پێشكەش بكەن و بە هەموو هێز و توانایەنەوە بكەونە دوژمنایەتی كردنی گەندەڵی و نادادپەروەریی كۆمەڵایەتی و لە ئێستا و داهاتوودا سامان و داهات و بودجەی كوردستان بەشێوەیەكی دادپەروەرانە و یاسایی بەكار بهێنرێت و بێ هاڵاواردن و جیاوازی كردن، بخرێتە خزمەتی هەموو جەماوەرەوە و بخرێتە خزمەتگوزاری و پێشخستن و ئاوەدانكردنەوەی زۆرتری كوردستانەوە. دەبێت چیدی پارتەكان دەست لە كاروباری میریی كوردییەوە وەرنەدەن و باشووری كوردستان بكرێت بە نیشتمانێكی خاوەن دەستوور و یاسا و یاسا سەروەر بێت و زەمینەی دیموكراتیزەكردن لەبارتر و خۆشتر بكرێت و بەرنامەیەكی نەتەوەیی دیار و ئاشكرا بخەنە بەردەم میللەت و هەنگاوی دڵسۆزانە بەرەو سەربەخۆبوونی كوردستان بنێن. بێگومان هەنگاوی یەكەم لە یەكخستنەوەی تەواوی دامودەستگاكانی دەسەڵاتی باشووری كوردستانەوە دەبێت دەست پێبكات و یاسا لەسەروو هەموو كەس و لایەنێكەوە بێت. دەبێت یاسا و دەستوورێكی كوردستانیی مۆدێرن ئامادە بكرێت تا ئازادی و یەكسانیی بەرامبەر دەستوور و یاسا بۆ هەموو هاونیشتمانیان مسۆگەر بكات. داوا لە دەسەڵات و پەرلەمانی كوردستان و پارتی و یەكێتی دەكەین كە بەیاسا و دەستوور، سنوورێك بۆ ئاژاوەنانەوە و گێرەشێوێنییەكانی ئەم لایەنە ئیسلامییە سیاسییانە دابنێن و هێندە نەرم و هاوكار نەبن لەگەڵیاندا و هەر بە دەستوور و یاسا هەموو هەوڵ و چالاكییەكیان لێ یاساخ بكەن و چیدی لەمە زۆرتر ڕێگایان پێنەدەن كە بە بەرنامەی ئیسلامچێتییان كورد و كوردستان بە ئیسلامی و بەعەرەب بكەن. ئەم لایەنە ئیسلامییە سیاسییانە، ئایینی ئیسلام بۆ بەرژەوەندیی تایبەتیی خۆیان و دوژمنانی كورد و دەوڵەتە داگیركەرەكانی كوردستان بەكار دەهێنن و ئیسلامیان كردووەتە داردەست و ئامڕاز بۆ بەتاڵانبردنی كوردستان و بەعەرەبكردنی كورد.

بەرەو یاساخ كردن و پاكتاوكردنی ئیسلامیی سیاسیی لە باشووری كوردستاندا.
بەرەو ئازادی و ئاشتی و خۆشگوزەرانیی زۆرتر، بەرەو بنیاتنان و ئاوەدانكردنەوەی زۆرتر.
بەرەو پاراستن و پتەتركردن و پێشخستنی زۆرتری دەسەڵاتی كوردی و كوردستانی.
بەرەو دوژمنایەتی كردن و نەهێشتنی گەندەڵی و نادادپەروەریی كۆمەڵایەتی.

بەرەو تۆوبڕکردنی گێرەشێوێنی و ئاژاوەگێڕی. بە ئامانجی هێنانە بوونی دەسەڵاتێکی بنکەفراوان و دادپەروەر و خومەتگوزاری جەماوەر و هەبوونی ئۆپۆزیسیۆنێکی رەسەن و تەندروست و دڵسۆز لەکوردستان دا.

بەرەو دروستکردنی سوپای میللی و بەهێزترکردنی هێزی پێشمەرگەی کوردستان.

بەرەو کوردستانێکی سەربەخۆ و ئاوەدانتر و ئارامتر. بەرەو کۆمەڵگایەکی ئازاد و یەکسان.

هەمیشە هەر سەروەر و نەمرن گیانبەخشیووانی ئازادیی کورد و سەربەخۆیی کوردستان.

هەر شەکاوەتر بێت ئاڵای پیرۆزی کوردستان.

بژی دادپەروەری و چاکسازی و سەروەریی یاسا.

سەرکەوتن بۆ هێزی پێشمەرگەی کوردستان.

هەر بژی بیروباوەڕی پیرۆزی کوردایەتی.

هاوبیرانی نەتەوەیی لە باشووری کوردستان

٢٨/٤/٢٠١١

پەیامنامەیەك لە هاوبیرانی نەتەوەییەوە بۆ دەسەڵاتی سیاسیی کورد، سەبارەت بە گروپە ئیسلامییە سیاسییەکان و چارەنووسی باشووری کوردستان

ئەم پەیامە بەگشتی ئاراستەی دەسەڵاتی باشووری کوردستان و بەتایبەتی هەردوو سەرکردایەتیی پارتی و یەکێتیی دەکەین، چونکە بەکردەوە هەر ئەم دوو لایەنە لە ئێستادا باشووری کوردستان بەڕێوە دەبەن و هەموو بودجە و داهاتی کوردستان و هێزەکانی پۆلیس و ئاسایش و هێزی پێشمەرگەی کوردستان و بەگشتی هەموو خوێندنگە و فەرمانگە و زانکۆ و دامودەزگا هەواڵگیرییەکان هەر لەژێر دەسەڵات و باڵادەستی ئەم دوو گەورە هێزەدان و ئەمەش راستیی بارودۆخیی ئەمڕۆی باشووری کوردستانە و نکۆڵیی لێناکرێت. هەرچەندە دەبووایە ئێستا خاوەنی دەسەڵاتدارییەکی کوردیی تۆکمەی یەکگرتووی بەهێز و دامەزراوەیی بووینایە و یاسا سەروەر بووایە و دەرفەتی پێکەوە کارکردن و ژیانێکی دیموکراسییانە لەسەر زەمینەی کوردایەتییەکی راست و دروست بۆ هەموو هێز و لایەن و تاکێکی دڵسۆزی کوردی و کوردستانی بڕەخسایە. ئێستاش دەرفەت هەر ماوە کە ئەم ئەرکە پیرۆزە جێبەجێ بکرێت و فەرمانڕەواییەکی کوردی و کوردستانیی بەرفراوان و یاسایی و دیموکراسی پێك بهێنرێت.

ئێمە بەرلەهەر شتێك دەمانەوێت هەمووان لەم راستییە ئاگادار بکەینەوە کە ئێمە نە لە رابردوو و نە لە ئێستادا، هیچ پێوەندییەکمان لەگەڵ دەسەڵات و پارتی و یەکێتیدا، نەبووە و نییە. ئەم پەیامە تەنها لە روانگەی بەرژەوەندیی باڵای کورد و کۆمەڵگای کوردستانەوە ئاڕاستە دەکەین.

ئەمڕۆ دیاردەیەکی زۆر خراپ و زیانمەند و مەترسیدار لە کۆمەڵگای ئێمەدا دروستبووە، ئەویش ئەمەیە کە لاوانێکی زۆر لە کچان و کوڕان، لەم نەوە نوێیەی ئێستا، کەوتوونەتە بۆسەی ئیسلامیی سیاسییەوە و لەژێر کاریگەری و پروپاگەندەی چەواشەکارییانەی ئەو گروپە ئیسلامییە سیاسییە دروستکراوە بەکرێگیراوانەدان و ئەو گروپانە بە شێوە و شێوازی جۆراوجۆر، هەست و سۆزی ئەو لاوانە بەلای خۆیاندا رادەکێشن و لەم ڕێگایەوە تەڵە و داویان بۆدەنێنەوە و دەیانهێننە ژێر کۆنترۆڵی خۆیانەوە. ئەو گروپە ئیسلامییە توندڕەوانە، یاری بە ژیان و چارەنووسی ئەو لاوانەوە دەکەن و بەهەست و هۆش و گیانێکی ناکوردانە و نانیشتمانپەروەرانە و تاکڕەوانە و توندوتیژانە پەروەردەیان دەکەن.

ئێمە لەڕووی دڵسۆزییەوە لەو لاوانە دەپرسین، بۆچی لایەنگریی لەو گروپە ئیسلامییە سیاسییانە دەکەن!؟ ئێوە ڕۆڵەی ئەم نەتەوە و نیشتمانەن و خۆتان بە کەسانی دڵسۆز و کوردپەروەر و نیشتمانپەروەر دەنازانن. گومانی تێدا نییە ئەو لایەنە ئیسلامییە سیاسییانە هیچ بڕوایەکیان بە کوردایەتی نییە و نە لە دروشم و نە لە نووسین و بڵاوکراوەکانیاندا ئاڵای کوردستان نابینین و هیچ بیر و هێمایەکی تێکۆشانیش بۆ ئازادیی کورد و سەربەخۆیی کوردستان لە وتار و رەفتار و کاروکردەوەکانیاندا بەرچاوناکەوێت!؟ ئەم گروپانە لەلایەن دوژمنانی کورد و داگیرکەرانی کوردستانەوە تەنها بۆ بەسیاسیکردنی ئیسلام لە کۆمەڵگای کوردستان و دوژمنایەتیی کردنی کورد و کوردایەتی، دروستکراون. لەکاتێکدا ئیسلام وەك ئایین داوای کاری لەوجۆرە لە هیچ کەس و هیچ لایەنێك ناکات و ئەوە ئەرک و فەرمانی سەرشانی موسڵمانی کورد نییە. ئەم گروپە ئیسلامییە سیاسییانە جگە لەم ئەرك و فەرمانە بەکرێگیراوی و بێگانەپەرستییەیان، هیچ پێوەندییەکیان بە ئاشتی و ئازادی و خۆشگوزەرانیی کوردەوە نییە و بەهیچ شێوەیەك لە شێوەکان پێوەندییان بە بەرژەوەندیی کوردایەتی و داهاتووی کورد و کۆمەڵگای کوردستانەوە نییە!؟ ئایا تاوان نییە بەرامبەر کورد و کوردستان کە لایەنگریی لەو گروپە دروستکراوە بەکرێگیراوانە بکرێت، کە هەر خەریکی ئاژاوەنانەوە و بەعەرەبکردنی کۆمەڵگای کوردستانن و دژی کوردایەتی و دژی فەرهەنگی رەسەنی کوردەواری و دژی جلوبەرگی کوردی و دژی هەموو شتێکی کوردین.

ئیسلامییە سیاسییەکان بەتایبەتی دژی جلوبەرگی کوردیی ئافرەتانی کوردستانن و بە ڕێپێنەدراو و ناپەسەندی دەناسێنن و لەبری جلوبەرگی جوان و ڕازاوە و ڕەسەنی کوردەواری، برەویان بە لەچك و سەرپێش و باڵاپێش و جبەی ئافرەتانی عەرەبستانی سعودی و میرنشینە عەرەبییەکانی کەنداو داوە و لەم ڕێگایەوە سیمای شارستانییانە و سەردەمییانەی کۆمەڵگای کوردەوارییان شێواندووە و دزێو و ناشیرینیان کردووە. وا بڕوا لەبەرکردنی جلوبەرگی کوردی لە نێو کچان و ژنانی کوردستاندا باوی نامێنێت!؟ لەمەش خراپتر و مەترسیدارتر، وردە وردە ناوی کوردی نامێنێت و لەبری ناوی کوردی و کوردەواریی جوان و خۆش و ڕەسەن، ناوی منداڵانی کورد بەناوی عەرەبی و ئیسلامیی، ناوزەد دەکەن، ئەو ناوانە لە منداڵەکانیان دەنێن کە نامۆ و بێگانەن بە کورد و کوردستان. ئەمانە هەندێکن لە نیشانەکانی بەعەرەبکردنی کورد و کۆمەڵگای کوردستان! ئەمانە بەزاندنی هێڵی سوورن و زەنگی مەترسیدار و ترسناکن بۆ ئاسایشی نەتەوەیی و نیشتمانیی کورد و کوردستان.

دەسەڵاتی سیاسیی کوردی تاوانبارە بەوەی کە لە ڕابردوودا ئەم توولەمارە ئیسلامییە سیاسییانەیان بەخێوکردووە و ئێستا بۆ دەسەڵات و کورد و کوردایەتی، بوونەتە کێشەیەکی گەورە. دەسەڵاتی کوردی بە هەموو شێوەیەك پشتیوان و یارمەتیدەر بوو لە پەرەسەندن و بەهێزبوون و زۆربوونی ئەم گروپە ئیسلامییە سیاسییانەدا، لەسەر داهات و بودجەی کوردستان، مانگانە و بودجەی زۆر و زۆرتریان بۆ بڕیونەتەوە، پۆستی وەزارەتیان پێشکەش کردوون، بارەگا و بنکە و مۆڵگای جۆراوجۆریان بۆ دروست کردوون، چاوپۆشییان لە کاروکردەوە ئاژاوەگێڕی و تێکدەرییەکانیان کردووە و دەکەن، چاوپۆشی لە بەعەرەبکردنی کورد و کۆمەڵگای کوردستان دەکەن، هەموو ئاسانکارییەکی یاسایی و دەستوورییان بۆ دەکەن، چەندین پەیمانگا و خوێندنگەی تایبەتییان بۆ کردونەتەوە، لە پەڕلەمانی کوردستان کورسییەکی زۆریان داگیرکردووە و هەر ئەم ئیسلامییە سیاسییانەشن کە لەناو پەرلەمانەدا لەبەر ئاڵای پیرۆزی کوردستان و مارشی نەتەوەیی کوردی (ئەی ڕەقیب) هەڵناسن و بەبەرچاوی دەسەڵات و هەموو میللەتەوە سوکایەتی بە پیرۆزییەکانی کورد و کوردستان دەکەن. ئەمانە و چەندین پێشێلکاری و کاروکردەوەی تری نایاسایی و نارەوایان چاوپۆشیی لێکراوە، بەبەرچاوی دەسەڵاتەوە پێوەندیی گومانلێکراوانە بە دەوڵەتە داگیرکەرەکانی بەشەکانی دیکەی کوردستانەوە دەکەن و بە ئارەزوو و خواستی تایبەتیی خۆیان هەموو جۆرە پێوەندییەکی ژێربەژێر و گومانلێکراوانە لەگەڵ دەوڵەتە عەرەبی و ئیسلامییەکاندا دەبەستن و هەرچییان بوێت بەبەرچاوی

دەسەڵاتەوە دەیڵێن و دەینووسن و دەیکەن. ئەو گروپانە زۆربەی پیاوە ئایینناسەکان، مامۆستایانی ئایینی، مەلاکان و بانگدەر و پێشنوێژکارانی مزگەوتەکان و فەقێکان، ئەمانەیان هەموو هێناونەتە ژێر کۆنترۆڵی خۆیانەوە و بەهاندانی ئەو گروپانە فەتوای کوشتن و شاربەدەرکردن و وڵاتبەدەرکردن بۆ ڕۆشنبیرانی دژ و کوردپەروەر دەردەکەن و بە فەتوا خوێنی نووسەران و رووناکبیرانی کوردستان دەکەنە کاسەوە، بۆ هەتا هەتایە نیشتمانبەدەر و ئاوارەی هەندەرانیان دەکەن، لە هەندەرانیش هەر دەبێت پۆلیسی ئەو وڵاتانە پارێزگاری لە مانەوە و ژیانیان بکەن، لەوێش دەستبەرداری ئەو رەخنەگر و ڕۆشنبیرانە نابن و هەوڵی لەناوبردنیان دەدەن. ئێمە دەپرسین: ئەمە چ جۆرە دەسەڵات و پەرلەمانێکە کە ئێمەی کورد هەمانە؟! دەسەڵاتێك نەتوانێت لە کوردستانێکی ئازاد و دیموکراسیدا ژیانی هاونیشتمانییان، ڕۆشنبیران و نووسەران و رەخنەگران بپارێزێت، ئەبێت چ دەسەڵاتێك بێت و چ ئازایەتی و شکۆداری و سەروەرییەکی هەبێت!؟ ئەمانە و گەلێك دیاردەی خراپ و نامۆ و سەیر و سەمەرەی دیکە کە ئەمڕۆ لە باشووری کوردستاندا سەریان هەڵداوە و هەر لەباسکردن نایەن.

ئەم پەیامە بۆ ئەو کەسانەشە کە لە بێئاگایی و دڵپاکییەوەیە، خەڵەتێنراون و دوای ئەو گروپانە کەوتوون. ئێمە لە دڵسۆزی و نیازپاکی و خواپەرستیی موسڵمانانی کوردی دوور لەو گرووپانە هیچ گومانێکمان نییە. کوردستان وڵاتی پێکەوەکارانی هەموو ئایین و ئایینزاکانەیە کە بە ئازادی و ئاشتی، شانبەشانی یەکتر پیادەی دابونەریتی ئایینی و ئایینزایی خۆیانی تێدا دەکەن.

ئەندامان و دۆستان و لایەنگرانی ئەو گروپە ئیسلامییە سیاسیانە بێباکانە دەڵێن: نەتەوایەتی و کوردایەتی و نیشتمانپەروەری و کوردستانچێتی ئەرك و فەرمانی ئێمە نییە و ئێمە موسوڵمانین و خاوەنی پەیامێکی جیهانی و مرۆڤایەتین و خۆمان نابەستینەوە بە تەنها نەتەوەیەك و نیشتمانێکەوە. پەیامی ئێمە برایەتی و ئاشتی و دادپەروەری و خۆشگوزەرانییە بۆ هەموو مرۆڤایەتی و هەوڵ دەدەین هەموو مرۆڤایەتی ببن بە هەڵگری هەمان پەیامی ئێمە و باوەش بۆ ئیسلام و موسوڵمان بوون بکەنەوە. ئیسلام و قورئان بەرنامەی کارکردن و خەبات و جیهادی ئێمەیە و جگە لە قورئان و ڕێنماییە ئیسلامییەکان، دان بە هیچ پەیام و نووسراو و ڕێسا و یاسایەکی دیکەدا ناهێنین. ئێمە بڕوامان بە دەوڵەتی کوردی نییە و ئاڵای کوردستان و مارشی نەتەوەیی کوردی، ئەی ڕەقیب، لای ئێمە هیچ مانایەکیان نییە و لای ئێمە وەك موسوڵمان ئەم شتانە پیرۆز نین و بڕوامان پێیان نییە. بۆ ئێمە وەك موسوڵمان و هەڵگرانی پەیامی

ئیسلام و قورئان، تەنها ئایینەکە و پەیامەکەی خۆمان پیرۆز و پێویست و گرنگن لامان و لە داهاتوودا دەبێت هەموو مرۆڤایەتی بێنە ژێر ئاڵای ئیسلامەوە. ئەگەر دەسەڵاتمان گرتە دەست، ئەوا ئەوەی لەگەڵ ئێمە نەبێت و نەیەتە ژێر ئاڵای ئیسلامەوە، مافی ژیانی لای ئێمە نامێنێت و دەبێت بە سزای رەوای خۆی بگەیەنین.

- لەڕاستیدا ئەم پەیام و وشانەیان هەر هەموویان دژی کورد و کوردایەتین و لە خزمەتی دوژمنانی کورد و داگیرکەرانی کوردستاندان. بەکارهێنانی وشەگەلی، ئاشتی و دادپەروەری و خۆشگوزەرانی و مرۆڤایەتی لەلایەن ئەوانەوە، ئەوانە هەر هەموویان وشەی سەوز و سوور و ئامڕازی فریوکارین و فێڵیان بەسەر راستی و بەرژەوەندی و ئاشتی و دادپەروەری و خۆشگوزەرانیی مرۆڤایەتییەوە نییە و تەنها هەر بۆ خەڵەتاندن و بەکارهێنانی ئەو لاوانەیە، بۆ گەیشتن بە ویست و خواستە ناڕەواکانی ئەو لایەنانە خۆیانە و بۆ گەیشتن بەرژەوەندییە مادییەکانیانە، هەر بۆ رابواردن و خۆشگوزەرانیی خۆیانە و هیچی دیکەێ. سەرکردە و بەرپرسە گەورەکانی ئەو گروپە ئیسلامییە سیاسییانە، بەبێئەوەی هیچ ئیش و کار و کاسبییەك بکەن، بەبێئەوەی هیچ بەرهەم و هونەر و پیشەیەکیان بۆ کۆمەڵگا هەبێت، بەبێئەوەی رەنج بدەن و ماندووبن، هەر بەهۆی نۆکەربوون و وابەستەبوون و ملکەچبوونیان بە دوژمنانی کورد و داگیرگەرانی کوردستانەوە، خۆیان هەموو خاوەنی چەندین ژن و خانوو و ئۆتۆمبێلی گرانبەهان و زۆر بەخۆشی و تێروتەسەلی دەژین، هەموو پێداویستەکانی خۆشگوزەرانیی ژیانیان بۆخۆیان مسۆگەر کردووە. ئەوانە ئایینی ئیسلام هەر بۆ گەیشتن بە مەبەست و ئامانجە تایبەتییەکانی خۆیان بەکار دەهێنن و لە راستی و کاروکردەوەدا هیچ بڕوایان بە ئایین و خواپەرستی و رەوشتی بەرزی مرۆڤایەتی نییە. ئەگەرنا یەزدانی مەزن و بەخشندە و میهرەبان، چی پێویستییەکی بەو گروپە تێرۆریستانە هەیە!؟ یان مرۆڤە رۆشنبیر و تێگەیشتووەکان، نەتەوە ئازاد و خاوەن شارستانێتییە بەرز و پێشکەوتووەکانی جیهان چی پێویستییەکیان بەوە هەیە کە بچنە ژێر ئاڵای ئیسلامیی سیاسییەوە!؟ گومانی تێدا نییە کە ئیسلامیش ئایینێکە وەکوو هەموو ئایینەکانی دیکەی مرۆڤایەتی و نابێت تێکەڵی سیاسەت بکرێت و بەسیاسیی بکرێت. توندوتیژیی ئایینی و بەسیاسەتکردنی ئایین، هیچ پێوەندییەکیان بە ئایین و

خواپەرستی و مرۆڤایەتییەوە نییە و لەراستیدا دژی خودی ئایینەکەن و دوژمنی خواپەرستی و مرۆڤایەتیشن. ئەم وشانە، ئەم رستە بێ باج و بێ ناوەڕۆکانەی ئەو گروپە ئیسلامییە سیاسییانە، تەنها بۆ فریودان و خەڵەتاندنی لاوانی هەژار و بێدەرەتانی کوردستانە، کە دەیانەوێت ئەو لاوانە بۆ ئامانج و مەبەستە سیاسییە گڵاوەکانی خۆیان بەکار بهێنن و ژیانیان ئالوودەی کاری توندوتیژیی بکەن و بەو بیر و کردەوە پڕوپووچ و بێ ناوەڕۆك و بێ کەڵکانەوە، ژیان و تەمەنیان بەفیڕۆ بدەن و سەرگەردانیان بکەن.

- لە روانگەی ئەو بۆچوونە چەوتانەی ئەو ئەو لایەنانەوە، ئەوە تێدەگەین کە ئەوان تەنها خەبات بۆ بڵاوکردنەوەی ئایینی ئیسلام و بەموسوڵمانکردنی میللەتان و بەئیسلامکردنی کۆمەڵگاکان دەکەن و کوردایەتی و کورد و کوردستانیان بەلاوە گرنگ و مەبەست نییە. بەرنامەی ئەم گروپانە لە سەردەمی ئێستادا دروست دەکاتە جێبەجێکردنی بەرنامەی دەوڵەتە داگیرکەرەکانی کوردستان و دوژمنانی کورد، دەنا میللەتی کورد بۆخۆی لە مێژە موسوڵمانە و پێویستی بە رابەری و رێنیشاندەریی ئەو کەس و گروپانە نییە. ئاشکرایە هەوەتەی ئیسلام پەیدا بووە و هاتووەتە کوردستانەوە و کورد بەموسوڵمانکراوە، لەوکاتەوە هەتا ئێستا زۆرینەی زۆری کورد هەر موسوڵمانە و هەموو ئەرك و فەرمانە ئایینییەکانی ئیسلام ئەنجام دەدەن و لە رابردووشدا هەروا بووە و زۆرجاریش کورد لە مێژووی خۆیدا بە ماڵ و سامان و گیان و ژیانەوە بەرگریی لە ئیسلام کردووە و بەهۆی ئایینی ئیسلامەوە زۆر زۆر زەرەرمەند بووە. ئەی بۆ پێش راپەڕین و پێش ئەم ئازادی و ئاشتی و دیموکراسییەی کە ئێستا هەیە، هیچ گروپ و لایەنێکی ئیسلامیی سیاسیی لە کوردستاندا بوونی نەبووە و ئەم باسوخواسانە لە هیچ کەس و کۆڕ و کۆمەڵێکەوە نەبیستراون!؟ هەموومان ئەم راستییەش دەزانین کە ئەم گروپانە، ئەم کۆڕ و کۆمەڵ و هێزە ئیسلامییە سیاسییانە، لە سەرەتای ساڵانی هەشتاکانەوە دوای دروستبوونی کۆماری ئیسلامیی ئێران، لە کوردستاندا پەیدا بوون و دروستکراون!؟ ئەی کورد هەر موسوڵمان نەبووە و ئایینی ئیسلامیش هەر ئایینی زۆرینەی کورد نەبووە؟ بۆچی پێشتر هیچ لایەنێکی ئیسلامیی سیاسیی لە هیچ شۆڕش و راپەڕین و بزووتنەوەیەکی رزگاریی نیشتمانیی کورد و کوردستاندا بەشدار نەبوون و بوونیان نەبووە!؟ ئیسلام زۆر لە مێژە لەوڵاتی ئێمەدا هەیە و بەشێکی بەرچاوی سەرکردە

کلاسیکییەکانی کورد لەسەر ئەم رێبازە بوون و زیندانی و ئەشکەنجەیان بینیوە و لەسێدارەدراون گیانیان بەخشیوە، بەڵام خەبات و ژیانیان هەر بۆ کورد و کوردستان بووە و ئامانجیان رزگاریی کورد و سەربەخۆیی کوردستان بووە. رابەرانی کورد، موسوڵمان بوون و خۆیان بەشێک بوون لە شۆڕشەکانی کورد و لەژێر سەرکردایەتیی شۆڕشدا خەباتیان کردوە. موسوڵمانانی کوردیش دابونەریتی ئایینیانە و ئیسلامیانەی خۆیان لە نێو ماڵ و مزگەوتەکانی کوردستاندا دوور لە سیاسەت و گروپبازی، بەئەنجام گەیاندووە، هیچکات تێکش رێگر نەبوون لەبەردەم تێکۆشان و بزووتنەوەی کوردایەتیدا.

ئەم گروپە ئیسلامییە سیاسییانە، لە ئێستادا چەندین گروپی جیاوازن و هەریەکەیان نۆکەری دوژمنێکی کورد و دەوڵەتێکی داگیرکەری کوردستانن. هێندە بەرنامە و نەخشەی سیاسیی ئێرە و ئەوێیان هێناوەتە کوردستانەوە، بە ئەندازەی ژمارەی خۆیان مۆدێلی دەسەڵاتی ئێرانی و ئەفغانی و تالیبانی و سعوودی و تورکییان سازداوە. لەداهاتوودا هەرگروپێکیان دەسەڵات بگرنە دەست ئەوانی دیکە لەدژی رادەبن و ناتوانن لە هەلومەرجێکی سیاسی و دیموکراسی و ئاشتی و ئارامیدا پێکەوە هەڵبکەن. ئەو گروپانە یان هەریەك لەو گروپانە دەسەڵات بگرنە دەست، ئەوەی بونیادنراوە، وێرانی دەکەن و کوردستان دەکەن بە گۆمی خوێن. ئێستا هیچ مەترسییەکی دوژمنان و داگیرکەرانمان لەسەر نەماوە، ئەم گروپە ئیسلامییە سیاسییە دروستکراوانە دەیانەوێت بەخراپ کەڵکوەرگرتن لەم بارودۆخی ئازادی و دیموکراسییەی باشووری کوردستان، هەروا بەئاسانی و بەخۆڕایی کورسیی دەسەڵاتی کوردستان بگرنە دەست و بودجە و سامان و داهاتی کوردستان بۆ خۆیان بەرن و بەرنامە دۆزەخی و دواکوتووەکانی خۆیان پیادە بکەن و هەر کەسێکی کوردپەروەر و دڵسۆزی کوردایەتی، ئەوانەی وەك ئەوان نین و وەك ئەوان بیرناکەنەوە، هەر رەخنەیەکیان لە دەم هاتە دەرەوە، جەستەی بسووتێنن، یان زمانی ببڕن و دەست و پێی ببڕنەوە یان بە شمشێری عەرەبی ملی بپەڕێنن!؟

- ئەندامان و لایەنگرانی ئەم گروپانە، هیچ وەڵامێکی ژیربێژانە و لۆژکانەیان بۆ ئەم پرسانەی نییە و هەر بەردەوام ئەو بەیت و باڵۆرانەی خۆیان وەك تووتی دەڵێنەوە و هەموو هۆش و گۆش و مێشکیان بە ئایینی ئیسلام و جیهاد و بەهەشت و دۆزەخەوە شۆردراوەتەوە و هیچ فەلسەفە و زانست و بیروباوەڕ و پەیڤ و راستییەکی تر ناچێتە مێشکیانەوە. ئەو گروپە ئیسلامییە

سیاسییانە بەشێوەیەك ئەو لاوە هەژار و بێ ئەزموون و بەستەزمانانەیان بە بیر و رەفتاری پڕوپووچەوە سەرگەرم کردوون، کە بەم شێوەیە نە لە ئێستا و نە لەداهاتوودا، هیچ کەڵك و فەڕێکیان بۆ کورد و کوردستان لێچاوەڕوان ناکرێت.

ئەم گروپە ئیسلامییە سیاسییانە هەر کە دەم دەکەنەوە، باسی گەندەڵی و دزی و نادادپەروەریی دەسەڵاتی سیاسیی کوردی و بەتایبەتی باسی کەموکوڕییەکانی پارتی و یەکێتی دەکەن.

بێگومان بەخراپ باسکردن و دوژمنایەتی کردنی سیاسەتی دەسەڵاتی کوردی لەلایەن ئەوانەوە بۆ ئەوە نییە دەسەڵات و فەرمانڕەواییەکی دادپەروەر و دەوڵەتێکی سەربەخۆی کوردی و کوردستانیمان هەبێت، بەڵکو بۆ ئەوەیانە کە مەرام و مەبەستێ سیاسییە ناڕەواکانی خۆیانی پێ بەرنە پێشەوە.

ئێمەش دەزانین کە گەندەڵی و نادادپەروەری و پێشێلکاریی یاسا و دەستوور هەیە، ئەوە راستییە کە هەر کەس و هەر ڕێکخستنێك کار بکات و تێبکۆشێت و چالاك بێت، ئاساییە کە هەڵەش دەکات. ناتەواوی کەموکوڕیی و گەندەڵیش هەر تایبەت نییە بە کۆمەڵگای کوردستانی ئێمە، لە سەرانسەری مێژووی مرۆڤایەتییدا ناتەواوی و کەموکوڕی و گەندەڵی هەر هەبووە و هەر دەبێت و هەر دەمێنێت. ئێمە لێرەدا دیسانەوە زمانی رەخنەمان ئاڕاستەی دەسەڵاتی سیاسیی کوردی دەکەینەوە کەوا بەهۆی گەندەڵکاری و بێ بەرنامەیی و پێڕەونەکردنی دادپەروەریی کۆمەڵایەتی و سەروەرنەبوونی یاساوە، هیچ بەرنامەیەکی پەروەردە و بارهێنان و فێرکارییان بۆ لاوانی کوردستان نەبووە و نییە و هیچ پڕۆژە و بەرنامەیەکیان نییە کە ئاپۆڕەی لاوانی پێوە خەریك بکەن و هەلی کار و ژیان و گوزەرانیان بۆ برەخسێنن. گەندەڵی و بێبەرنامەیی دەسەڵات و بێکاریی لاوان، ئەو بۆشاییی و بوار و دەرفەتە لەبارەی بۆ ئەو گروپە ئیسلامییە سیاسییانە دروستکردوە تا بتوانن ئەو لاوانە هەڵبخەڵەتێنن و دووچاری کارەساتیان بکەن.

لەڕاستیدا گەندەڵی، دیاردەیەکی جیهانی و مرۆڤایەتییە و لە پێشکەوتووترین وڵاتەکانی جیهانیشدا گەندەڵی هەر هەیە و ئەو دیاردەیە هێشتا لە هیچ کۆمەڵگایەکدا بنەبڕ و چارەسەر نەکراوە. ئێستا دەسەڵاتی کوردی و تەنانەت یەکێتی و پارتیش بۆخۆیان بەرنامەی چاکسازی و دژایەتیی کردنی گەندەڵییان لەبەرچاو گرتووە و پڕۆژەی چارەسەرکردنیان بۆ داڕشتووە و هەوڵی بەئەنجامگەیاندنی دەدەن. بەڵام ئەمە نابێ ببێتە پاساو بۆ گەندەڵکاری، پێویستە و دەبێت بەسیستەم و بە

کردەوە چارەسەری بکەن. ئێمەی هاوبیرانی نەتەوەیی، رەخنە دەگرین و ناتەواوی و کەموکورییەکان باس دەکەین، بەڵام چاومان شتی باش و جوانیش دەبینێت و باسی ئاوەدانی و ئاشتی و ئارامی و خۆشگوزەرانیی زۆربەی جەماوەریش دەکەین، باشووری کوردستان تا ئەندازەیەکی باش ئاوەدان بووەتەوە، ئەگەر گەندەڵکاری نەکرایە، بەو داهات و بودجە زۆرەی کوردستان، دەبووایە دەسەڵات پڕۆژەی زۆرتر و باشتری ئەنجام بدایە و دەبووایە کێشەی بێکاری و تەنگژەی نیشتەجێبوون چارەسەر بکرانایە. بەڵام بە بەراوورد لەگەڵ وڵاتانی دیکەی ناوچەکەدا، ئازادیی دەربرینی بیروڕا و رۆژنامەوانیی ئازاد بوونیان هەیە و زۆربەی بوارە خومەتگوزارییەکانی ژیانی کۆمەڵگا پێشکەوتنیان بەخۆیانەوە بینیوە و هەلی کارکردن و خۆپێشخستن و خۆپێگەیاندن تا ئەندازەیەك بۆ کچان و ئافرەتانی کوردستان رەخسێنراوە. بەڵام ئەمە هەموو شتێك نییە و ئەرکی سەرشانی دەسەڵاتە کە زۆرتر گرنگی و بایەخ بە کچان و ژنانی کوردستان بدەن و زۆرتر دەرفەتی پێشکەوتن و هەلی کار و خزمەتگوزاریی ژیانیان بۆ دابین بکەن. هەرچەندە هەموو شتێك هەر خراپ نییە و ئەو گروپە ئیسلامییە سیاسییانە بە چەواشەکاری دەیانەوێت تەڵ و وشك پێکەوە بسوتێنن، دەیانەوێت هەموو شتێك بە ناشیرینی و دزێوی باس بکەن. ئەی ئەو گروپە ئیسلامییە بۆ رابردووانە، بۆچی چاویان ئەو هەموو ئاوەدانکردنەوە و بنیادنانەوە و گۆڕانکارییانەی کوردستانی وێرانکراو و سوتێنراو نابینێت. ئەی بۆ ئەو گروپە ئیسلامییە سیاسییە توندڕەوانە باسی ئەوە ناکەن کە بەهۆی بەرنامە پاشکەوتوو و توندڕەوییەکانی خۆیانەوە چەندین هەزار لە کچان و ئافرەتانی بێتاوانی باشووری کوردستان، بە تۆمەتی بێڕەوشتی و بەبیانووی ئابڕووپەرستییەوە تێرۆر کراون. هەوەتەی ئەم گروپە ئیسلامییە سیاسییە توندڕەوانە دروستکراون، کێشە کۆمەڵایەتییەکان زۆرتر بوون و ئاگر جەستەی هەزاران لە کچان و ئافرەتی بێتاوانی سووتاندووە. چەند ساڵێکە بەهۆی بوون و چالاکییەکانی ئەم گروپانەوە، توندوتیژیی ئایینی و رەگەزی پەیدابووە و پەرەی سەندووە کە ئەم دیاردە خراپانە پێشتر هەرگیز بەم شێوەیە پێشینەیان لەنێو کورد و کۆمەڵگای کوردستاندا نەبووە.

ئێمە دەپرسین:کامانەن پڕۆژەی ئاوەدانکردنەوە و چاکسازیی کۆمەڵایەتی و خزمەتگوزارییەکانی ئەو گروپە ئیسلامییە سیاسییانە بۆ کۆمەڵگای کوردستان!؟ ئەو گروپە ئیسلامییە

سیاسییانە تەنها لە چەند ساڵانێکی رابردوودا بە مەبەستی بەعەرەبکردنی کۆمەڵگای کوردستان و بۆ بەرژەوەندی عەرەبستانی سعودی و میرنشینە عەرەبییەکانی کەنداو، بەهەزاران مزگەوتی مۆدێلی کەنداو و سعودییان لە باشووری کوردستاندا دروستکردووە. ئاماژەکردن بەم دیاردەیە لێرەدا، مەبەست ئەوە نییە کە دروست کردنی مزگەوت بە کارێکی ناپێویست و خراپ باس بکرێت، بەڵام ئەمڕۆ لەم باشووری کوردستانەدا، بەم پێوانە جوگرافییە کەمەوە، زۆرتر لە پێنج هەزار مزگەوت هەیە. لە هیچ وڵاتێکی عەرەبیدا کە ئایینەکە بەزمانی خۆیانە و هی خۆیانە، هێندەی باشووری کوردستان مزگەوتییان تێدا نییە!؟ سەرباری ئەمەش لە هیچ شار و گوند و شارۆچکەیەکی باشووری کورستاندا یەك مەڵبەندی رۆشنبیریی نەتەوەیی بوونی نییە کە لاوانی کوردستان و نەوەی نوێ بەگیانی کوردایەتی و نەتەوەپەروەری و نیشتمانپەروەری و پێشکەوتنخوازی پەروەردەیان بکات و بە ئاڕاستەی خزمەتکردن و خۆشەویستیی کورد و کوردستاندا بیانبات!؟ ئەو مزگەوتانە، زۆربەی زۆریان لەم ساڵانەی دواییدا بە مەبەستی سیاسی و بۆ بەعەرەبکردنی کورد و بەئیسلامیکردنی کۆمەڵگای کوردستان دروستکراون، سەرباری ئەمەش بۆ هەر مزگەوتەی دوو مەلا و دوو مجێور و چەندین کارمەند و خزمەتگوزاری تر تەرخانکراون بۆ خزمەوت و بەڕێوەبردنیان، لەلایەن دەسەڵاتەوە کارەبا و ئاوی بەردەوامییان بۆ دابینکراوە، ئەمە هەمووی لەسەر بودجەی کۆمەڵگای کوردستانە، ئەمە لەکاتێکدا کە بە هەزاران ماڵ و خێزانی هەژاری کوردستان بێبەرین لە ئاوی پاك و کارەبا!؟ پرسیارەکە لێرەدا ئەمەیە کە ئەم لەشکرە فرەزۆر و زیاد لەپێویستەی مەلایان و مجێوران و فەقێیان و کارمەندانی تری ئەو هەموو مزگەوتانە، بەرهەمییان چییە بۆ کۆمەڵگا و بۆ پێشکەوتن و بۆ ئاوەدانکردنەوەی کوردستان!؟ ئەمانە بەئاشکرا بەبەرچاوی دەسەڵات و پارتی و یەکێتییەوە مزگەوتەکانیان کردووە بە شوێنی بەعەرەبکردنی لاوانی کوردستان و بە کارگەی بەرهەمهێنانی تێرۆریستان و بە بنکەی کاری توندڕەوی و توندوتیژیی ئایینییانە. سەکۆی مزگەوتەکان بۆ خوێندنەوەی وتاری ئایینی توندوتیژانە و لەکەدارکردن و ناشیرین پیشاندانی دەسەڵاتی کوردی، بەتایبەتی دژی یەکێتی و پارتی بەکار دەهێنرێن، بەبێئەوەی هەتا ئێستا دەسەڵاتی کوردی و یەکێتی و پارتی هیچ لێپرسینەوە و لێپێچانەوەیەکی یاسایی ئەو کارە توندڕەوییانەی ئەو مەلایانە و ئەو گروپە ئیسلامییە

سیاسییە توندڕەوانەیان کردبێت!؟ ئەو گروپە ئیسلامییە سیاسییانە، ئەوەیان بیرچووەتەوە یان لە بیرخۆیانی دەبەنەوە کە هەر (یەکێتی و پارتی و سۆسیالیست و شیوعی و پاسۆك) بوون کە کوردایەتییان دەکرد و لە هەموو شاخ و گوند و شارۆچکە و شارێکی کوردستاندا رووبەرووی ئەو دوژمنە بەهێز و دڕندە و دەستنەپارێزە دەبوونەوە، هەر ئەم لایەنە شۆڕشگێڕانە بوون بەو رابردووە پڕ لە خەبات و تێکۆشانەیان، بە خوێنی گەشی هەزاران پێشمەرگەی جەنگاوەر و کۆڵنەدەر، ئەمڕۆیان بۆ دروست کردووین. ئەم ئازادی و ئاشتی و ئارامی و دیموکراسی و خۆشگوزەرانی و ئاوەدانییەی ئەمڕۆی باشووری کوردستان هەر بەرهەمی کوردایەتی و رابردووی پڕ لە تێکۆشان و کۆڵنەدانی ئەوان و هەموو جەماوەری شۆڕشگێڕی کوردستانە، نەك ئەم گروپە ئیسلامییە سیاسییە بەکرێگیراوە تازەدروستکراوانە کە هیچ رابردوو و شانازییەکی پێشمەرگایەتی و شۆڕشگێڕایەتی و تێکۆشانی کوردایەتییان لە کوردستاندا نەبووە و نییە و ناشیان بێت.

ئێمەی هاوبیرانی نەتەوەیی، لە روانگەی بەرژەوەندیی کوردایەتییەوە، بە ئەرك و فەرمانی سەرشانی خۆمانمانزانی کە ئەم پەیام و هۆشدارییە بۆ ئێستا و بۆ داهاتوو ئاڕاستە بکەین. ئامانج و مەبەستی ئەم پەیامە تەنها بۆ مانەوە و بەردەوامیی ئەم دەسەڵاتە کوردییەی خۆمان و بۆ پاراستنی ئەم ئازادی و ئاشتی و دیموکراسی و ئارامی و ئاوەدانییەی باشووری کوردستانە، هەربۆیە لێرەوە داوا لە دەسەڵات و لە هەموو جەماوەری تێکۆشەر و دڵسۆزی کوردستان دەکەین کە بەچاوی دوژمن و بەکرێگیراو و نۆکەری دوژمنانی کورد و داگیرکەرانی کوردستان سەیری ئەم گروپە ئیسلامییە سیاسیانە بکەن و بە هیچ جۆرێك کۆمەکیان پێ مەکەن و هیچ پشتیوانییەکیان مەکەن. پێویستە دەسەڵات بە بڕیاری یاسایی و بە دادگا و دەستووری کوردستان، ئیسلامیی سیاسیی و هەموو چالاکی و کاروکردەوەیەکی توندڕەوییانە و توندوتیژانەی ئایینی یاساخ بکەن و بۆ هەمیشە جەستەی کورد و کۆمەڵگای کوردستان لەم شێرپەنجانە رزگار بکەن.

لە کۆتاییدا پێویستە ئەو راستییەش وەبیر دەسەڵات و پارتی و یەکێتی بهێنینەوە کە ئەمڕۆ لە باشووری کوردستاندا تاکە یەك رێکخستنی نەتەوەیی بوونی نییە. دەسەڵات و پارتی و یەکێتی ئامادە نەبوون و نین کە مۆڵەتی یاسایی، بە هیچ پارت و رێکخستنێکی نەتەوەیی کوردی و کوردستانی بدەن. شایانی باسە

و جێگەی داخ و سەرسوڕمانە کە رابردوودا تاکە پارتێکی نەتەوەیی شۆڕشگێڕ و پێشکەوتنخواز، (پاسۆك) بوو کە هەبوو، ئەویشیان لەنێو پارتیدا تواندەوە و ئێستا لە سەرانسەری باشووری کوردستاندا یەك ڕێکخستنی نەتەوەیی نییە کە دەسەڵات و پارتی و یەکێتی بواری هەبوون و مۆڵەتی کارکردنی یاسایان پێدابێت!؟ ڕێکخستنێکی نەتەوەیی و پێشکەوتنخواز و سەردەمییانە، پێداویستییەکی گرنگ و پێویستی ئەم سەردەمەی ئێستایە بۆ کورد و کوردایەتی. هاوبیرانی نەتەوەیی، چەندین جار داخوازیی مۆڵەتی کارکردنی ئاشکرا و یاسایان لە دەسەڵات و پارتی و یەکێتی کردووە و هەتا ئێستا هیچ وەڵامێکیان لەو لایەنانەوە وەرنەگرتووەتەوە کە ئەم رەفتار و هەڵوێستانەیان بۆ ئێمە و بۆ هەموو کورد و کوردستانییەکی نیشتمانپەروەر و دڵسۆز، جێگای نیگەرانی و گومانە!؟

بەرەو ئازادی و دیموکراسی و ئاشتی و ئارامی و ئاوەدانیی زۆرتر بۆ کۆمەڵگای کوردستان.

بەرەو چەسپاندنی یاسا و دادپەروەریی کۆمەڵایەتی … بەرەو کۆمەڵگایەکی ئازاد و یەکسان.

هەر شەکاوە بێت ئاڵای پیرۆزی کوردستان.

هەر بژی بیری نەتەوەیی کوردی.

سەری ڕێز و ملکەچی بۆ گیانبەخشیووانی ئازادیی کورد و سەربەخۆیی کوردستان دادەنەوێنین.

هاوبیرانی نەتەوەیی لە باشووری کوردستان

١٥/٥/٢٠١١

دەسەڵاتی باشووری کوردستان و پاشماوەکانی بەعەرەبکردن و ئەنفالچێتی و بەعسیزم!

دەسەڵاتی سیاسی و کارگێڕی و بەڕێوەبردنی ئەمڕۆی باشووری کوردستان، بەکردەوە پێکهاتووە لە دوو پارت و هێزی گەورەی وەکو پارتی و یەکێتی کە خاوەنی هەزاران پێشمەرگەی چەکدار و ئازا و دڵسۆزن، خاوەنی هێزێکی زۆری پۆلیس و ئاسایش و هێزی دژەتێرۆری چەکداری ئامادەکراون، خاوەنی هەزاران کەسی سەربە پاراستن و دەزگای زانیارین، کەچی هیچ کامیان ناتوانن و ناوێرن، یەک وشە بنووسن، یەک هەڵوێست وەرگرن، یەک کردەوە بنوێنن بەرامبەر چەند بەناو مەلایەک کە ئایینی ئیسلام بە خراپترین شێوە دژی کورد و کوردایەتی بەکار دەهێنن. بەناوی ئایینی ئیسلامەوە بە ئارەزووی

خۆیان فەتووای نادادپەروەرانە و نامرۆڤانە دژی کوردایەتی، دژی ڕۆشنبیران و هونەرمەندا و نووسەران و شانۆکاران و نیگارکێشان، دەردەکەن. بە فەتووای ئیسلامی، نووسەران و ڕۆشنبیران و ڕەخنەگرانی کورد و کوردستان شاربەدەر و نیشتمانبەدەر دەکەن، ڕۆژانە لەسەر سەکۆی مزگەوتەکانەوە زۆرترین و بێزراوترین سووکایەتی بە ئافرەتان، بەکچان و خوشکان و دایکانی کورد و کوردستان دەکەن، دژی جلوبەرگی کوردیی ئافرەتانی کوردن، دژی (ئەی ڕەقیب)، مارشی نەتەوەیی کوردین، دژی ئاڵای کوردستان و دژی هەموو بەها و پیرۆزییەکانی نەتەوەی کوردن، ڕۆژانە بە دەیان وتار و لێدوان و گرتەی ڤیدیۆیی دژی هەموو دیاردە پێشکەوتووەکانی ژیان و دژی هەموو بەها پیرۆزەکانی کوردایەتی و کوردەواری بڵاو دەکەنەوە، ئەو گروپە ئیسلامییە سیاسییە دروستکراوانەی ئەمڕۆی باشووری کوردستان، ڕاستەوخۆ و ناڕاستەوخۆ، چ خۆیان و چ لەلایەن ئەو مەلا سیاسییە مووچەخۆرانەی وابەستەی خۆیانەوە، بەهەموو شێوەیەک لە هەوڵ و هەڵپەی بەئیسلامی کردنی کۆمەڵگەی کوردستاندان. دەیانەوێت بە یاسا و ڕێسا دواکەوتووەکانی 1400 ساڵ لەمەوبەری عەرەبستانی سعودی، کۆمەڵگەی کوردەواری بەڕێوەبەرن. کەچی ئەم دوو سەرکردایەتییەی پارتی و یەکێتی، بێگومان بە بزووتنەوەی گۆڕانی بەرهەڵستکاریشەوە، بە پارتە بچووکە مووچەخۆرەکانی دیکەشەوە، هەتا ئێستا سەبارەت بەم کێشانە، هیچ کاردانەوەیەکیان نەبووە و نییە؟! هیچ هەڵوێستێکیان نەبووە و نییە، هیچ لێپێچینەوەیەکی یاساییان بەرامبەر ئەو گروپ و مەلا سیاسییانەدا نەکردووە و ڕووبەڕووی دادگەیان نەکردوونەتەوە، هەر هیچیان نەکردووە؟!، بەڵام ئەگەر نەتەوەییە کوردپەروەرە دڵسۆزەکان لە کوردستاندا کۆبوونەوەیەک بکەن و چالاکییەک ئەنجام بدەن یان بەیاننامەیەک دەربکەن، خێرا ئاسایش و پاراستن و دەزگای زانیاری دەکەونە خۆیان و دەکەونە هەڕەشە و گوڕەشە لە نەتەوەییەکانی کورد، وەک لە رابردوودا چەندین هەڵوێستی لەم شێوەیەمان لێبینیون؟! ئەو دەسەڵاتە کوردییە بوار و مۆڵەتی هەبوون و کارکردن بە هیچ ڕێکخستنێکی نەتەوەیی نادات، هەر کەس و کۆڕ و کۆمەڵ و ڕێکخستنێک باسی ئازادیی کورد و یەکگرتنەوە و سەربەخۆیی کوردستان بکات، باسی راگەیاند و پێکهێنانی دەوڵەتی نەتەوەیی و نیشتمانیی کورد و کوردستان بکات، خێرا ڕووبەڕووی هەڕەشەی دەکەنەوە؟!. تەنانەت بوار و مۆڵەتی هەبوون و کارکردنی یاسایی بە تاکە سەنتەرێکی ڕۆشنبیریی نەتەوەیی نادەن، ئەمە چی جۆرە دەسەڵاتێکە؟! ئەمە چی جۆرە مێدلێکە لە کورد بوون و کوردستانی بوون؟! ئەم دەسەڵاتە کوردییە ئەگەر هەر بەم شێوەیەی ئەمڕۆ بمێنێتەوە و هیچ هەڵوێستێکی خەمخۆرانە وەرنەگرێ و هیچ هەوڵێکی

گۆڕانکاری کردن لەم بارودۆخە خراپەی ئەمڕۆدا نەدات، ئیتر دەسەڵاتێکی لەم بابەتە شایەنی فەرمانڕەوایی کردنی میللەت نابێت، شایستەی ئەوە نابێت میللەت بە نوێنەری خۆیانی بزانن، ئەم جۆرە دەسەڵاتە هەر تەنها شایستەی ئەوە دەبێت، چارەنووس بیخاتە ناو ئەو گۆڕە بەکۆمەڵەوە کە ئیسلامییە سیاسییەکان، بەهاوکاری و کۆمەکی دوژمنانی کورد و داگیرکەرانی کوردستان، بەردەوام و بە هەموو شێوە و شێوازێک هەر خەریکی هەڵکەندنی ئەو گۆڕە گەورەیەن؟!. کە ئەوەیش روویدا، ئەوسا ئەو کوردستانە بەئیسلامیکراوە، لە هەموو وێرانکاری و پاشکەوتنێکدا، لە زەوت کردنی ئازادییە تاکە کەسییەکاندا، لە سووکایەتی کردن بە کچان و ژنانی کوردستاندا، لە هەموو جۆرە جەوساندنەوە و ئەشکەنجەدان و کوشتوبڕێکی مرۆڤە ئازادیخوازەکاندا، لە هەموو دیاردە خراپەکاندا، بڕێی ئێرانی ئیسلامی و ئەفگانستانی تاڵیبان و پاکستان و سعودیە و سودان و سۆماڵ و سوریا و میسر دەداتەوە. زۆر بەداخەوە ئێستا بەرەو ئەو چارەنووسە رەش و ترسناکە دەڕۆین …. ئەم گروپە ئیسلامییە سیاسییانە هیچ رابردوویەکی تێکۆشان و کوردایەتییان نەبووە و نییە، تەنانەت یەک فیشەکیشیان نەناوە بە دوژمنانی کورد و داگیرکەرانی کوردستانەوە، ئەمانە بۆ خۆدەرخستن و خۆ ژیاندن و خۆ سەرمایەدارکردن و بەئیسلام کردنی کۆمەڵگەی کوردەواری، بە خراپ کەڵکیان لەو ئازادی و دێمۆکراسییەی باشووری کوردستان وەرگرتووە. با بپرسین کە ئەمانە لەسەردەمی بەعسییە فاشیستەکاندا، لە کاتی ئەنفال کردن و وێرانکردن و سووتاندنی کوردستاندا لە کوێ بوون؟! پرسیارەکە ئەمەیە، بۆچی ئەم گروپە ئیسلامییە سیاسیانە دوای نەمانی بەعسییەکان دروستکران؟! روون و ئاشکرایە کە ئەمانە لە باشووری کوردستاندا نوێنەری بەرژەوەندییە گڵاوەکانی دوژمنانی کورد و داگیرکەرانی کوردستانن و بە هەموو شێوەیەک بێبەرین لە کوردایەتی. ئەمانە ژەهری عەرەبچێتی و عروبە لە کوردستاندا بڵاودەکەنەوە و ئەنفالچین و ئەنفالی فەرهەنگ و دابونەریتی رەسەنی کوردی دەکەن، ناوی کوردی ناهێڵن و برەو بەوە دەدەن ناوەکان هەمووی ئیسلامیی عەرەبی بێت، جلوبەرگی رەسەنی کوردەواری ناهێڵن و برەو بە جبە و لەچک و باڵاپۆشی ناشیرین و ناشارستانیی میرنشینەکانی کەنداو و عەرەبستانی سعودی دەدەن. ئەگەر ئێمەی کورد بمانەوێت وەکو کورد و کوردستانی بمێنینەوە و خراپکترین و ترسناکترین و رەشترین چارەنووس چاوەڕوانمان نەکات، پێویستە و دەبێت، سنوور بۆ ئەو مەلا سیاسیانە دابنرێت، دەبێ بە یاسا مۆڵەتی هەبوون و کارکردن و چالاکی لەو گروپە ئیسلامییە سیاسیانە بسەندرێتەوە و بەیاسا یاساخ بکرێن. بێگومان ئەوە راستییەکی بەڵگەنەویستە کە ئێمەی مرۆڤ پێویستمان بە

خوایە نەک بە پێچەوانەوە، خوایەک کە ئافەریدەکاری هەموو بوون و بوونەوەرێکە، پێویستی بە سیاسەت کردن و رێکخستنی سیاسیی نییە. خوای بەخشندە و دڵڤان و میهرەبان پێویستی بەوە نییە کە چەند مەلایەکی سیاسی، یان چەند بازرگانێکی سیاسیی خۆیان بکەن بە نێردراو و نوێنەری ئەو و بەناوی خواوە سووکایەتی بە مرۆڤ و مرۆڤایەتی بکەن، خەڵکی بێتاوان ئەشکەنجە بدەن و دیلیان بکەن و بیانسووتێنن و بیانکوژن. دەبێت لەپێناوی بەرژەوەندیی گشتیی کۆمەڵگەدا، رێگا نەدرێت بە هیچ شێوەیەک ئایین تێکەڵی سیاسەت بکرێت و دەبێت ئایین لە دەسەڵاتی سیاسی جیابکرێتەوە و ئەو دوو دامەزراوە جیاوازە هەرگیز تێکەڵی یەکتر نەکرێن. لێرەدا پێویستە راستییەکی دیکەش باس بکەین کە مەلا بەڕێزەکانی جاران، هەموویان لەگەڵ ئەوەشدا کە کاروباری ئایینییان بەڕێوەدەبرد، لە هەمانکاتدا کوردایەتیشیان دەکرد و ئایینداریيەکەیان هەرگیز رێگری کوردبوون و کوردایەتی کردنیان نەبووە. ئەمڕۆش مەلای دڵسۆز و نیشتمانپەروەر و چاکەخوازمان زۆر هەن و نابێت ئەم مەلا بەڕێزانە تێکەڵی ئەو مەلا سیاسییانە بکرێن کە لە کاروباری ئایینیی خۆیان دوورکەوتونەتەوە و ئەو گروپە ئیسلامییە سیاسییانە بە مەبەستی سیاسیی و بۆ بەرژەوەندیی خۆیان و بۆ خراپکاری و چەواشەکاری، بەخراپ بەکاریان دەهێنن. ئەمانە ژەهری عەرەبچێتی و عروبە لە کوردستاندا بڵاودەکەنەوە و ئەنفالچین و ئەنفالی فەرهەنگ و دابونەریتی رەسەنی کوردی دەکەن، ناوی کوردی ناهێڵن و برەو بەوە دەدەن ناوەکان هەمووی ئیسلامیی عەرەبی بێت، جلوبەرگی رەسەنی کوردەواری ناهێڵن و برەو بە جبە و لەچک و باڵاپۆشی ناشیرین و ناشارستانیی میرنشینەکانی کەنداو و عەرەبستانی سعودی دەدەن.

ئەگەر ئەم ئیسلامییە سیاسییانە دەسەڵاتی سیاسیی بگرنە دەست و ببنە فەرمانڕەوای کوردستان، کۆمەڵگەی کوردەواری دەچێتە تاریکترین و ترسناکترین و ناخۆشترین بارودۆخی ژیانەوە. ئەوساش هەموو کورد و کوردستانییەکی پاک و دڵسۆز، هەموو ئازادیخواز و پێشکەوتنخوازێک، هەر ئەو رێگەچارانەیان بۆ دەمێنێتەوە کە یان دەبێت کوردستان بەجێبهێڵن، یان دەبێت ملکەج بکەن و بە کۆیلەیی رازیبن، یان دەبێت دیسانەوە لە سفرەوە دەست پێبکەنەوە؟!.

بەرەو جیاکردنەوەی ئایین لە سیاسەت و لە پارتایەتی و لە دەوڵەتداری.

بەرەو سەروەریی یاسا و دادپەروەریی کۆمەڵایەتی.

بەرەو کوردستانێکی ئازاد و یەکگرتوو و سەربەخۆ.

هەر بەرز و شەکاوە بێت ئاڵای پیرۆزی کوردستان.

میتافیکشن و لێگرتنەوەی سیاقخوازی.. لێکۆڵینەوەی عەلی شێخ عومەر

لەبارەی چیرۆکی «دەمەو عەسرانێک»ی سەڵاح شوان

لێگرتنەوەی وێنەی ئاماژەدار، هێزێکی گەورە بۆ لێکدانەوە دەبەخشێت، بە کردەی هەڵوەشاندنەوە و ترجاندن، کەرەستەکانی چەمکی تێگەیشتن زەمینەیەکی بە پیت بۆ وەڵامدانەوەی وەرگر واڵا دەکات،مانا تەنیا لە فۆرم و پێکهاتەی ئیستێتیکی دا،کورتناکرێتەوە، بەڵکو لە دەرووی پەسەنێکی مەبەستداری ناوکەی دەق دا گەمەی خۆیدەکات، لە بنیادی دەقدا، چەکەرە بە بەهای چەمکی گێڕانەوە دەدات، دەبێتە پاڵپشتێ، هەر یەك لە ڕەگەزەدیارەکانی چیرۆك دەخاتە ڕوو، مانا بەرهەمدێنێ، لە هەمان کاتدا، بە تەکنیکی میتاگێڕانەوە، خۆدواندن وێنەو فلاشفەوەردەوە دەست و پەنجە لەتەك پێکهاتەکانی دیمەنی میتافیکشن نەرمدەکات، وێنە لەدوای وێنە، گێڕانەوە لەنێو گێڕانەوە، چیرۆك لەنێو چیرۆك، چڕکردنەوە، برین، لابردن، کورتکردنەوەو کۆلاجکردن، داکەوتەکان دەخاتەڕوو،چەمکی هاودژەکان، لەنێو دوو گێڕانەوەو تێڕوانیندا، تراژیدیاو پارادۆکس ئاشکرادەکات، چیرۆکی “دەم و عەسرانێك”1 چیرۆکێکی نایابی “سەڵاح شوان”ە، هەرچەند ئەم نووسەرە زیاتر وەك شاعیر ناسراوە، وەلێ لە ئاست کورتە چیرۆکیشدا دەست ڕەنگینە، چەندین کورتە چیرۆکی سەرکەوتووی هەیە، لە ئاست وەرگردا هەمیشە پرسیار دروستدەکات،ڕایەڵەکانی دەروشاندنەوەی ڕووداوەکانی دەق دەکاتە بەهای تابلۆی دەقێك، چیرۆکێك، ئەستەمە لەسەردەمە جیاوازەکانی خوێنەردا، لە هەست و نەست دا کاڵبێتەوە،دەنگ و ڕەنگی چیرۆکەکانی، دەتوانێچەوەی زەمەنی قۆناغە جیاوازەکانی سەردەم ببڕێت، لەنێو ئەدەبی نوێخوازییدا خۆی بە نەمری ببینێ، چیرۆکی “دەم و عەسرانێك”

لە ئاست ماناسازی ودەلالی دا، ناونیشانەکە هەڵگەی پێکهاتەیەکە بە پۆشاکی ڕیالیزمەوە چیرۆکی خەیاڵئامێزە، میتاگێڕانەوەیەکە حەکایەتخوان بەگێڕانەوەی وێنەیی لە داکەوتەکانی کارەکتەرجیانابێتەوە، هەردوو بە هەماهەنگی دەستپێدەکەن، لە ئاست سووژە وخودگەراییدا،دەرخەی ڕێگەی کارەکتەرە، ئاماژەی زەمەنەکە، بە ئاستی چینایەتیەوە پەیوەستکراوە، لە ڕێگەی کاتدا زەمەنی عەسر شوێنی گومانە، لە برجوازی بچووکدا خۆی دەنوێنە، نە ڕوونە وەك شەبەقی سەرلەبەیانی چینی چەوساوە، نە کۆتا وەختی ڕۆژئاوابوونیچینی ناوەندە، ووردە برجوازییە، دووڕەگ و ڕەنگە نە ڕەنگی سپییە نە سوورە.

لێکەوتەکانی میتاگێڕانەوە

هەر لە بەراییەوە چیرۆکی “دەم و عەسرانەك” لەتەك پێوەرکانی چیرۆکی کلاسیکیدا لادانەك بنەڕەتی فەراهەمدەکات، حەکایەتخوان کەم شتزانە، لە ئاریشەی دیتنەوە سەسەی کارەکتەر دەکات، لە پشتیەوە وەستاوە، زانیاری نیشاندەدات،حەکایەتخوان بە کەسی دووەمی تاکەوە گێڕانەوە ئەنجامدەدات، لەسەر دەرخستنی بیرەکەی جیاوازی چینایەتی خۆی دەخاتە نێو کۆمەڵەی پارادۆکس، گوزارشت لە دەرچوون ودژوازبوون دەکات، هەر لە سەرەتای گەڕانەوەدا دەلیت” بە قەڵەمەکەی درزێکی خستە پەردە پلاستیکەکەی پەنجەرەکە، گەرمی شووشەکە شاڵاوی بۆ پێستە ناسکەکەی ڕووی برد، ڕستەیەکی ئەدەبی جوانی بۆ هات” چ لا 130، پێچ و پەناکانی ئەم بڕگەیە، بە پیشەی کارەکتەر وێنەیەکی ئاماژەدار دەبەخشێت، پێدەچێت نووسەری چیرۆکبێت، لە هەمانکاتدا دالەی قەڵەم مەدلوولی درزێکی سروشتی دەخاتە نێو لەمپەرێکی دروستکراو، کە لە پەردەی پلاستیکدا پێناسەی خۆیدەکات، چۆن پێستە ناسکەکەی ئاماژە بەچینێکی خواپێداو دەکات،خۆی جیادەکاتەوە لە چینی هەژار، بەهەمان شێوە هەوڵدەدات پاشەقول لەخوێنەر بدات، بە مەبەستەوە منی نووسەر لە منی حەکایەتخوان جیادەکاتەوە، وەك ئەوەی دوان بن، بە ووریاییەوە ئەوەندەی خەمی نووسینی ڕستەیەکی ئەدەبی جوانی هەیە، ئەوەندە خەمی شاڵاوی گەرمی کەسانی ئەو دیو پەنجەرەکەینییە.

لە کردەی نووسینی دەقی ئەدەبیدا لە دژەوابوونی جیاوازی چینایەتیدا، ئەدەبی چیرۆکنووسی لە پارادۆکسێکدا، دەیەوێت دەقی جوان بەرهەمبێنە، بە دەستنووسە، بە ئامرازی گواستنەوە لە دەرووی دیتنەوە، گێڕانەوەی بەیەکداچوو ئەنجامدەدات، بە ڕەگەزی گرێچن، بابەت، ڕووداو..تاد، جومگەکانی چیرۆکەکەی دادەمەزرێنە، حەکایەتخوان لە ڕێگای گواستنەوەی سەرنجەکانییەوە، بە

گێڕانەوەیەکی بابەتیانە، کاتە گرتنەیەک بەچەمکی فینۆمینۆلۆجیا پێناسەی خۆیدەکات، دەرگای گێڕانەوەیەکی هاوتەریبی نوێ واڵادەکات "کۆمەڵەی منداڵێ وتوانە، بەو قرچەی نیوەڕەیە لەناو حەوزەکەدا، شەپۆلی شەپانیان دەکرد" چ لا 130، لە کاتێکدا ئەو منداڵانە بە ئاو خۆیان فێنکدەکردەوە، ناکرێ بیرەکەی چیرەکی بە خەیاڵکراو ومیتاگێڕانەوە، لە داکەوتەکانی ئەو دیمەنەدا، خەی جیابکاتەوە، گێڕەرەوە لە ڕێگای فلاشفۆردەوە، چەکەرە بە کرانەوەی گێڕانەوەیەکی دیکە دەدات، لەنێوان خود و دیاردە دا، ململانێیەک دەخاتە ڕوو، دەرخەی پێتپەتەنی میتاگیرانەوەوبیرەکەی چیرەکەکە لەخۆ دەگرێ، کە لە ڕەهەندەکانی جیاوازی چینایەتیدا دەردەکەوێت.

کاتە ئاماژە بە منداڵە ڕەش و ڕووتەکان دەکات، لەتاو گەرما لە ماڵەکانیان هەڵاتوون، ڕوویان لەم حەوزە بچکۆلانە کردووە، بە دیوێک نووسیار لە گۆشەنیگایەکەوە وەك ئەرکی گێڕانەوە لە ئاریشەی دەقەوە ئاماژە بە دابەڕانی نێوان واقیع و خەیاڵ دەکات، دەیەوێت بەوا بە وەرگر بەهەنە بیر لە چارەك بە ئەو منداڵە ڕەش و ڕووتانە بکاتەوە، سەبارەت بەو دیمەنە بە دیوەکی تر نائەزایی خەی دەڕدەبرێت، لە هەمانکاتدا هاوسەزییەك نیشاندەدات، گەر ئەدەب وەك پەیامەکی مرۆیی هەستیار بە ئارایشتی ڕەنگەکانی وینەو گێڕانەوە بیرەکە..تاد، بتوانە ڕووخسارە دزەوەکەی فاکت بشارێتەوە، ئەوا دەسەڵات نەک تەنیا لەناوکەی دەقدا، لە کەتواریشدا بە تووندو تیژی یەکسەر ڕووبەڕووی ئەو جوانکارییە دەبێتەوە، وەك ملهوورە بوار بەو چارسەرییە نادات، لە وەناکردنەکی ڕیالیستی تراژیدیدا دەبینین،چۆن باغەوانەکە تەکان دەدات پەلاماری منداڵەکاندەدات، ڕاویان دەنێ، جلەکانیان دەبات، هیچ بە گوتاری جوانکاری ئەدەب ناهەژێتەوە، گەر ئەدەب بە دیوە کلاسیکیەکەی، ڕەنگدانەوەی دیفاکتە بێت،ئەوا دەسەڵاتیش بە هەمان دیو بەڕەنگاری دەبێتەوە،هەمیشە بەشایی درزێك، ململانێیەك لەنێوان ئیستێتیکی خەیاڵی ئەدەب و واقیع دا هەیە، پێشتر گوتمان نووسەر بە قەڵەمەکەی درزێك دەخاتە سەر ڕەوتی چەمکی گێڕانەوە، لادان و پارادۆکسە لەتەك ئەدەبی کلاسیکیدا فەراهەمدەکات، هەڵبەت بە دەرکەوتنی باغەوانەکە، بە کردەی هەڵوەشانەوە،گێڕانەوە ئاڕاستەی دەقێکی دوو ڕەگمان دەکات،لەبەیەکداچوونەکی دەلالی نێوان واقیع خەیاڵگەی حەکایەتخوان، وەرگر ناچاردەکات دیسانەوە تەگەرانی دیکە بکات، جل و پوشاك ڕەنگدانەوەی پەسەنکە، خەگری کەسایەتییە، خودوخەدە،ناسنامەیە، دەکرێ خەسڵەتی چینایەتی هەڵگری،باغەوانەکە لە کاتی هەڵاتندا منداڵەکیان دەگرێپاڵەکی پێوە دەنێ، دەیخاتەوە ناو حەوزەکە، دیاربوو داوای جلەکانی لێ دەکرد، بە گێڕاندنەوەی جلەکانی پەلاماری

دەستی دا، لە پڕ باغەوانەکە زللەیکی تێ سرواند، لەترێکی دا،
ئەمجارە مستەکۆلەو شەقێکی لێدا، بە پێی ڕێساکانی جینۆلۆجیا،
باغەوان ئەرکی سەرشانی جێبەجێ دەکات، هەست بە تاواناکات، ئەو
کاتێ مردووە کە ژیانی ئەوی بەرامبەر نابینێ هەستی پێناکات، بە
ونبوون ونامۆبوونی لە چینەکەی، لە خزمەتکردنی مووچەکی ناتوانێ
ڕەچاوی ڕەوشتبکات، ملکەچی بێگوناهی منداڵی نەبوونە بێت، لە
سۆنگەی ئەوەی بەرژەوەندی پیشەکەی، سڕینەوەی خۆیەتی، ئیتر ناتوانێ
لێکدانەوەی دروست بۆ ئەویتر بدۆزێتەوە، لە ژێر کاریگەری وێنای
ئەو منداڵانە، ئاوێنەی تەڵخی باغەوان، نا بێتە وێنەی بێگەردی
منداڵەکان،دەبێتە شتێکی دیکە، بیرکردنەوەو هەست،
ناتوانێبیدۆزینەوە، چ کاتێ لەنێو توانەوەدا خۆی دۆزی□وە،دەتوانێ
ئەوی بەرامبەریش بدۆزێتەوە "دۆزینەوە ئەوەیە هەستبکەیت بەبێ
ئەویدی ناگەیت بە خۆت"2 ،دۆزینەوە تەنیا بە کردەی توانەوە لەوی
بەرامبەردا لە خۆشەویستیدا ڕوودەدات، باغەوان دەرهاویشتەی
سیستەمی توندو تیژیە، سامپڵێکە، ئاکاری باوی چینی دەسەڵاتدار
پەیرەودەکات، نیتشە لە شوێنێکدا دەڵێت" ئاکاری بەربڵاو، ئاکاری
سەرگەورەیە" نە مندا□□ ب□ خۆشەویستی دەتوانێ هەستی گەرما و
یاریکردن بە ئاو بەتاڵ بکات، نە باغەوان دەتوانێ ئەو هەستە
بخوێنێتەوە، بچێتە نێوی، خۆشەویستی بکات بە ئەلتەرناتیڤی
ڕق،کاریگەری لە ئاست دوالیزمەی ڕق و خۆشەویستی دا، ڕیژی□، بە
پێی باغەوان ئەرکە، بژێوی ژیانی لەسەرە بە گوێرەی مندا□□
پێداویستیی فەسلەجییە، دابینکردنی فێنکییە، لە فەرهەنگی سادەی
منداڵ دۆزینەوەی حەوزی ئاو مەلەکردن، دەستبەسەراگرتن نییە، تا
توندوتیژی لێبێتەوە، بەڵام لە ئاستی ڕواڵەتی شار وەك پێگەی
برجوازی و دەرخەی چینایەتی، لێکدانی دوو چینە، دوو کەلتوورە،
یاخیبوونە، لە ئاست ئەدەبی گێڕانەوەدا لەنێو میتافیکشندا،
لێکدانی دوو د□ق،ک□شەکە ئەوەیە منداڵەکە لە ناسنامەکەی
داماڵڕاوە،ڕووتە جلەکانی براوە، کابرای باغەوان
نایداتەوە،ناشتوانێ بە ڕووتی برواتەوە، لەنێوان دووبەرد داشە،بە
هەردوو سەر لێیدەدرێت، بە دیوی دەرەکی بەپێی یاساو ڕیساکان
پاراستنی خەدوخودی گشتی لێدەدرێت، جلەکەی لێ
زەوتدکر□،□ووتدکرێتەوە، لە ماڵەوە بە ڕیساو یاسایەکی جیا،چونکە
ڕووتکراوەتەوە لەسەر جل لێدەدرێت،تراژیدیای کارەساتی چ
پارادۆکسێکە، دەبێ باجی سەرجەم کەموکوڕییەکانی سیستەمی
کۆمەڵگایچینایەتی بدات، تاقە منداڵێ بچووك دەکرێت بە قوربانی
سیستەمێکی زەبەلاحی بەریوەبردن، دەکرێت□ پەندی منداڵەکانی تر، تا
جارێکی تر لەم حەوزە مەلەنەکەن، نەوەکو زەوقی دانیشتوانی ماڵە

فێنکەکانی دەوری ئەو چوار □یان تێکبدات، لە هاوکێشەیەکی داخراوی
بێچارە دا، دەنەی ترسێکی بوونەگەرای پەیوەست بە چارەنووسەوە،
هەردووکیان دەگرێتەوە، باغەوان دەترسێت شارەوانی لێ
ئاگاداربکرێتەوە تووشی گێچەڵ بێ، ئەوی منداڵیش ترسی ئەوەی هەیە
بۆ ئەبەد جلەکانی لەدەستبدات، لە ماڵەوەش تێی هەڵدرێ، باغەوان بە
دوای دۆزینەوەی چارەسەری کێشەی ئەویدی نییە، بەڵکو بە داخ و
تووڕەبوون، لە هەوڵی دەرخستنی شکاندنی ڕقە، لە بێدەسەڵاتیدا، لە
داخانا جلی منداڵەکە دەدرێنێت، بۆی فرێدەدات، بێ ئەوەی بزانێ
چتۆڵەو یاخیبوونێکی لەوی مندا□□دا دامەزراندوووە، بۆیە منداڵەکە
دووردەکەوێتەوە بەردێك دەگرێتە باغەوانەکە، دوورکەوتنی تێگەیشتنی
باغەوان لە ئەوی بەرامبەر، تێگەیشتنی سەرەتای کۆن و کلاسیکی یەك
کەلتوورە، یاخیبوونێکی بێکۆتایی لێد□ بێتەوە،نەبینینی ناسنامەی
یەکترە، یەك دەنگییەکی خنکێنەرە، چەشنی ئەدەبی سیاقخوازییە، یەك
ڕەهەندە، ئەمەش ل□ تەك پەیامی چیرۆکی پۆست مۆدرنی فرەدەنگیدا
یەکنایەتەوە، بۆیە دەبینین دەق بەکردەی لابردنی کۆتایی بێ ئاکام
ماوەتەوە، ئەژنۆی باغەوانەکە ئەو ه□□ز□ی ت□□دا نەماوە، دوای
منداڵەکە بکەوێ، بڕەو بە گێڕنەوەی چیر□ک□ی سیاقخوازی بدات،
پارێزگاری لە دەسەڵاتی نووس□□ر بکات،نووس□□ری کلاسیکی لە نێو
چوارچێوەی ڕۆنانی نووسیندا توانای بەگیرخستنی خوێند□و□ی بیرۆکەی
منداڵەک□ی نییە کە لە بەرامبەر بە دەنگی باغەوانەکە لە دەنگی و
ڕەنگی جیاوازدا خۆی نمایشدەکات، سەڵاح شوان ب□ پ□□□نانی خۆی وەك
چیرۆکنووسێ بەتوانا لە کاتی نووسینی چیرۆکەکەیدا، هەست بە
دڵشکاوێزۆر دەکات، حەکایەتخوان لە گەمەی گێڕانەوەدا بە ئەنقەست
لە هەوڵی دەرخستنی گرێچن و جووڵەپێکردنی ڕۆلی سامپڵی
کەسایەتییەکە،فلتەری جگەرەی دەقەکەی پیسکردوووە، دەبێپاکیبکاتەوە،
جەگەرەیەکی دیکە داگیرسێنێ، ڕەوتی ڕوو داوەکان بگۆڕێ ،دەیەوێت بە
چەمکیمیتاگێڕانەوە، لەبری چیرۆکە دەرەکییەکەی، مژۆڵی گێڕانەوەی
ئەو چیرۆکە بێ کە دەینووسێتەوە،ئەمەش بە تێڕوانین و کەسایەتی
چیرۆکنووس بارگاویکراوە ڕەنگە گۆشەنیگای جیاواز فەراهەمبکات، لە
کاتی داڕشتنی گێڕانەوەی دەقی میتاگێڕانەوەدا لادانێك بکات،
پەیگیری داکەوتەکان نەبێت، لەم چیرۆکەدا دەبینین وەرگر خۆی لەنێو
پەیوەندییەکی دیالیکتیدا دەبینێ، داکەوتی بەخەیاڵکراوو داکەوتی
ژیانی ڕاستەقینەی گێڕانەوە،بەنێو یەکداچووە، چیرۆکنووس لەتەك
دەقە دەرکییەکە، مژۆڵی دواندنی ناوەکییە ” دەبێ ئەم کارەساتە
جەرگبڕە بکەم بە چیرۆکێك پەیمان بێ تا پەنجەکانم هێزیان تێدا بێ
بەرگری لەم ڕەشو ڕووتانەبکەم”چ لا122، بە دیوێك لەتەك دەرخستنی
بەرهەمهێنانی چیرۆکی یەکەمی سیاقخوازی دا یەکنایەتەوە، بە دیوێکی

تر بە دانەپاڵی دەنگی خۆی،چیرۆکی یەکەم دەکاتە دەرەتانێ، چیرۆکی دووەمی پێ تەواو دەکات کە باس لە بەرگری لەم ڕەشو ڕووتە دەکات، بەم پێیە بە سەلاح شوان تەنیا دانەری دەق نییە، بەڵکو لە ڕووداوی گێڕانەوەدا کەسێکی بەشدارە، ئاوەتەی چیرۆکی دووەم دەبێ، پێکهاتەی میتاگێڕانەوە کونادەی پەیمانامەی گێڕانەوەی چیرۆکە، هەڵبەت لە دەرووی ئەنەلەگێکەوە لە نەوان دانەرو کارەکتەرەوە دەخرێتە بەرچاو، لە بەرایدا گوتمان لەگرتنەوەی وەنەی ئاماژەدار هەڕێکی گەورە بە لێکدانەوە دەدات، حەکایەتخوان لە وەنەیەکەوە ئاماژە بە پەنجەی ناسك ودرێژی چیرۆکەوان دەدات، بەو پەنجە ناسکەوە بە خەیاڵ وگریمانەوە، دەرکاتی ڕووداو دەبەست، واقیع تەدەپەڕێنی، لە هەڵچوونێکدا بە زمانی منی قسەکەر تێکەڵەی دەق دەبەت دەڵێت ” دەڕۆی بەرەم ئەو باغەوانە بیبەزیبە بدەمە بەر شەق ئەو چاکترە وایە تەلەفۆنێك بۆ گەورەکەی بکەم، تا لەم ناوەی دووری بخەنەوە” چ لا132، کەشە واقیعیەکان چەن لە مژێکی قووڵی جگەرەکیدا کورتدەکاتەوە، بەهەمان شەوە تەنیا لەنەو دەقدا درێژی دەکاتەوە، دەچێتەوە لای مەزنەکەی، بە گوێرەی تیۆری وەرگرتن و وەڵامدانەوەی خوێنەر، گەر کەڵکای دەق ئەو شوێنە بەت دەق و خوێنەر بەیەکبگەیەنە، ئاوەتەبوونی ئەدەبەکانی دەرەوەی دەق بە، ئەوا تەپەڕکریستاڵەکەی لە مەرگی نووسەردا هاوشەوەی کەڵکای دەقە، بە چەمکی میتاگێڕانەوە، دەقی یەکەمی پێ زیندوو دەکاتەوە، لە دەقی سیاقحوازی ڕزگاری دەکات، کە لە سووتووی جگەرەکەیدا خۆی نمایشدەکات، هەر زووفریایی تەپەڕکریستاڵەکەی کەڵکای دەقیدەکاتدەنگی خۆی بە خوێنەر دەگەیەنێت، دەنگی تەکنیکی میتافیکشن پتر لە هەژموونی خودییەوەدەبیسترە، بەهیوای ئەوەی لای خوێنەر وەك وەڵامەك بە دەنگی پیانوویەك وەربگیرێت، ئەمەش دەبێتە هاندەرە، چەکەرە بە سەمتی گیرانەوەی دەمنادەم دەدات، دەبێ چیرۆکەوان خەشدەکات، بەوەی چیرۆکەکە بە دەرهاویشتەیەکی ئەرەنیدا تیدەپەڕێنە، ڕەنگدانەوەی بیروباوەریەتی، پەداگری لەوە دەکات کە سەرکەوتن بە ئەو منداڵە هەژارەیە، باغەوانەکەش ڕەمز بە بە وەرزێران، لە دواییدا دەبینین چەن جارێکیتر دەتەوە سەر باسی چیرۆکی منداڵەکە، هەرچەندە نووسەر بە ئاماژەکردن بە تەپەڕی کریستاڵ، جگەرەی فلتەر زەڕین، زەنگی ناسکی پیانوو، قەڵەمی زەڕین گران بەها، ئاماژە بە چینی برجوازی دەدات، وەلە ئەمدژەوابوونە، دژە هەڵوەستەت پە سەیر نەبە کە داکەکی لە چینی هەژاردەکات، چونکە سەرجەم ئەم دەرهاویشتانە، لەنەو تەگلانی میتاگێڕانەوە دانیشتەجەیە، لە ناوکەی سەمتی دەقی گێڕانەوە دا،وەنەئارای کەشبەندییەکە، کەساندنی گێڕەرەوەدەتوانە کەساندنی میتاگێڕانەوەی نووسەرلەئامیزبگرە، ڕەهەندەکانی

میتاچیرۆك بسەپێنێت سەر خەیاڵگەی نووسەری ناوەکی، بەیە جارەکیتر دەست بە نووسین و تەواوکردنی چیرۆکی یەکەم دەکات، دەتەوێ سەر باسی چیرۆکی منداڵەکە، ناکرێ وەرگر ڕووبەڕووی دەقی نیوەچڵ بکاتەوە، بژاردەی تەدا بەدینەکات، نایەوێت پشت لە تێگلانی منداڵەکەدا بکات، لە ڕێڕەوی دانەپاڵی دەقی خەیاڵ ئامێزیش بێت، دەبێ پێداچوونەوەیەکبە داڕشتنی جومگەکانی ڕووداو بکات دەبینین منداڵەکە بە ئەوەی جلەکانی بێنێتەوە، تا عەسەرەکی دەنگ لە دوورەوە چاوەڕێی شەفت گەڕینی باخەوانەکە دەکات، پچڕپچڕکردنی گێڕانەوە، ترجاندنی گێڕانەوە چیرۆکی چۆنییەتی نووسینی چیرۆکی دیکەیە، بە دیوەك نیشانەی کرانەوەی دەقی دووڕەگە، بە دیوەکیتر تێکشکاندنی پێکهاتەی شوێنکاتە، لە داگێڕانیدا بە دوای کۆکردنەوەی پارچە بەربلاوەکانی گێڕانەوەی هاوتەریبدا دەتوانێگەمە لە ڕەوتی پەیوەندی ڕووداوەکان دا بکات، گێڕانکاری تەدا بکات، ئاڕاستەو مەزندەی ئاسۆی چاوەڕوانی منداڵەی نێو دەق و وەرگری دەرەوەی دەقبگۆڕێ، دانەر دەستەبەری پەیمانەکەی نابێ، بەوەی ئاستی فاکتەکان بەرزبکاتەوە، دەڕێواوکییەکانیمیتاگێڕانەوە بروەنێتەوە، کۆتاییەکی جوان بە چیرۆکی منداڵەکە دانێ، لە چاوەڕوانی منداڵەکەدا، لەپڕ باوکی بە کارتۆنەکەوە دەرخات، منداڵەکە باوەشی پێدا دەکات، ماچێکی کرد پێی دەڵێت " ئەمڕۆ پاداشتم دراوەتی، منیش دەستێك جلی جوانم لە کوێ بێت، بەڵام بە بابە ناڵێت چۆن زانیت،لەمەت بە دەکەم، بە ڕووتی بەرەو پیرم هاتی”چ لا133، ناکرێ بیرەکە لە پێکهاتەی چیرۆکی خەیاڵکراو یان میتاچیرۆك، لە واقیع جیاکرێتەوە، نووسەری ڕاستەقینە لە تەك کارەکتەرەکانیدا، باوك ئاسا زیندگیدەکات، هەستیان پێدەکات، بەشداری خەمەکانیان دەبێت، جارەکیان گابرێل گاریسا مارکیز لە پاش لەبوونەوەی نووسینی ڕۆمانەکیدا، زۆر بەکوڵ دەگریا، پرسییان بۆ دەگریت، لە وەڵامدا گوتی پاڵەوانی ڕۆمانەکەم کوشت، سەڵاح شوان نایەوێت تراژیدیایەکەی مارکیز دووبارە بکاتەوە، بە خەمی دڕاندنی ئەو جلانەوە کەسایەتی ئەو منداڵە بکوژێ، پێ بە مانای وشە باوکە، دەیەوێت لەدان و سزای باوکی واقیعی بگۆڕێ بە باوکی ماچ و ئەوین و ئاشتبوونەوە، ڕووتبوونەوەی جل لە دەقی واقعی بگۆڕێ بە جل و پۆشاکی خەیاڵی دەقی میتاگێڕانەوە، لە بەیەکدا چوونی دەق لەنێو واقیع وخەیاڵ دا، ڕووتبوونەوەو جل دا، دەبێتە جێگرەوەی باوکی ڕاستەقینەی منداڵەکە، بە باوکی خەیاڵی قەربووی باوکی واقعی دەکات، هەڵبەت منداڵەکە شاکەسی چیرۆکەکەیە، نیشتەجێی دەقە، نووسەری پۆست مۆدرن بە باوکی خۆی دەزانێ، باوکی ڕاستەقینە بە چەمکی تێگەیشتنی کلاسیکی، بە باوکی خۆی نازانێ، ئەمەش لە تەك گوتاری چیرۆکەکەدا هاوشان و

تێبان، ئەو باوکەی دەق دەمرێنێ خۆی زیندوو دەکاتەوە، دەمەکە مردووە، پەرچەوانەی دەقی پۆست مۆدرنە لە زیندوو بوونەوەی خۆیدا، ئیتر نووسەر ئەوەی نامێنێ، دەمرێت، دەکرێتە دەرەوەی دەق، هەر لە بەر ئەمەشە سەلاح شوان وەك نووسەری میتافیکشن خودگێراو نەرسیسیە، دەتەوێ نەو دەق، داوای ڕۆڵێك بۆ خۆیدەکات، چەند جارێ بۆ نەو چیرۆکەکەدا دەچێتەوە، چۆن بۆ داگیرساندنی جگەرەیەك دەروشاندنەوەی میتاگێڕانەوەی ئاشکراکرد، دەڵێت دەسکارییەکی زۆری دەوێت، بە پێشخستنی کوژاندنەوەی جگەرەکەی، دەسکارییەکەی لە دوو لاوە شکستدێنێ، یەکەم بۆ دەنگە ناسکەکەی زەڕین خانی خۆزانی زنجیرەی زەڕینەکەی بیرەکە ئاڵۆزەکەی بۆ وەدەرنانی خۆی بۆ دەرەوەی دەق، کۆتای پێدە، سەرەتای سەرخستنی چەمکی میتاگێڕانەوە بەدەستدەهێنێ، دووەم ڕەگەزی ژن وەك ڕکابەرێکی سەرسەختی داهێنانی ئەدەب، بە بانگی لەو دنیا جوانەی ئەدەب، دەریدەکاتە دەرەوە، دەیگێڕێتەوە بۆ نەو دنیا ڕۆتینەکەی داکەوتێك، جومگەی کێشەو ململانێ چیرۆکەکەی لەسەر هەڵوەشاندنەوەی بنەماکانی دامەزراندبوو، زۆر بە سادەیی دەڵێت “سامان نایەی تا ئازاد هەڵنەساوە، تۆزی خۆمان بدینە بەر دووشە ساردەکە”چ لا134 گێرلە پەدراوەکانی دەقی بەرهەمهاتوودا، نووسەری ناوەکیلە نمایشێکدا جێگەرەوەی باوکی ڕاستەقینەی منداڵەکەیە، ئەوا لێرەدا لە پاش لابردن و بازدانی بەنێو زەمەنی گێڕانەوەی چیرۆکی یەکەمدا، ئازاد جێگرەوەی منداڵە بە ناوەکەی نەو چیرۆکەکەیە، گەر باوك و دایکی ناوکەیان هێمایێك بە خەسڵەتی پێگەی چینایەتیان دەستنیشانبکات، ئەوا هەردوو منداڵەکە لە هەردوو بارەکەدا دەچەوسێنەوە یەك دەگات بە ئاوەکە دەردەکرێت ناهێڵن ملە لەنەو ماناکانی ژیان دا بکات، لەیدەدرێت، بە ڕووتکردنەوە جل و ناسنامەی پێشێلدەکریت، ئەویتر واتا ئازاد، بەچکە برجواز ناگات بە دووشی ئاوەکە، باوك و دایکی، سامان و زەڕین خانی هاوسەری نایەنەوەت لە خەونە خۆشە بەئاگا بێت، لە ماناکانی ژیان بکات، لە نووستن و نەگەیشتن بەئاو یان بە دەرکردن لەنەو ئاو و لەسەندنەوەی ناسنامە لە نەوەی ئایندە سامان و زەڕین تەزە خۆیان دەدەنە بەر دوشە ساردەکە. لە کەتاییدا سەلاح شوان توانی بە کردەی میتافیکشن جەوەبخاتە سەر دەقەك، بە سەرکەوتووی سەرەتاو کەتایی چیرۆك بەدەستبەنە بەوەی ئاگاداری سەرجەم ڕووداو کردارو دەرهاویشتەکانە، ڕووداو بەنەرە، بە دوای یەکدا دەن هەر ڕووداوەك، ڕووداوەکی تر بە دوای خۆیدا دەنی، بەم جەرە دەروات تا دەگەینە کەتایی چیرۆکەکە، خەسڵەتی ئەم جەرە گێڕانەوەیەلە چیرۆکی ڕیالیستیدا یەقدەداتەوە، کە پەیگیری گێڕانکارییەکانی شوەنکاتە، وەرگر بەبە بگەڕێوە پەی پە نابات، بگەڕێوە یان حەکایەتخوان لە ڕەگای کارەکتەرەکەوە، بابەتە

دەرەكە بە نەو دەق دەگوازرێتەوە، كاردانەوەی لە ناوەوە لە دەرەوە دەبێ، لە هەمانكاتدا دەستی لەنێو ڕایەڵەكانی زەمەندا دەكاتەوە، بە پرۆسەی لابردن دەتوانێ زەمەنی گێڕانەوەلە زەمەنی ڕووداودا پولێنبكات، كاتی دەبینین ئەو كەسایەتییەی گێڕەرەوە بە جێناوی نائامادە ئاماژەی بۆ دەكات، بە گوتاری میتاگێڕانەوە گەمەی گێڕانەوە ئاشكرادەكات، خەیاڵكراوی وەك ڕاستینە نیشاندا پێچەوانەكەشی دروستە، دواجار وەڵامی ئەم پرسیارە بە كراوەی دەق بۆ وەرگر بەجێدەمێنێ، ئایا ئەوەی خوێندرایەوە پەرچەڤی فاكتە یان دەرهاویشتەی خەیاڵێكی ڕووتە یان لێكدانی هەردووكیانە.

كەركووك پوشپەڕی 2024

ژێدەرەكان

1 – سەڵاح شوان – ئەستێرە بەرزە – بابەت كۆمەڵە چیرۆك – چیرۆكی دەم و عەسرانێك – چاپخانەی كارۆ– سلێمانی – لا 130

2 – بەختیار عەلی – دەستەسڕەكەی ئەتیلە – چاپ و بڵاوكردنەوە ناوەندی ڕۆشنبیری ڕەهەند – چاپی یەكەم – سلێمانی – ساڵی 2022 – لا 109

دوو وتار یان لە نادر و خوراسانی هەتا ئێران.. نەوزاد بەندی

لە ڕاستیدا ماوەیەكە بۆم دەركەوتووە نوسین كەڵكی نەماوە، یان ڕاستتر بڵێم؛ سەردەمی نوسین بەسەرچووە، بە تایبەت زۆرینەی ئەوانەی كە دەنوسن خەڵكی نەخۆش و مەگەزی ئاخوڕی دەسەڵاتەكەكانن.. خەڵكی شەقامیش ناخوێننەوە، بیشخوێننەوە، تەنها حونجەی پیتەكان دەكەن و هیچ هەڵوەستەكیان لەلا دروست نابێت، نوسینیش كە هەڵوەست دروست نەكا وەك ئەوە وایە كۆمەڵگا پێ بكەیت له قوماش، كەچی خەڵكەكە ڕووت و عوریان بن.. نەزانن قوماش بۆ داپۆشینە، نەزانن

ڕووت و عوریانیی لە کۆمەڵگای مر□قایەتیدا عەیبەیەکی گەورەیه و دەرچوونە لە خولگەی مر□ق..
سەدان نوسین و وتار دێن و دەچن، تەنانەت حیسابی وەڕینێکیشیان بۆ ناکرێت چونکە کاتێ گوێمان لە وەڕینێک دەبێ، ئاوڕ دەدەینەوە و هۆرمۆنی ئەدرینالین دەڕێژین و ئامادەمان دەکات بۆ ڕاکردن یان هەڵگرتنی بەردێ ..دارێ، بۆ بەرگریکردن..بەڵام هیچ نوسینێ نە ئاوڕ، نە بەرد و نەدار نایەن بە هانایەوە.
بە هەر حا□□ ئ□وەی کە لەم دواییەدا زۆر نائومێدی کردم، ووتاری نوس□رک□یەکی سەیر بوو، کە ڕێگای بەخۆی دابوو لە ڕۆژنامەیەکدا بە حیساب پێنجسەد هەزار خوێنەری هەیە، ووتارێ بنوسێ؛ نوسەر ئازاد و بیری دژ بە ئاخوڕە حیزبییەکان، به نووسەری لوسکە!!! ناو ببات ..
لەوەیش کارەساتبارتر ئەو ڕۆژنامە بە حیساب پێنجسەد هەزار خوێنەری□، سێ ڕۆژ وسێ شەو ئەو ووتاره ناشیرینە سوکەی کە بۆنی قاوشی سینەما هەرزانەکانی جارانی لێدەهات، له تۆپدا بهێڵێتەوە، تا هەمووان ئەم بابەتە سوکە بخوێننەوە کە مکوڕی لەوە دەکات دەعبای نوسەر پاشخانێکی نێربازیی هەیه چونکە جاران وشەی لوسکە و وەلەد و ئەو جۆرە ووشە هەرزانانە ویردی دەمی نێربازەکانی ناو قاوشە هەرزانەکانی سینەما بێ کوالێتیەکانی شار بوون .
بەڵام چی بڵێم کە ناتوانم بە تەواوەتیی تەرکی نوسین بکەم، وەک برادەرێک کە سوێندی خواردبوو مەی نەخواتەوە، دوای هەفتەیەک سەیر دەکات وەزعی تەواو نییە و پێویستی بە مەیخواردنەوەیە، ئەچێتە لای چەند مامۆستای ئایینیی، تا بزانێ گوناه□ نییە سوێندەکەی بخات و دەستبکاتەوە بە مەیخواردنەوە؟ ..مامۆستاکان نازانن چی پێ بڵێن، هەتا مامۆستایەکی ئایینیی عەرەب پێی ئەڵێت : (یابا اشرب .. هو انت في النار.. في النار .. هسه بقت على الحلف ؟)
واتا تۆ کە ئەخۆیتەوە، ئەهلی دۆزەخیت، ئیتر شکاندنی سوێند کەی کێشەیه ؟؟ بڕۆ بخۆرەوە و خەمی سوێندەکەت نەبێ..!!

ووتاری یەکەم :
قادر نادر و مەزهەر خۆراسانیی ..
لە ڕاستیدا ل□م □□زانەدا شەڕە قسە و دیالۆگی پڕ لە قڕ قڕ و جنێودانی ئەو دووانە، زۆر تابلۆی سەیری بیرخستمەوە، کەدیارترینیان شەڕە کەڵەشێر بوو، دڵنیام نزیک یەکتر بوونایه دەموچاوی یەکتریان خوێناویی دەکرد.. کەڵەشێر تەنها دەخوێنێت، ئەو دوانەیش تەنها قسه دەکەن..یەکەمیان دژی د□س□□□اتی کوردییە و بەردەوامە ل□ ب□□اوکردنەوەی گەندەڵییەکانیان .. دووەمیشیان بەردەوامە لە بانگەشەکردن بۆ فرەژنیی بە بێ ئەوەی ئاگای لەوە بێ

زۆرینەی گەنجەکانی میللەتەکەی بەهۆی سیاسەتی برسیکردنی جووت جوامێرەکەوە، نەک فرە ژن، تەنانەت فرە کراسیش واتا لە کراسێک زیاتر ناتوانن بکڕن ..لە هەمان کاتدا دژی ڕێکخراوی ژن و ڕای ژن و هەناسەدانی ژنە و.. ئامادەیە بن□□ن□ بەسەر هەر ژنێکدا..
پەم دووانە ، کە یەکێکیان دوژمنی دەسەڵاتدارانە و ..ئەوەی تریشیان مڵۆزمی ژنانە، لە بازنەی قسە کردن تێ ناپەڕن، واتا تەنها قسە دەکەن.. بۆ نمونە قادر نادر ڕۆژێک سەر ژمێریی لایەنگرەکانی نەکردووە و بیری لەوە نەکردۆتەوە ڕێپێوانێکی هێمن لە سلێمانی یان لە هەولێردا ئەنجام بدات ..چی دەبێ؟ دەتانکوژن؟ با بتانکوژن.. خۆ کورد چارەنووسی یان کوشتنە یان کاسەلێسیی و لەناو کاسەدا خنکان ..
لەو لایشەوە مەزهەر خوراسانی بە حوکمی ئەوەی بڕوانامەی دکتۆرای لە یاسا و دەستووری ئیسلامیدا هەیه وئاگاداری مێژووی ئیسلامە، بۆ یەک چرکەیش بیری لەوە نەکردۆتەوە لە بانگدانی فەرزێکی مزگەوتەکەیدا دێڕی (حي على الجهاد) زیاد بکات لە کاتێکدا چاک دەزانێت لەسەردەمی پێغەمبەرماندا دروودی خوای لەسەر بێ و دوای ئەویش، لەکاتی هەبوونی هەر نادادییەکی دوور و نزیکدا له بانگدانی مزگەوتەکاندا دێڕێک بۆ بانگەکان زیاد دەکرا : (حي على الجهاد) واتا وەرن بۆ شەڕ.
لەو حاڵەتەدا موسوڵمانان، ئەوانەی توانای شەڕیان هەبوو، ئامادە دەبوون و گوێڕایەڵی ئیمام دەبوون ئاخۆ بزانن چ زوڵم و زۆرێکی نزیک و دوور سەری هەڵداوە تاکو بچن زاڵم سەرکوت بکەن و ماف و ئازادی بۆ مەزڵوم بگەڕێننەوە ..
نەخێر، مەزهەر خوراسانیی خۆی لەو دێڕە نەبان و نەزان و بێ ئاگا دەکات و .. زیاتر خەریکی ئایەتی دووان و سیان و چوارەکەیە، بێ ئەوەی ئاگای لەو مەرجە بێ کە دەفەرموێ ئەگەر نەتانتوانی دادپەروەر بن لە نێوان فرە هاوسەرەکانتاندا، ئەوا بۆتان نییە لە یەک هاوسەر زیاترتان هەبێ.
بە هەر حاڵ لەم بە یەکدا پژانەی دوایی نێوان نادر و خوراسانیدا، کە تەنها قسەیه و هیچ یەکێکیان ئامادە نین ڕۆتینی عەیش و نۆشی ڕۆژانەیان نەک بۆ حەڵەب، بۆ هیچ شتێ تێک بدەن، سێ لە دە بۆ نادر و .. حەوت لە دە بۆ خوراسانیی ..
سێ لە دە بۆ نادر، چونکە نابێ هەڵگری بڕوانامەی دکتورای زانستە شەرعییەکان بەو شێوەیه بە نەڕە و تووڕەیی و کەفچاندنەوە دەر بکەوێ و ..ووشەی نەشیاو دەرپەڕێنێ.
حەوت لە دە بۆ خوراسانیی، چونکە ڕاستێکەی کچ توحفەیەکی ناسکە و ئەرکێکی زۆر گەورەی لەسەر شانە کەدایکایەتییە و باشتر وایه لە

ماڵەکەیدا ئارام بگرێ وەک لە قورئاندا ئاماژە دراوە بە ئارامگرتنی هاوسەرەکانی پێغەمبەر لە ماڵەکانیاندا (وقرن في بيوتكن) بەو پێیەی دەرەوەی ماڵ زبر و سەخت و پڕ کێشە و نەهامەتیی و ڕووداوی نەخوازراوە کە تاوانێکی گەورە دەکەین ئەو کائینە ناسک و پڕ هەست و سۆزه ڕاپێچی ئەو ڕوداو و ترسناکیی و ڕەق وتەقییەی دەرەوە بکەین.
ئەوەتا جوانترین و ڕۆمانسیترین ئەکتەری مێژووی سینەما و هۆلیود ، مارلین مەنرۆ، پێش ئەوەی خۆی بکوژێت، نووسراوێک بەجێ دەهێڵێت، تیایدا هاتووە دەڵێت خۆزگە دایکێک بوومایە، لە ماڵێکدا منداڵم بەخێو بکردایە و هیچ ناوبانگێکم نەبووایه و نەناسرامایە.
هەروەها ئەکتەر و بیریارێکی وەک ئەلپاچینۆ دەڵێت : کچان لە ماڵ هاتنە دەرەوە بۆ ئیشکردن، بەو جۆرە نیوەی کوڕان بێ ئیش بوون.. ئەوەیش وایکرد نیوەی کچان هەلی هاوسەرگیریان چنگ نەکەوێ چونکە نیوەی کوڕانیان بێ ئیش کردبوو ، ئایا ئەگەر کچان بگەڕێنەوە ماڵەکانیان و واز لە ئیشی دەرەوە بێنن و کوڕە بە ئیشەکان، ئیشیان دەست بکەوێ و بچنە داخوازیی کچان و خێزان دروست بکەن، باشتر نییە ؟؟
پشتڕاستکردنەوەی بۆچوونی خوراسانیی لە لایەن ئەلپاچینۆوە، وایکرد لەو دەمە بۆڵەیەدا حەوت لە دە بە خوراسانی دابنێین ..چونکە خۆیشم، بە تاقیکردنەوەی دۆخەکە، چەند هاوڕێیەکی ئەتاییستم داوەت کرد، لە ناوەڕاستی کۆبوونەوەکەماندا، پێم وتن : یەک پرسیارتان لێ دەکەم هیوادارم بەو پەڕی ڕاستگۆییەوە وەڵام بدەنەوە، ئایا ئەوە کە کچ و هاوسەر و خوشک و دایکتان بە تەنیا لە ماڵ دەچنە دەرەوە، دڵ و دەروونتان ئارامە؟؟
ماوەیەک ڕامان و بیریان کردەوە، دوایی وەڵامی هەموویان (نەخێر) بوو .. واتا کاتە هاوسەر و کچ و خوشک و دایکیان لە ماڵ دەچنە دەرەوە، ئەمان لە ناخەوە ئارام نین و ئەترسن توشی کارەساتێک بن.

ووتاری دووەمیشم بار و دۆخی ئێران و ئەم شۆڕشە شانۆگەرییەی قوتابخانەی تڕەمپیزمە ..

لە ڕاستیدا من بە گەشت ساڵانە دەچمە کوردستانی ئێران و لەگەڵ هاوڕێکانما پیاسە دەکەین .. گەورەترین دەستکەوت کە ئێرانییەکان بە کورد و فارس و تورک و ئازەرییەوە هەیانە و هەستی پێناکەن، بریتییە لە یەکسانیی و هەرزانیی وزە و پارێزگاریکردنیان لە کولتووری ڕەسەنی باب و باپیریان .. من پێش ئەوەی گەشت بە ئێران بکەم، دوور بە ئەو دەسەڵاتدارە ئایینییە مەزهەبییەی ئێرانم خۆش نەدەویست، بەڵام کە چەند جارێک گەشتم بە کرد، مۆدێرنترین

سیستمی بەڕێوەبردن و حوکمداریم بینی، هەروەها بێ بەزەییترین و دڵسۆزترین و خەمخۆرترین دەسەڵاتم بینی لە تەواوی جیهانی بێ ڕەحم و ماددی و سەرمایەداریی ئەمڕۆی جیهاندا ..لە دەروازەی سنووریی و تێرمینالە و فڕۆکەخانەکانیاندا، ئەفسەر و کارمەندی زۆر بەڕێز و کاربەڕێکەری دڵسۆز کە لە سەدا سەد جیاوازن بە نمونە لەگەڵ ئەوانەی تورکیادا .. فەرموو گەر گەشتی هەردوو وڵاتتان کردووە، خولەکێک چاوتان دابخەن و بەراوردی ئەفسەرێکی تورکیی و ئەفسەرێکی ئێرانیی بکەن لە مامەڵەکردنیاندا ..

پاشان ئەمسەر بۆ ئەوسەری ئێران ئەگەڕێی یەک بازگە نایەتە ڕێگات، یەک چەکدار نابینیت، کەسێک داوای ناسنامە و پاسپۆرتت لێ ناکات..ئەمەیش لە هیچ شوێنێکی دنیای مۆدێرنی ئەمڕۆدا هاوتای نییە.

ئینجا هیچ جۆرە جیاوازییەکی نەتەوایەتیم نەبینی، کورد و تورک و فارس تێکەڵن و بە شار و گوندی یەکتردا دێن و دەچن، هەندێ بە کێشەن ناتوانیت لێکیان جیا بکەیتەوە .

جوانییەکی تری ئێران کە خۆیان هەستی پێناکەن و من هەستی پێ دەکەم، هەمووان ماشێنی بچووک و کەم مەسرەفیان پێیە .. بەوەیش جیاوازیی چینایەتیی نابینی، واتا ئوتومبیل لەوێ هۆکاری گواستنەوەیە، نەک هۆکاری سنگ دەرپەڕاندن و فیز و خۆ نمایشکردن و خۆ فەرزکردن..

لە کوڕ و کچەکانیاندا جوانیی دەبینیت، جیاواز لە تەواوی کوڕ و کچانی ئەمڕۆی هەموو جیهان، کە زیاتر سێکس لە هەڵس و کەوت و پۆشاکیاندا ڕەنگی داوەتەوە.

یەک ساڵ لەناو ئێراندا بخولێرەوە، کاروانی ئوتومبیلی جامڕەش و گرانبەهای سەرۆک و وەزیر و گزیر نابینیت..چونکە ئەوان بەشێکن لە میللەت و وەکو ئەوان ئەژین ..

هەموو وڵاتانی عەرەب و ئیسڕائیل بگەڕێ هەتا سەد ساڵی تریش، نابینیت پزیشکێکی پسپۆڕی دڵ و مولولەکانی دڵ ببێت بە سەرۆک کۆمار ، وەک ئێستا لە ئێراندا پزیشکێکی پسپۆڕی دڵ سەرۆک وەزیرانە .

لە هەموو ڕۆژهەڵاتدا بە ئیسڕائیلیشەوە نابینیت موچەی سەرۆکی زانکۆیەک ئەوپەڕیی دوو ئەوەندەی موچەی کارگوزارێکی زانکۆکە بێ، هەمیشە موچەی سەرۆکی هەر دەزگا و دامەزراوەیەکی ووڵاتانی ڕۆژهەڵات، پێنجا ئەوەندە و زیاتری موچەی کارگوزارێکی ئەو دەزگایانەیە، بەڵام بە چاوی خۆم بینیم موچەی ڕاگری کۆلێژی یاسا لە شاری سنە نزیکەی 37 ملیۆن تمەن بوو لە کاتێکدا موچەی پاسەوانێکی ئەو کۆلێژە 17 ملیۆن تمەن بوو، واتا نزیکەی دوو ئەوەندە، ئەمەیش هەمان سیستمی دانیمارک و فنلەندایە کە نابێ

جیاوازیی زۆر لە نێوان موچەی هاووڵاتیاندا هەبێ بۆ ئەوەی لێکترازان و چینایەتیی زەق نەبێتەوە..
بە شەقامەکانی شارەکانی ئێراندا تێدەپەڕیم، هاوسەرەکان توند قۆڵیان کردبوو بە قۆڵی یەکتردا و دەستی مناڵەکانیشیان گرتبوو، ئەو دیمەنەی کە بە داخەوە لای ئێمە و لە هیچ شوێنێکی تردا بە هیچ جۆرێ نابینرێت.
دوای ئەوە با بێینە سەر کەرتی ووزە.. بە بەرچاوی خۆمەوە شۆفێرەکەمان 33 لیتر بەنزینی سوپەری کڕی بە تەنها هەزار دیناریی چاپی عێراقیی، لە دڵی خۆمدا ووتم وەڵاهی دۆناڵد تڕەمپ ئەم هەرزانیی وزە و بەنزینەی ئێرانی پێ قبوڵ ناکرێ و دوور و نزیک لێیان تێک ئەدا.. ئێ باشە، ئێران ناتوانێ بەنزین بە گران بفرۆشێتەوە بە ڕوسیا و هیند و چین و.. هاووڵاتیەکانی خۆیشی بە دەردی هاووڵاتیانی کوردستانی باشوور ببات؟ ئەتوانێ، بۆچی ناتوانێ.. بەڵام ئەو سیست□م□، سیست□م□کی میللیی خەمخۆری هاووڵاتیانە و هەستی پێ ناکەن هەتا لە دەستیان نەچێت.
لە سەربانی باڵەخانە وخانووەکانی هەموو ئێراندا تانکی ئاو نییە، چونکە ئاو نابڕێ و پێویست ناکات لە تانکیدا هەڵبگیرێت، ئاوێکی پاک و سازگار کە هەمووان ئەیخۆنەوە، نرخەکەیشی زۆر هەرزانە، واتا سێ مانگ تەنها دوو هەزار دیناری چاپی عێراقیی..
لە دڵی خۆمدا ووتم مەحاڵە تڕەمپ بهێڵێ ئەم میللەتە بە خۆڕایی ئەو ئاوە سازگاره بخۆنەوە..
بە هەمان شێوە کارەبا و لولەی گازی سروشتیی بۆ هەموو ما□□ و مزگەوت و دامەزراوەکان ڕاکێشراون بە نرخێکی هەرزان، سێ مانگ چوار یان پێنج هەزار دیناری چاپی خۆمان، هەر بۆیە تەنها من هەستم بەو ئاوەدانیی و گەرم و گوڕییە دەکرد کاتێ لە زستاندا ئەچوویتە هەر مزگەوت و دام و دەزگا و ئوتێل و چێشتخانە و چایخانەیەک، گەرم و گوڕیی حەوانەوەیەکی جەستەیی و دەروونیی پێ دەدایت، ئەو حەوانەوە جەستەیی و دەروونییەی کە لەماوەی شەست ساڵی ژیانمدا لە عێراقدا هەستم پێنەکردووە و هەمیشە سەرمای زستان لە قوتابخانە و زانکۆ و بازاڕ و مزگەوت و هەموو شوێنێک وەک دوپشک پێوەی داوم ..
ئەم خزمەتگوزارییانە، ئێرانییەکان هەستی پێناکەن، هەتا لە دەستیان ئەچێت و ..ئەچنە بازاڕی ئازادی سەرمایەدارییەوە، وایان لێ دێ هەرچی ئەکەن و ئەکۆشن ناتوانن ژوورێک بە زستانا گەرم بکەن و بە هاویندا فێنکی بکەنەوە ..نەوت و گازیان لێ دەدزن و هێشتا قەرزاریشیان دەکەن وەک لای خۆمان.
دوای پەنجا ساڵ تەمەن وزیاتریش، بۆ یەکەمجار تامی هەنگوینی ڕاستیقینەم کرد بە نرخێکی هەرزان .. تامی ڕبەهەنار و دۆشاوی ترێی

ڕاستەقینەم کرد .. بیمەی تەندروستی ڕاستەقینە و دەرمانی ئێرانی زۆر چاک و زۆر هەرزانم بینی ..ووڵاتێکم بینی کە خزمەتگوزارییە سەرەتاییە سەرەکییەکانی ژیان تیایدا بەخۆڕایین و .. لە دەرزییەکی درومانەوە هەتا فڕوکە و کەشتی و شەمەندەفەر خۆیان دروستی دەکەن .. نیوە شەو بە شارەکاندا بگەڕێ، هیچ هەژار و کەمتوانایەک نابینیت لەسەر شەقام کەوتبێ و بەجێمابێ، وەک لە ناوەندی شارەکانی خۆمان و هەموو وڵاتانی جیهاندا ئەبینرێن و هیچ کەسێک خۆیانیان تێ ناگەیەنێت.
لە دڵی خۆمدا ووتم وەڵاهی داڵە سوری کۆشکی سپی پێی قوت ناچێت هێشتا ملیۆن کەس لەو بەهەشتەدا بژین ..
لە ئێراندا ڕاستە موچەی هاووڵاتیان کەمە، بەڵام هەمووان ئەژین.. کاتێ موچە زۆر بێ، گرانیی سەرهەڵدەدات، دەوڵەمەندبوونی لە پێ و هەژار کەوتنی لە پێ پەیدا دەبێ، لە ناکاو پارە ئەبێ بە هەموو شتێ، لە کاتێکدا پارە شتێکە نەک هەموو شتێ..جوانترین ساتەکانی تەمەن ئەو کاتانەن کە پارە بە زەحمەت پەیدا دەکرێت، بۆ ئەوەی خەڵکەکە بژین نەک لە دەریای پارەدا نوقووم بن.
ئینجا بیهێنەرە پێش چاوی خۆت، ئەگەر دۆخەکە پێچەوانە بووایە، واتا کوردستانی ڕۆژهەڵات هەرێمێکی سەربەخۆ بووایە، ئایا عێراق ئەیهێشت کوردانی ڕۆژهەڵات بە خۆڕایی و بێ قیزە بێنە عێراقەوە؟
تەنها گەشت لە مێژوودا کە هەرزانتر ئەکەوێ لەسەرت تا مانەوە لە ووڵاتەکەی خۆتا، گەشتکردنە بۆ کۆماری ئیسلامیی ئێران، ئەوەیش ئەبوو لە کتێبی گینزا تۆمار بکرایە.
ئەو بەهەشتە تەنها من هەستم پێدەکرد و قوڵ قوڵ بۆم ئەڕوانی و چێژم لێ وەردەگرت .. هیچ پێنج شەممەیەک نەبووە بە هاوڕێکانم نەڵێم : چۆنە سەردانێکی تری وڵاتی ئارامیی و هێمنیی و ڕەسەنایەتیی و هەرزانیی ئێران بکەین؟
هیوادارم سیستمی حوکمی ئێران نەشێوێت، لێیان تێک نەچێ، جوانترین سیستمی کۆمەڵایەتیی و ئیداریی و کولتوریی لە دنیادا هەرەس نەهێنێ، ئەگینا جارێکی تر دروست نابێتەوە ..ئەگینا ئێرانییەکان کەڵەک بە ئەژنۆ ئەشکێنن و بۆ هەتا هەتایە ووزەی نیشتمانیی و بەرهەمی ناوخۆ و ڕەسەنایەتیی لە دەستدەدەن، ئێمەیش ئیتر ناتوانین پێنج شەممانێک بەڕێین لە شارێکی ئارام و هێمندا، قوڵ قوڵ بە کولتوور و ڕەسەنایەتیی و یاسا و دادپەروەریی بڕوانین.

حوکمڕانی پارتیی و یەکێتی ئەندازیاری شکستخواردووی سەرکوتکاری!.. ڕێبوار یاسین فەتاح

نهێنی مووچەی مانگەکانی ١١و ١٢ی(ساڵی ٢٠٢٥)

مووچەی مانگەکانی (١١ و ١٢) خراوەتە ئەستۆی حکومەتی هەرێم و پێویستە لە پارەی فرۆشراوی نەوت بیدات!
وەزارەتی دارایی فیدراڵ هەموو ئەو نەوتەی لە (٢٣/ ٣ / ٢٠٢٣ تا ٢٧/ ٩/ ٢٠٢٥)
هەرێمی کوردستان بە تەنکەرو پاڵاوگە فرۆشتوویەتی لەسەر بودجەی هەرێمی کوردستان ئەژمار کردووە، بەهۆیەوە بڕی نزیکەی (١٠ ترلیۆن) دیناری لەسەر هەرێمی کوردستان ئەژمار کردووە کە بەشی زیاتر لە مووچەی (١٠ مانگ) دەکات!
کابینەی نۆیەمی حکومەتی ماوە بەسەرچوو لە ڕاگرتنی فرۆشتنی نەوت بۆ بەری تا ڕادەستکردنی نەوت بە سۆمۆ، بە ماوەی (٣٠ مانگ) هەموو ڕۆژێک نزیکەی (٣٢٠ هەزار) بەرمیل نەوتی بە تەنکەرو پاڵاوگە فرۆشتووە کە نزیکەی (٢٨٨ ملیۆن) بەرمیلە، داهاتەکەشی نەدراوەتە وازارەتی دارایی هەرێم و نەشدراوەتە بەغدا، بۆیە بەغداش ئەو نەوتەی هەموو بە نزیکەی (١٠ ترلیۆن) دینار لەسەر هەرێمی کوردستان خەمڵاندووەو لە بودجەو مووچەی هەرێمی کوردستان داشکاندووە!
بە پێی نووسراوی ژمارە (١٤٥٠٢) وەزارەتی دارایی فیدراڵ لە (٢٨/ ٥/ ٢٠٢٥) کە لە ڕێگەی نوێنەرایەتی حکومەتی هەرێمەوە ئاراستەی سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیرانی هەرێم کراوە، وەزارەتی دارایی فیدراڵ پێی وایە هیچ پارەیەک بۆ مووچەی کوردستان نەماوە، شەش مانگی ئەمساڵیش لەسەر بنەمای ڕێککەوتنی هەردوو حکومەت بۆ ڕادەستکردنی نەوت بە سۆمۆو بڕیاری سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیرانی فیدراڵ نەدراوە، ئەگەرنا وەزارەتی دارایی فیدراڵ سورە لەسەر بۆچوونەکەی، ئەم بۆچوونەشیان پاڵپشتە بە ڕاپۆرتێکی هاوبەشی هەردوو دیوانی چاودیری هەرێمی کوردستان و فیدراڵ!

بەداخەوە وەزارەتی دارایی هەرێم ئەم ڕاستییە بە خەڵک ناڵێت، لە کاتێکدا خودی وەزارەتی دارایی و خەزێنەی گشتی یەک دینار لە پارەی ئەو نەوتە فرۆشراوەی بە تانکەرو پاڵاوگە بۆ نەگەڕاوەتەوە!
ئەگەر بەرپرسانی حکومەتی هەرێم بەتایبەت چوار وەزیرە کوردەکەی نوێنەری هەرێمی کوردستان لە حکومەتی فیدراڵ پێیان وایە ئەمە ستەمەو بەغدا لە کوردستانی دەکات بۆچی لە کۆبوونەوەی ئەنجومەنی وەزیران هیچیان نەوت؟ بۆچی ڕێگەچارەیەکیان نەخستەڕوو بۆ پابەندی بەغدا بە خەرجکردنی ئەو دوو مووچەیە؟ بە داوای ڕێگە چارەیەکیان نەکرد بە نەفەوتانی ئەو دوو مووچەیەو دۆزینەوەی ڕێگەچارەیەک نە زامنکردنی خەرجکردنی لە (٢٠٢٦)؟
ئێستا بەرپرسیاری چارەنووسی ئەو دوو مووچەیە ڕوونە کە لای حکومەتی هەرێم و بەرپرسانی دەسەڵاتە، ئەویش یان حکومەتە ماوەبەسەرچووەکەیان لە پارەی فرۆشتنی سێ ساڵەی ڕابردووی نەوت ئەو دوو مووچەیە بدات، یان فشار بکات بەغدا ڕێگەیەک بە خەرجکردنیان لە (٢٠٢٦) بدۆزێتەوە!
خەرجنەکردن و دواخستن و لێبڕین و پاشکەوتی مووچە، نەریتی نەگریسی یانزە ساڵەی هەردوو کابینەی هەشتەم و نۆیەمی حکومەتی لایەنەکانی دەسەڵاتە، ستەمەکە بەردەوام لە خەڵکی کوردستان و مووچەخۆران دەکرێت!
ئەگەر حکومەتی کاربەڕێکەری هەرێم پێنەدانی دوو مووچەی ئەمساڵ دەخاتە ئەستۆی حکومەتی عێراقی، ئەی بۆچی خۆی مووچەی ٣٧٩٣٣ مامۆستای گرێبەستی پەروەردە و ٤١٠٠ مامۆستای گرێبەستی خوێندنی باڵا دابین ناکات لەکاتێکدا کە مووچەی ئەم مامۆستایانە لەسەر داهاتی ناوخۆیەو سەرجەم پارەکەی تەنها ٢٤ ملیار دینارە بۆ هەر مانگێک کە پارەی چەند کاتژمێرێکە لەداهاتی ناوخۆ.
چۆن لە کابینەی نۆیەم، ڕێژەی هەژاریی و برسێتی زیادیکرد؟
چەند ڕێژەیەک لەمەوپێش لە کەناڵێکی تەلەفزیۆنیەوە باسي لە رێژەی هەژاریی کرد لە کوردستان، وتي ئەگەر نرخی کارەبا بەمجۆرە بەرز بکرێتەوە، کە کارەبا بە (١٠٠,٠٠٠) خێزان دابین دەکات کە لە خوار هێڵی هەژارییەوەن؟ لە ڕاستیدا پاش پیاچوونەوە بە ژمارەکان، بەم دەرکەوت ژمارەکە لەوە زیاترە باسي کردووە، بۆیە بە پێویستم زانی لەم وتارەدا بە وردی تیشک بخەمە سەر ڕێژەی هەژاریی لە کوردستان:
یەک/ ڕێژەی هەژاریی چەندە؟
بە پێی نوێترین ڕووپێویی فەرمییەکانی هەژاریی، ڕێژەی هەژاریی لە ماوەی تەمەنی کابینەی نۆیەم بۆ (١٠%) بەرزبووەتەوە، لە کاتێکدا لە ساڵی (٢٠١٨) ڕێژەی هەژاریی لە کوردستان (٦%) بوو! واتە چوار پلە خەڵک زیاتر هاتووەتە نێو هێڵی هەژارییەوە!

بە پێی ڕووپێوییە فەرمییەکان کە وەزارەتەکانی پلاندانانی عێراق و هەرێمی کوردستان بە هاوکاری بانکی دەولی ئەنجامیانداوە، لە ساڵی (٢٠١٨)، ڕێژەی هەژاریی لە کوردستان تەنها (٦%) بووە کە دەکاتە (٣٤٦,٥٠٠) هاووڵاتی لە چوارچێوەی نزیکەی (٦٩,٣٠٠) خێزاندا، بە پێی ژمارەی دانیشتووانی ساڵی (٢٠١٨) کە (٥,٧٧٥,٠٤٣) کەس بووە.
بەڵام بە پێی تازەترین ڕووپێوی، پاش پێنج ساڵ لە تەمەنی کابینەی نۆیەم، ڕێژەی هەژاریی بەرزبووەتەوە بۆ (١٠%) کە دەکاتە (٦٣٧,٠٦٦) هاووڵاتی، لە چوارچێوەی (١٢٧,٤١٣) خێزاندا.
دوو/ هەژاریی چییە؟
دەرهەنانی ڕێژەی هەژاریی بابەتێکی پیشەیی زانستییە، پشت بە چەند پێوەرێک دەبەستێت، هەروەها پەیوەستی بە ڕووپێوی مەیدانی هەیە، بەڵام هەموو پێوەرەکان کۆکن لەسەر چەند پێوەرێک کە پەیوەندییان بە دەخی کۆمەڵایەتی و ئابوری و پەروەردەیی و تەندروستییەوە هەیە، واتە بە ئەوەی هاووڵاتییەک لەسەروو هێڵی هەژارییەوە بێت، پەیوەستە لانیکەمی پێداویستی خواردن و شوێنی مانەوەی شایستەو دەستگەیشتن بە پەروەردەو تەندروستی هەبێت، تا بتوانێت لانیکەمی پێداویستییەکانی بە ژیانێکی ئاسایی بەدەست بهێنێت.
سێ/ چۆن هێڵی هەژاریی دەستنیشان دەکرێت؟
بە چەند ڕێگەیەکی جیا جیا هێڵی هەژاریی لە هەر وڵاتێکدا دیاریی دەکرێت، پاشان هەر تاک یان خێزانێک کەوتە خوار ئەو هێڵەوە ئەوە بە هەژار ئەژمار دەکرێت، هێڵی هەژاریش دەکرێت لەسەر بنەمای داهاتی تاک یان خەرجی تاک دەستنیشان بکرێت بە ڕەچاوکردنی ناوەندی ئاستی بژێوی بۆ هەر تاک یان خێزانێک.
بە پێی ستانداردێک کە لەلایەن ڕێکخراوی هاریکاریی ئابوری و یەکێتی ئەوروپاوە پەیڕەو دەکرێت، هێڵی هەژاریی لەسەر بنەمای ئاستی داهاتی تاک دەستنیشان دەکرێت بە ڕێژەی (٦٠%) لە داهاتی خێزان.
بە پێی ڕوپێوییەکان، ئاستی هێڵی هەژاریی لە کوردستان بە (١٣٧,٠٠٠) دینار بۆ تاک دەستنیشانکراوە، واتە بۆ خێزانێکی پێنج کەسی (٦٨٥,٠٠٠) دینار، واتە هەر تاکێک لە (١٣٧ هەزار) دینار کەمتریی هەبێت و هەر خێزانێکی پێنج کەسی مانگانە داهاتەکەی کەمتر بێت لە (٦٨٥ هەزار) دینار، ئەوە دەکەونە خوار هێڵی هەژارییەوە، واتە ناتوانن لانی کەمی پێداویستییە بنەڕەتییەکانی ژیانیان دابین بکەن.
لە ئێستیدا ئەمە مانای ئەوە نییە کە هەر خێزانێک لەسەروو (٦٨٥ هەزار) دینارەوە داهاتی هەیە چ مووچە یان کارو کاسبێت، ئیتر ئەو خێزان خۆش دەژییی، نەخێر، بەڵکو پێداویستی ژیانێکی ئاسایی لە کوردستان لە ناوەندی شارەکان بریتییە لە (١,٢٥٠,٠٠٠) بۆ خێزانێکی

پێنج کەسی، واتە هەر خێزانێک بیەوێت بە ژیانێکی ئاسایی بژی، پێویستە داهاتی خێزان لە (١,٢٥٠,٠٠٠) دینار زیاتر بێت، ئەگەرنا ناتوانێت پێداویستییە سەرەکییەکانی بە پێی پێوەرە کۆمەڵایەتی و ئابورییەکان دابین بکات، کە من پێم وایە تەنانەت ئەو خێزانانەی مووچەشیان هەیە ژمارەیەکی زۆریان ناگەنە ئەم ئاستە.

چوار/ هەژارەکان کێن؟

ئەگەرچی نیشانەیەکی تایبەت نییە بە ناسینەوەی بە پۆلێنکردنی خێزانی هەژار، بەڵام بە شێوەیەکی گشتی زۆرینەی هەژارەکان لە کوردستان بریتین لە (کەمئەندامان بە تایبەت ئەوانەی سەرۆک خێزانن، منداڵانی بێ سەرپەرشت و ئەو ئافرەتانەی هاوسەرەکانیان لەدەست داوە، بەساڵاچووان و پەککەوتەکان، نەخۆشانی درێژخایەن، کرێکارانی کاری ڕۆژانە، بێکارەکان، ئەو ئافرەتانەی هاوسەرەکانیان حکومدراون)، ناڵێن هەموو ئەمانە هەژارەکانن، بەڵکو زۆرینەی هەژارەکان لەناو ئەم پۆلێنە لە خەڵکن.

پێنج/ حکومەت چی بۆ هەژارەکان دەکات؟

تا ساڵی (٢٠١٥)، مانگانە بڕە پارەیەکی کەم (١٥٠ هەزار) دینار لە چوارچێوەی تۆڕی پاراستنی کۆمەڵایەتی بەناوی (مووچەی چاودێری خێزان) دەدرا بە خێزانە هەژارەکان، بەڵام لە ساڵی ٢٠١٦ ەوە بە پاساوی چاکسازی لە لیستەکانیان ئەو مووچەیە ڕاگیراو تا ئێستا ئەو هاوکارییە بچوکە بە هەژارەکان دەستی پێ نەکردووەتەوە، بەیەوە ئەوەی جێگەی سەرنجەو بەداخەوە بە زۆرینەی کۆمەڵگە لێی بێئاگان ئەوەیە کە حکومەت لە کوردستان هیچ شتێک بە هەژارەکان ناکات، تەنانەت بە یەک دیناریش هاوکارییان ناکات بە پێچەوانەی عێراق کە نزیکەی پێنج ملیۆن خێزان تۆمارن لە تۆڕی پاراستنی کۆمەڵایەتی و مانگانە لە نێوان (٢٠٠ تا ٤٠٠ هەزار) دینار هاوکاریی دارایی دەکرێن.

شەش/ بۆچی هەژاریی لە کابینەی نۆیەم زیادی کرد؟

ژمارەیەکی زۆر هۆکار بوونە هۆی بەرزبوونەوەی هەژاریی لە کوردستان، دەکرێت بەمجۆرە ئاماژەیان پێبدەین:

١ـ نەبوونی هیچ هاوکارییەک بۆ خەڵکی هەژار، نە دارایی بە کاش و نە هیچ جۆرە پێداویستییەکی ژیان.

٢ـ دواکەوتنی بەردەوامی مووچەو دابەش نەکردنی هەندێک مانگ لە ساڵێکدا.

٣ـ زیادکردنی باج و کرێی خزمەتگوزاریی (ڕسومات) لە زۆر بوار (وا ئێستەش دەیانەوێت کارەبا لەسەر هاووڵاتیان گران بکەن!).

حەوت/ چی بکرێت؟

لە ڕاستیدا ئەوەی وایکردووە کە نابینین خەڵک لەسەر شەقامەکان لە

برسا بمرێت، تەنها چاکی و باشی کۆمەڵگەکەیە، کە خێرخوازان و چاکەکاران و دەیان گروپ و ڕێکخراو بەردەوام هاوکاری بە هەژارەکان کە دەکەنەوەو بەسەریاندا دابەشی دەکەن، ئەگەرنا دۆخەکە زۆر خراپتر بوو لەوەی ئێستە، بەڵام ئەگەر بە زوویی بیر لە چارەسەرێک بۆ هەژاری نەکرێتەوە، ئەوە دوور نییە لە چەند ساڵی ئایندەدا کوردستان ڕووبەڕووی دۆخێکی خراپتری هەژاری ببێتەوە، بۆیە پێویستە زۆر بە زوویی ئەم هەنگاوانە بگیرێتەبەر:

١ـ دابینکردنی هاوکاری دارایی بە هەژارەکان بە پێی زانیاری و تۆمارکردنیان لە ڕێگەی فەرمانگەکانی وەزارەتی کاروباری کۆمەڵایەتییەوە، هاوشێوەی عێراق و زۆرینەی وڵاتانی دونیا کە هاوکاریی مانگانەیان بۆ خانەوادە هەژارەکان هەیە بە بەرانبەر.

٢ـ هەڵوەشاندنەوەی هەموو ئەو باج و ڕسوماتە نایاساییانەی کە لە ماوەی پێنج ساڵی ڕابردوو زیاد کران.

٣ـ دابینکردنی مووچەی مووچەخۆران هەموو مانگێک، لە کاتی خۆیدا، بەبێ لێبڕین، بەبێ دواخستن، هەمو.

٤ـ پشتیوانیکردنی گەنجان بۆ دامەزراندن یان دۆزینەوەی هەلی کار بەیان یان پشتیوانی دارایی بۆ دروستکردنی پڕۆژەی بچوک تایبەت بە خۆیان بە قەرزی درێژخایەن بەبێ خستنەسەری هیچ زیادەیەک.

ڕێبوار یاسین فەتاح

خوێندنەوەیەک بۆ ڕۆمانی دەفتەری هەورەبانەکە.. ڕەزا شوان

ڕۆمانی (دەفتەری هەورەبانەکە) لە نووسینی، نووسەر مامۆستا (زیاد ڕەشاد قادر)ە.

لە ساڵی (٢٠٢٥) لە چاپخانەی (هەقی) لە هەولێر (٥٠٠) دانەی لێ چاپکراوە.

دەفتەری هەورەبانەکە، کورتە ڕۆمانێکە لە (١٥) بەشی کورتدا. لەسەری نووسیوێتی ڕۆمان بۆ مێرد منداڵان. بە وێنەکانییەوە

(٩٨) لاپەڕەیە. مامۆستا زیاد بە (پی دی ئێف) رۆمانەکەی بۆم نارد. وێنەکانی ناوەوەی نەهاتوون. تا بزانم کوالیتیان چۆنن. ئایا گونجاون یا نەگونجاون لەگەڵ ناوەڕۆکی رۆمانەکەدا..

سەرەتا پێ بە دڵ، پیرۆزبایی و دەستخۆشی لە مامۆستا زیاد رەشاد دەکەم. کە بەم بەرھەمە وێژەییەی، ناوی چووە لیستی رۆماننووسانی مەردمنداڵانی کوردمان. چاوەنواری رۆمانی تری لێدەکەین و ھەوای پێشکەوتن و سەرکەوتنی بۆ دەخوازم.

من وەک خوێنەرێک نەک رەخنەگرێک، حەزدەکەم، چەند سەرنج و تێبینییەک دەربارەی رۆمانی (دەفتەری ھەورەبانەکە) بخەمەڕوو. کە گوزارشتن لەدیدگای من.

بەپێی مەرج و بنەماکان و رەگەزەکانی ستانداردی رۆمان بۆ مەردمنداڵان، رۆمانی ھەورەبانەکە زۆربەی مەرجە سەرەکییەکانی رۆمانی تێدایە. شایەنی ئەوەیە کە بە رۆمان بناسرێت. بە بۆچوونی من، دەفتەری ھەورەبانەکە رۆمانێکی ریالیستی پەروەردەیی و فێرکاری و کۆمەڵایەتییە. وەک نووسەر لە وتەی پێشەکی رۆمانەکەیدا نووسیوەتی، پێش چاپکردنی پێشانی نووسەران (سابیر رەشید) و (رۆستەم خامۆش)ی داون و سوودی لە سەرنج و تێبینییەکانیان وەرگرتووە. ئەگەر ھەر ئەو کاتەش بۆ منی بناردایە، پێویستیی بەم تێبینی و سەرنجانەی ئێستام نەدەکرد.

کارەکتەرە سەرەکییەکانی رۆمانی دەفتەری ھەورەبانەکە (شەرزاد ـ تەمەن شەست و پێنج ساڵ ـ مامۆستای خانەنشین)، (رۆمان. کچەزای مامۆستا شەرزاد، دەرچووە بۆ پۆلی حەوتی بنەڕەتی)، (بەشە خاڵۆزا و ھاوڕێ و ھاوتەمەنی رۆمان ـ دەرچووە بۆ پۆلی حەوتی بنەڕەتی)، (ئەلا ـ خوشکی رۆمانە ـ تەمەنی ھەشت ساڵە ـ دەرچووە بۆ پۆلی سێی بنەڕەتی)، (بەری ـ خوشکی بەشەیە و ھاوڕێی ئەلایە ـ ھەشت ساڵە ـ دەرچووە بۆ پۆلی سێی بنەڕەتی). چەند کارەکتەرێکی تریش رۆڵی لاوەکیان ھەیە.

رۆمانەکە لە خێزانێک و لە ماڵێکدا چڕبووتە، کە ماڵی باپیرەیە. سەربردەی ژیانی لە قۆناغی قوتابخانەی سەرەتایی بە نەوەکانی (رۆمان، بەشە، بەری، ئەلا) دەگێڕێتەوە.

شوێنی سەرەکی: ماڵی باپیرە، قوتابخانەی سەرەتایی گوندێک، شاری ھەولێر.

من پێموایە دەبوایە رۆماننووس، تەمەنی بەری و ئەلای لە (١١ بۆ ١٢) ساڵ دابنایە. چونکە رۆمان بۆ تەمەنی (٨) ساڵ نانووسرێت،

ئەگەرچی بە زمانێکی ساکار و ئاسان نووسیوەتی و رووداوەکانی بە زۆری لە شێوەی کورتە چیرۆکەدان. بەڵام دەرچووی پۆلی دووی بنەڕەتی هێشتا بە تەواوی و بە خێرایی فێری خوێندنەوە نەبوونە، لە پەرتووکی خوێندنەوەی کوردی بۆ پۆلی دووەم. چەند چیرۆک و هۆنراوە و پەخشانێکی سووک و کورتی لەخۆگرتوون. هێشتا ئاشنای گۆڤارەکانی منداڵان و هۆنراوە و چیرۆکە چاپکراوەکان نەبوونە و ئاسۆی خەیاڵ و تێگەیشتن و وەرگرتن و فەرهەنگی وشە و رستەسازییەکانیان سنووردارن. بە زۆریشی هێشتا لە قۆناخێکی خەیاڵیدا. زیاتر هۆگری یاری و شادی و گوێگرتن لە کورتە چیرۆکی خەیاڵی "ئەفسانەیی"ن..

پێموایە هەندێک لە پرسیار و رستەکان، کە بە ناوی بەری و ئەلا وە کراوان و وتراون. زیادەڕۆییان تێدایە و بۆ ئەو تەمەنە گونجاو نین. راستە کە منداڵانی ئەمڕۆ، چاوکراوە و زۆرزانن، نەوەی شۆڕشی تەکنەلۆژیا و دیجیتاڵین. بەڵام پێویستە بەپێی قۆناغەکانی تەمەنیان و ئاسۆی خەیاڵ و فەرهەنگی زمانیان، مامەڵەیان لەگەڵدا بکرێت. ئەو بابەتانەی بۆ منداڵانی دوانزە و سیانزە ساڵان گونجاون، بۆ منداڵانی هەشت و نۆ ساڵان گونجاونین. بە پێچەوانەشەوە.
بۆیە دەڵێم خۆزگە مامۆستا، تەمەنی هەر چوار منداڵەکەی لە نێوان (١٢ – بۆ – ١٣) ساڵان دابنیایە. لە یەکترەوە نزیک دەبوون. چونکە یەکێک لە مەرجەکانی رۆمان بۆ مێردمنداڵان، گونجانەتی لەگەڵ ئەو قۆناغە تەمەنەدا. بۆیە دەبینین رۆمانووس بە ئەوەی وا نیشانی بدات، کە بۆ منداڵانی بچووکیش شیاوە. ئاستێکی سادە و ساکاری بە رۆمانەکەی بەخشیوە.
شێوازی گێرانەوەی رۆمانەکە، باشە. بە شێوەیەکی زنجیرەی کورتە چیرۆکی بەیەکەوە بەستراوی نیوان بەشەکانەتی. شێواز و تەکنیکی داڕشتنەکەی باشن. نووسەر بە گشتی زمانێکی ساکاری لە داڕشتنی رۆمانەکەیدا بەکارهێناوە.

رۆمانەکە کۆمەڵێک پەیامی پەروەردەیی و کۆمەڵایەتی و رەوشتی و وانەی زانیاری لەخۆگرتووە. رابردووی بەم سەردەمەوە گرێ داوە و درێژەی بە گۆڕانکارییەکانی ژیان داوە. دەیەوێت بە مێردمنداڵان بڵێت گۆڕانکاری و داهێنان درێژەیان هەیە.
بەداخەوە کە تا ئەمڕۆ نەبووینە بە خاوەنی زمانێکی ستانداردی یەکگرتووی نووسینی کوردی. بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا بەشی هەرە زۆری نووسەرانمان بە زمانێکی نزیک لە ستاندارد دەنووسن، دوور لە

شێوە دیالێکت و لە زمان و لە وشەی ناوچەیی.

مامۆستا ک□م□□ک وشەی تایبەت بە هەولێری بەکارهێناوە، بۆ نموون (چێڵ، چار، ئەنگۆ، کێهەنگیان، بالیف، چیر، پلە،… هتد) بەڵام گەر بینووسیایە (مانگا، چوار، ئێوە، کامیان، سەرین، جیڕ، پوور، … هتد) منداڵانی هەموو کوردستان لێیان تێدەگەن. کێشە نییە ئەگەر بە زارەکی و لە گفتوگۆدا بە هەر دیالێکتیکی کوردی قسە بکەین. بەڵام باشتر وایە زمانی نووسین و خوێندنەوەمان یەکبێت.

مامۆستا ک□م□□ک وشەی عەرەبی بەکار هێناوە، لە کاتێکدا بەرانبەر بەو وشانە، وشەی رەسەنی کوردیمان هەیە. بۆچی پێمان شەرم ب□□ت، کە لە جێی ئەم وشە عەرەبیانە (ئەدەب، شیعر، شاعیر، دەرس، قەڵەم. دەفتەر، رەسمییەکان، عادەتی، لەفە، سەفەر، خەستەخانە (تورکییە)، دەقیقە، سەعات، سایەق،… هتد) ئەم وشە کوردییانەمان بەکار بێنین (وێژە، هۆنراوە – هەڵبەست، هۆنراوەنووس، هۆزانقان، وانە، پێنووس، تیانووس، فەرمییەکان، نەریتی، لوولە، گەشت، نەخۆشخانە، خوولەک، کاتژمێر، شۆفێر،… هتد) بەڵام ئەگەر وشەی کوردییان بەرانبەر نەبێت، ناچارین وشەی بێگانە بەکاربهێنین وەک (تەلەڤزیۆن، رۆمان، ئۆپەرێت، ئۆتۆمبێل، زەڕافە، فیل، پاسپۆرت، تاکسی، رۆبۆت، پاتری، هتد). چەند جوانە کە وشەی (خواردنگە) ی لەجێی وشەی مەتعەم و ریستۆران بەکارت هێناوە.

مامۆستا باسی ئەوە دەکات، گوایە لە قوتابخانەی گوندەکەیان (شیر، سەموون، پەنیر) بە قوتابییەکان دەدران، لەو سەردەمە و ئێستاش خواردن بە قوتابییەکانی گوندەکان نەدراوە و نادرێت، تەنها لە شارەکاندا، بە قوتابیانی ئەو قوتابخانانە دەدران، کە لە گەڕەکە هەژار نشینەکاندا بوون. نەک بە هەموو قوتابخانەکان.

رۆمانوس لە رووداوێکی رۆمانەکەیدا، باسی باڵندەی (ماکای – پیکا پیکا) کردووە. کە شت دەڕفێنی و ل□ ه□□لانەکەیدا دەیانشارێتەوە. (نووسەر: ئەو باڵندەیە لە کوردستاندا، ناوێکی تری هەیە (قەلەباچکە) یان (قشقەڵە، قەلەبازەڵە، قشقەل، قەلانجە، قشقەڕە) مەلێکە، کەمێک لە کۆتر گەورەترە و رەش و سپییە و کلکی درێژە و بە قونە قون دەڕوات. پیاوێک لە کۆیە دانەیەکی ماڵی کردبوو، فێری چەند وشەیەکی کوردیی کردبوو. ئەم باڵندەیە سوود و زیانی هەیە. تۆوی بادەم و تۆوی تر لە شاخەکان لەناو خ□□□دا دەشارێتەوە، بەشێکی

زۆریان سەوزدەبن. زیانیشیان بۆ دار میوەکان هەیە، گوڵ و بەرەکانیان دەخۆن. حەزیش ناکەن باڵندەی تر لە ناوچەکەیاندا هەبێت. زۆر جار باڵندەی بچووکتر لە خۆیان دەکوژن). مامۆستا ناهید ناوی ئەو باڵندەیەی بیستووە. ئەی ڕۆمانووس بۆ بەڕێوەبەری قوتابخانەکەی گەل کردووە و ناوی ماکپای نەبیستووە؟ لە کاتەکەدا لەو سەردەمەدا، ئەو مامۆستایەی لێهاتوو و هۆشیار نەبوایە، ناکرایە بەڕێوەبەری قوتابخانە.

لەو سەردەمەدا، مامۆستا شەرزاد لە گوندەکەیان قوتابی بووە، واتە نزیکەی (٥٨) ساڵ بەر لە ئێستا بووە، ئەو سەردەمە مامۆستای ئافرەت بە وانە وتنەوە لە قوتابخانەکانی کوڕان، نانێران بۆ تایبەتیش بۆ گوندەکان. تەنانەت لە شارەکانیشدا قوتابخانەی تێکەڵ بە دەگمەن هەبوون. ئیتر نازانم چۆن مامۆستا رووناک، مامۆستای ئەو گوندە بووە؟

شەرزاد، کە لە پۆلی سێ دەرچووە، لە کاتی یاریکردن لەبەردەم ماڵیاندا، لە گوندەکەیان دا، لەبەر ئەوەی پێخاوس بووە، لەتە شووشە یان شتێکی تر پێی بڕیوە.

قوتابییەک لە پۆلی سێ دەرچووبێت چۆن پێڵاوی نییە؟ ئەی ئەو شەوەی کە بەیانی بۆ شار چوون، جلوبەرگ و پێڵاوەکانی لای خۆی دادنابوون، کەواتە پێڵاوی هەبووە.

باسکردنی کاوێژکردنی چێڵ — مانگا، و ژوورەکانی گەدەی، سێلولۆز، ئەنزیمەکانی هەرسکردن، تەکنەلۆژیا، لەسەر زەمینی واقیعدا جێبەجێ بکرێت، هەر مەرەکەبی سەر کاغەزە، ئەم رستەگەل و زاراوانە، لە ئاستی بیر و تێگەیشتن و وەرگرتنی بەری و ئەلای هەشت ساڵان نیین.

لەم بڕگەیدا ئاستی کارەکتەری سەرەکی شەرزاد دێنێتە خوارەوە، کە دوو سێ کەڕان بە دوای پشیلە ڕەشەکەدا دەڕوات. راستە بابەتی کۆمیدی لە ڕۆمانی منداڵان گرنگە. بەڵام پێویستە بە شێوەیەکی دروست بەکاربهێنرێت. ئەوەیان تا رادەیەک بە پێکەنین ئەشە کە شەرزاد، لە یەکەم ڕۆژی چوونی بۆ قوتابخانە، لاستیکی سڕینەوەی نووسین و پێنووسی وەرگرت. وای زانی کە لاستیکی سڕینەوەی نووسین بنێشتە، خستییە دەمییەوە دەستی بە جوینی کرد. ئەمە هەر بۆ ئەوەی قوتابییەکان پێبکەنن.

پێموایە ئەمەش لە شوێنی خۆیدا نییە. چونکە برا و خوشکە لەخۆ گەورەترەکەی، پێش شەرزاد لە قوتابخانە بوون، بێگومان لە ماڵەوەدا لاستیکی سڕینەوەی نووسینیان بەکارهێناوە، لەوانەیە چەندین جار شەرزاد لاستیکی سڕینەوەی نووسینی بەدەست خوشک و

براکەیەوە بینی بێت. لێرەدا شتێکی تریش جێی پرسیارە؟
لە هیچ شوێنێکی رۆمانەکەی باسی لەوە نەکردووە، کە قوتابخانەی گوندەکە تێکەڵاو بوو.
منداڵەکان وشەی پاڕانەوە لە باپیرە (توخوا.. توخوا) زۆر دووبارە بێتەوە.
چیرۆکی نەگبەتی و تەبایی، چیرۆکێکی فۆلکلۆریی ئەفسانەیی جوانە بۆ رۆمان و بەشە، بەڵام بۆ بەری و ئەلا لەبار نییە.
چونکە منداڵانی ئەم تەمەنە، لە چەمکی ئەبستراکی “مجرد” تێناگەن و لە شتی دەست لێدراو و هەست پێکراو تێدەگەن.
ئەوان تێناگەن کە نەگبەتی و تەبایی چین؟
چیرۆکی (زڕنگی مشکان) لە بنەچەدا، یەکێکە لە چیرۆکە ئەفسانەییەکانی ئەفسانەنووسی یۆنانی ئیزۆپ کە مێژووی بۆ زیاتر لە (٥٠٠) ساڵ پێش زایینی دەگەڕێتەوە.
چیرۆکەکانی ئیزۆپ پەروەردەیی و ڕەخنەئامێز و تەنزئامێزن. بە زۆری بۆ ناوی ئاژەڵان و باڵندەوەن. وەریانگێڕاون بۆ سەر هەموو زمانەکانی جیهان، چەند چیرۆکێکیشی وەریان گێڕاون بۆ سەر زمانی کوردی، بە زۆری لە شێوەی (چیرۆکەهۆنراوە) دا وەریانگێڕاون. لەوانە:
(ڕێوی و کەڵەشێر، قەلەباچکە و باخەوان ـ پیرەمێرد)، (دوو مراوی و کیسەڵەک، دوو پشیلە ـ فایق بێکەس)، (گوێدرێژیک لە کەوەی شەردا ـ کاکەی فەللاح)، (زڕنگی مشکان ـ هەژار موکریانی)، (گورگ و بەرخۆلە، مێرووڵە و کوللە، شوان و گورگ، لەقلەق و ڕێوی، ڕێوی و قەلەڕەش، ڕێوی و ب□□□تر□، کچ□□□□ی شیررژاو،… هتد) شایەنی باسە هەریەکە لە پیرەمێرد و فایق بێکەس و کاکەی فەللاح و هەژار موکریانی. ئەوە چیرۆکانەیان، لە شێوەی چیرۆکەهۆنراوەدا وەریان گێڕاون، بەڵام بە شێوەیەکی کوردیی هێندە جوان و بەرز و بەچێژ دیان ڕشتوون. زۆر لە دەقە ڕەسەنەکانیان، جوانتر و بەچێژترن. وا هەستەکەین کە چیرۆکی کوردین و وەریگێڕاو نین.
هەژار موکریانی لە هۆنراوەکەیدا وشەی (دزیبوو) ی بەکار هێناوە. بۆ منداڵان وشەی دزیبوو جوان و شیاوە نییە، دەیتوانی وشەی (دەزینەوە) ی بەکاربهێنایە.
(تەلی جلک هەڵخستن) پێموایەی وشەی (تەناف) جوانتر و کورترە.
ئەو دارەی، کە لە جلکی تەڕیان بۆ شەروین دەدا، پێیان دەوت (گەڵاکوتک).
ئەو یارییە فۆلکلۆریانەی ناوت هێناون، جوانن، وابزانم

مامۆستایەک بە ناوی یارییە فۆلکلۆرییە کوردەوارییەکان چەند ساڵێک لەمەوبەر، کۆمەڵێک لەو یارییانەی لە پەرتووکێکدا چاپکردوون. هەروەها دکتۆر (نەسرین فەخری) یش، بەشێکی لێیان کۆکردووەتەوە.
دەبوایە ئاماژەشتان بە یاریی (هەیاران و مەیاران) یش لەگەڵ ناوی یارییەکانی تردا بدایە. کە یارییەکی باوی منداڵانی کوردە لە هەموو کوردستاندا.
وەکو ئاماژەت بە ناوی چەند هۆنراوەنووسێکی ناسراوی کوردمان بۆ منداڵان داوە، خۆزگە ئاماژەشت بە ناوی مامۆستا (عەلی عەبدوڵڵا شەونم) (ع.ع. شەونم) و (دایکی سەلاق) و (لەتیف هەڵمەت) یش دەکرد.
لە لاپەڕە (٩٧) دا، نووسیوەتی (هەروەها بەشی خوشکەکانتان بەری و ئەلای لە بەدەن) بەش زیاتر بە شتەکی مادی دەبەت، نەک بە خوێندنەوە.

چەند سووکە هەڵەیەکی رێنووسیشتان هەیە، بۆ نموونە لە لاپەڕە (١٨) دا، تا زگیان هێشا پیکێنین، دروست (پێکەنین). گەص، دروست (گەس). (ص) کوردی نییە.
پێموایە کۆتاییەکەی، نیازی تایپ کردنی رۆمانەکە بە کۆمپیوتەر لە لایەن رۆمان و بەشەوەوە. تا بیکەن بە سپرایز بە باپیرە، لە گەڕانەوەی گەشتەکەی دەرەوەی وڵات، بیرۆکەیەکی جوانە و کۆتاییەکی باشە.
ئەو تێبینی و سەرنج و بۆچوونانەم بە نووسەری رۆمانەکە، مامۆستا زیاد رەشاد قادر نارد. مامۆستا بە پێخۆشحاڵییەوە، تێبینییەکانمی قبووڵ کرد و ئەوەشی نووسیوە کە سوودیان لێوەردگرێت. ئەمەش پێگەی مامۆستا گەورەتر و بەرزتر دەکات.
مەبەستی منیش لەو سەرنج و تێبینیانەم، ئەوە نییە لە توانای نووسینی مامۆستا زیاد رەشاد کەم بکەوە، یان لە بایەخی رۆمانەکەی کەم بکەمەوە. بەڵکو مەبەستم سوود پێگەیاندیەتی. حەزدەکەم ئەوەش بڵێم، هیچ نووسەرێک نییە لە هەموو روویەکەوە نووسینەکەی پەرفێکت بێت. تەنانەت رۆمانە شاکارە جیهانییەکانیش، لە رووی فۆرم و ناوەڕۆکەوە، بێ هەڵە نین.
ئەمەش یەکەم بەرهەمی مامۆستا زیاد رەشاد قادر نییە. دوا بەرهەمیشی نابێت. مامۆستا ئەزموونێکی درێژی لەگەڵ نووسیندا هەیە. بەم پەرتووکەوە تا ئێستا (١٧) پەرتووکی هەمەچەشنەی چاپکراوی بڵاوکردووەتەوە. کە بەشێکیان هۆنراوە و چیرۆکن

بە منداڵان. لە ئێستاشدا درێژە بە نووسینەکانی دەدات.

دوبەی: ٢٠٢٦

پەیکەرێک لە بەفر. شیعری شەهلا نوری

دەمێک بوو…
بەفرێکی وا نەباریبوو،
بەردەرگای لێ نەگرتبووم.
بەفرێکی تازە، بەسەر گەرمیی بوونمدا وا دەبارێ؛
گاهێ بەفرەکە نەرم و ڕوونە،
مشتێکم لێ هەڵگرت و
چێژم کرد بە لێوم!
گاهێ شەختەیە…
گاهێک منداڵان شەڕەبەفریانە و
لێم دەوەشێنن،
دەڵێن: دوورکەوە!
پەیکەری بەفر دیسا نەوە مەخوڵقێنە،
بەرگی خەتی لەبەر مەکە و
لێوی بە لێوت سوور مەکە!
گەمەی ئێمەش مەشێوێنە،
ئەوە بەرگەی تەزووی سەرما و بەفر ناگرن

شیعری شەهلا نوری